

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 109

**Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul
Milletvekili Şengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin
Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda
ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede
Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi
(2/2023) ve Adalet Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/2023 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4

- Katılma Yazısı7

- Genel Gerekçesi7

- Madde Gerekçeleri10

• Adalet Komisyonu Raporu.....32

• Muhalefet Şerhleri41

• Teklif Metni.....122

• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin.....122

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Cem Şahin</i> Karabük	<i>Şengül Karşlı</i> İstanbul	<i>Derya Bakkak</i> Gaziantep
<i>Ümmügülşen Öztürk</i> İstanbul	<i>Meliha Akyol</i> Yalova	<i>Seda Gören Bölük</i> İstanbul
<i>Lütfiye Selva Çam</i> Ankara	<i>Hasan Çilez</i> Amasya	<i>Derya Ayaydın</i> İstanbul
<i>Mustafa Canbey</i> Balıkesir	<i>Mehmet Baykan</i> Konya	<i>Abdullah Ağralı</i> Konya
<i>Ziya Altunyaldız</i> Konya	<i>Selman Özboyacı</i> Konya	<i>Rümeysa Kadak</i> İstanbul
<i>İbrahim Eyyüpoğlu</i> Şanlıurfa	<i>Seda Sarıbaş</i> Aydın	<i>Cüneyt Yüksel</i> İstanbul
<i>Selman Oğuzhan Eser</i> Karaman	<i>Mehmet Eyup Özkeçeci</i> Gaziantep	<i>Bünyamin Bozgeyik</i> Gaziantep
<i>Kayhan Türkmenoğlu</i> Van	<i>Fehmi Alpay Özalan</i> İzmir	<i>Arslan Tatar</i> Şırnak
<i>Mustafa Hakan Özer</i> Konya	<i>Mesut Bozatlı</i> Gaziantep	<i>Yahya Çelik</i> İstanbul
<i>İsmail Güneş</i> Uşak	<i>İsmail Emrah Karayel</i> İstanbul	<i>Meryem Göka</i> Konya
<i>Suna Kepolu Ataman</i> Diyarbakır	<i>İsmail Erdem</i> İstanbul	<i>Adem Yeşildal</i> Hatay
<i>Kemal Karahan</i> Hatay	<i>Ruken Kilerci</i> Ağrı	<i>Cevahir Asuman Yazmacı</i> Şanlıurfa
<i>Fatma Öncü</i> Erzurum	<i>Süleyman Özgün</i> Nevşehir	<i>Çiğdem Koncağül</i> Tekirdağ

<i>Mustafa Arslan</i> Tokat	<i>İbrahim Yurdunuseven</i> Afyonkarahisar	<i>Hasan Arslan</i> Afyonkarahisar
<i>Orhan Kırçalı</i> Samsun	<i>Ali Özkaya</i> Afyonkarahisar	<i>Mustafa Hulki Cevizoğlu</i> İstanbul
<i>Süleyman Şahan</i> Yozgat	<i>Abdurrahim Fırat</i> Erzurum	<i>Faruk Kılıç</i> Mardin
<i>Azmi Ekinci</i> İstanbul	<i>Mehmet Sait Yaz</i> Diyarbakır	<i>Cahit Özkan</i> Denizli
<i>Mehmet Demir</i> Kütahya	<i>Adil Biçer</i> Kütahya	<i>İsmail Çağlar Bayırcı</i> Kütahya
<i>Oğuzhan Kaya</i> Çorum	<i>Abdullah Doğru</i> Adana	<i>Faruk AYTEK</i> Adana
<i>Mehmet Uğur Gökgöz</i> Isparta	<i>Osman Zabun</i> Isparta	<i>Ali Temür</i> Giresun
<i>Yüksel Coşkunyürek</i> Bolu	<i>Mustafa Hamarat</i> Ordu	<i>Cevahir Uzkurt</i> Niğde
<i>Serkan Bayram</i> İstanbul	<i>Sayın Bayar Özsoy</i> Kayseri	<i>Sadettin Hülagü</i> Kocaeli
<i>Şebnem Bursalı</i> İzmir	<i>Adem Korkmaz</i> Burdur	<i>Nazım Maviş</i> Sinop
<i>Ahmet Kılıç</i> Bursa	<i>Veysel Tipioğlu</i> Kocaeli	<i>Cemil Yaman</i> Kocaeli
<i>Behiye Eker</i> İstanbul	<i>Orhan Ateş</i> Bayburt	<i>Şamil Ayrım</i> İstanbul
<i>Harun Mertoğlu</i> Rize	<i>Mustafa Kaplan</i> Kırıkkale	<i>Emre Çalışkan</i> Nevşehir
<i>Halit Yerebakan</i> İstanbul	<i>Yakup Otgöz</i> Muğla	<i>Halil Uluay</i> Kastamonu
<i>Ali İnci</i> Sakarya	<i>Saffet Bozkurt</i> Zonguldak	<i>Rukiye Toy</i> Sivas

<i>Hakan Aksu</i> Sivas	<i>Necmettin Erkan</i> Kırşehir	<i>Nilhan Ayan</i> İstanbul
<i>Resul Kurt</i> Adıyaman	<i>Fatma Serap Ekmekci</i> Kastamonu	<i>Havva Sibel Söylemez</i> Mersin
<i>Jülide Sarıeroğlu</i> Ankara	<i>Mustafa Yavuz</i> Bursa	<i>Şahin Tin</i> Denizli
<i>Mustafa Oğuz</i> Burdur	<i>Lütfi Bayraktar</i> Sakarya	<i>Ertuğrul Kocacık</i> Sakarya
<i>Mehmet Emin Öz</i> Erzurum	<i>Celalettin Köse</i> Gümüşhane	<i>Ali Kıratlı</i> Mersin
<i>Erol Keleş</i> Elazığ	<i>Ercan Öztürk</i> Düzce	<i>Ferhat Nasıroğlu</i> Batman
<i>Mustafa Alkayış</i> Adıyaman	<i>Hüseyin Yayman</i> Hatay	<i>Kemal Çelik</i> Antalya
<i>Kaan Koç</i> Ardahan	<i>Murat Baybatur</i> Manisa	<i>Ayhan Salman</i> Bursa
<i>Emel Gözükkara Durmaz</i> Bursa	<i>Mestan Özcan</i> Tekirdağ	<i>Mervan Gül</i> Siirt
<i>İhsan Koca</i> Malatya	<i>Ömer Oruç Bilal Debgici</i> Kahramanmaraş	<i>Ersan Aksu</i> Samsun
<i>Seydi Gülsoy</i> Osmaniye	<i>Latif Selvi</i> Konya	<i>Tahir Akyürek</i> Konya
<i>Ahmet Salih Dal</i> Kilis	<i>Ömer Özmen</i> Aydın	<i>Adem Yıldırım</i> İstanbul
<i>Mustafa Demir</i> İstanbul	<i>Yusuf Ahlatcı</i> Çorum	<i>Selami Altınok</i> Erzurum
<i>Oğuz Üçüncü</i> İstanbul	<i>İbrahim Ethem Taş</i> Antalya	<i>Atay Uslu</i> Antalya

KATILMA YAZISI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 16/02/2024 tarihinde sunulan 2/2023 Esas Numaralı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

19/02/2024

Sena Nur Çelik Kanat

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/2023)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Anayasa Komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Yargı hizmetlerine erişimin etkin bir şekilde sağlanması, hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin kabul gördüğü toplumların temel hedefleri arasında yer almaktadır. Zaman içinde sürekli yeni boyut kazanan yargı hizmetlerine erişim, bu hizmetlerin kalitesinin artırılmasını ve etkin bir şekilde verilmesini de kapsamaktadır. Ülkenin gelişen ve değişen şartları nazara alınarak uygulamada yaşanan sorunların giderilmesi ve hak kayıplarının önlenmesi amacıyla, yargı hizmetlerinin daha nitelikli sunumu için düzenleme yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda Teklifte, önemli değişiklikler yapılmakta ve yenilikler getirilmektedir.

Süreler, muhakeme hukuku tarafından sistemli bir biçimde düzenlenen ve modern hukuk tarafından benimsenen kurumlardan biridir. Bu kurum, yargılamanın hızlı ve düzenli ilerlemesi bakımından önemli bir görev ifa etmektedir. Ceza ve hukuk yargılamasında, kanun yollarına başvuruda farklı sürelerle yer verilmesi, muhakeme sürelerinin adalete erişimini güçleştirebilmekte, hak arama yollarının kullanılmasında karışıklığa sebebiyet verebilmekte ve hak kayıplarına neden olabilmektedir. Bu sorunların önlenmesi için sürelerin olabildiğince yeknesak hâle getirilmesi gerekmektedir.

Teklifle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile bazı kanunlarda düzenleme yapılarak kanun yolları bakımından “gün” olarak belirlenen sürelerin

“hafta” ve “ay” şeklinde değiştirilmesi öngörülmektedir. Böylelikle ceza muhakemesi hukukundaki süreler ile medeni usul hukukundaki süreler arasında uyum sağlanmakta ve hak arama yollarının kullanılmasında kişilerin olası hak kayıplarının önlenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, hak arama hürriyetinin daha etkin kullanılması, hukuki güvenliğin güçlendirilmesi ve hak kayıplarının önlenmesi amacıyla kanun yollarına ilişkin başvuru sürelerinin, hükmün tefhimi yerine gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlamasına yönelik düzenlemeler yapılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi tarafından 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun özgürlüğü bağlayıcı ceza nedeniyle vesayet altına alınma ve koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanmasına ilişkin hükümleri ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun kaçak sanık, basit yargılama usulüne itiraz ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümleri hakkında iptal kararları verilmiştir. Bu kararların oluşturacağı hukuki boşluğun doldurulması ve uygulamada yaşanabilecek tereddütlerin giderilmesi amacıyla düzenlemeler yapılmaktadır.

Teklifle, suçla daha etkin mücadele edilebilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla bir güne karşılık gelen adli para cezasının miktarı artırılmakta, buna bağlı olarak mahsup, önödeme ve istinaf kanun yoluna başvuru hükümlerinde yer alan parasal sınırlar değiştirilmektedir.

Ceza yargılamasında kabul edilen koruma tedbirleri, yargılama sürecinde bir cezalandırma aracı değil, soruşturma ve kovuşturmaların daha etkin bir şekilde yürütülebilmesi için kabul edilmiş tedbirlerdir. Bu tedbirlerin yanlış veya haksız uygulanması durumunda meydana gelebilecek zararların tazmini, hukuk devletinin bir gereği olarak benimsenmiş ve Yargı Reformu Strateji Belgesi ile İnsan Hakları Eylem Planında bu yönde faaliyetler belirlenerek, daha güçlü bir insan hakları koruma sistemi oluşturulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda ceza yargılama süreçlerinde yaşanabilen mağduriyetlerin niteliğine uygun olanlarının daha etkin, kapsamlı, güvenli, hızlı ve az masraflı bir yöntemle telafi edilmesi için ilave güvenceler geliştirilmektedir.

Teklifle, bazı adli kontrol tedbirlerinin uygulanmasından mağdur olan kişilere, tutuklamada olduğu gibi tazminat talep etme imkânı getirilmektedir. Ayrıca, tazminat talep edilebilecek hallerden bir kısmı bakımından idari bir başvuru yolu ihdas edilmektedir. Bu kapsamda “tespiti ve karşılanması herhangi bir yargılama yapılmasını gerektirmeyen” tazminat istemlerinin 6384 sayılı Kanunla kurulan Komisyon tarafından incelenmesi hükme bağlanmaktadır.

Adil yargılanma hakkının öncelikli unsurlarından biri makul sürede yargılanma hakkıdır. Ülkemizde son yıllarda, yargı hizmetlerinin sunumunda kalite ve etkinliğin artırılmasına yönelik birçok düzenleme yapılmış, yargı hizmetlerinin hızlandırılması amacıyla kararlı adımlar atılmıştır. Öncelikle istinaf kanun yolunun oluşturulması ve ardından yargıda hedef süre uygulamasına başlanması gibi adımlar, geline aşama itibarıyla yargı süreçlerindeki gecikmelerin önüne geçilmesinde dikkate değer sonuçlar ortaya koymaktadır.

Makul sürede yargılanma hakkı ihlal edilenlerin başvurabileceği idari veya yargısal bir yol bulunmadığından bu kişiler doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmaktadır. Anayasa Mahkemesi 5/7/2022 tarihli ve 2021/58970 başvuru numaralı kararında makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle ortaya çıkacak zararların tazmin edilmesi için bireysel başvurudan önce etkili bir başvuru yolunun kurulması gerektiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi son olarak 25/7/2023 tarihli ve 2023/18536 başvuru numaralı kararında başvurunun düşmesine ve makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin etkili bir başvuru yolu oluşturulduktan sonra bu konudaki başvuruların incelenebileceğine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesinin anılan kararları uyarınca uzun yargılamadan kaynaklı ihlal iddiaları bakımından daha kolay erişilebilir, hızlı işleyen ve birincil nitelikte bir başvuru yolu oluşturulmakta ve ilgiliye 6384 sayılı Kanunla kurulan Komisyona müracaat imkânı tanınmaktadır.

24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun hazırlık sürecinde 24 Ekim 1995 tarihli ve 95/46/AT sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi Bakımından Bireylerin Korunması ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımı Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi nazara alınmıştır. Kanunun yürürlüğe girmesinden iki yıl sonra bu Direktif yürürlükten kaldırılmış ve daha ayrıntılı düzenlemeler içeren 2016/679 sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation-GDPR) 28/5/2018 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesinden sonra çeşitli eylem planlarında 6698 sayılı Kanunun, Tüzük nazara alınarak güncellenmesi hedefine yer verilmiştir. 2021 yılında açıklanan İnsan Hakları Eylem Planında, Ekonomi Reformları Eylem Planında ve 2024-2026 Orta Vadeli Programda GDPR'a uyum sağlanması hedeflerine yer verilmiştir. Bu kapsamda Teklifte öncelikle ihtiyaç duyulan özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartları ile yurt dışına veri aktarımına ilişkin hükümlerde değişiklik yapılmaktadır.

Teklif, yukarıda açıklanan gerekçelerle hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasına cümle eklenmektedir. Teklifle, 2004 sayılı Kanunda kanun yoluna başvuru süreleri hafta olarak belirlendiğinden bu değişikliğe uyum sağlanması amacıyla 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunundaki benzer hükümler de dikkate alınarak düzenleme yapılmaktadır. Buna göre süre, hafta olarak belirlenmiş ise başladığı güne son hafta içindeki karşılık gelen günde bitecektir.

Madde 2- Maddeyle, 2004 sayılı Kanunun 309/p maddesinde değişiklik yapılmaktadır. 6100 sayılı Kanunda, kanun yollarına başvuru süreleri “hafta” olarak belirlenmiş ve bu sürelerin kararın tebliğinden itibaren başlayacağı kabul edilmiştir. Ayrıca 20 Temmuz 2016 tarihinden itibaren istinaf mahkemeleri faaliyete geçirilmiştir. Teklifle, hak arama hürriyetinin daha etkin kullanılması amacıyla 2004 sayılı Kanunda kanun yollarına başvuru bakımından 6100 sayılı Kanuna uyum sağlanmaktadır. Bu çerçevede 2004 sayılı Kanunun 309/p maddesinde gerekli uyum düzenlemesi yapılmaktadır.

Madde 3- Maddeyle, 2004 sayılı Kanunun 364 üncü maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmaktadır. Hükümle, kanun yoluna başvuruya ilişkin sürelerin yeknesak hale getirilmesi amacıyla 2004 sayılı Kanunda temyiz kanun yoluna başvuru süresinin, 6100 sayılı Kanunda olduğu gibi tebliğden itibaren başlayacağı ve iki hafta olacağı düzenlenmektedir.

Madde 4- Maddeyle, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin beşinci fıkrasında düzenleme yapılmaktadır.

Teklifle Türk Ceza Kanununun 220 nci ve 314 üncü maddelerinde yapılan değişiklik dikkate alınarak fıkradaki Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinin altıncı fıkrasına yapılan atıf bakımından uyum düzenlemesi yapılmaktadır. Söz konusu altıncı fıkra da yer alan suç, Teklifle 314 üncü maddenin üçüncü fıkrasında düzenlendiğinden bu değişikliğe uyum sağlanmaktadır.

Madde 5- Maddeyle, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 407 nci maddesi değiştirilmektedir.

Madde, Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 tarihli ve E: 2022/105; K: 2023/54 sayılı kararıyla, Anayasanın “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” kenar başlıklı 13 üncü, “Özel hayatın gizliliği” kenar başlıklı 20 nci ve “Mülkiyet hakkı” kenar başlıklı 35 inci maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiş ve iptal kararının Resmi Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu iptal kararı, 23/6/2023 tarihli ve 32230 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi iptal kararının gerekçesinde, ayırt etme gücünü haiz ve herhangi bir vasi atanmaksızın kendi işlemlerini yürütebilecek durumda bulunan kişilerin haklarında sadece özgürlüğü bağlayıcı ceza verilmiş olmasını, doğrudan doğruya bir kısıtlama nedeni sayan hükmün, Anayasanın mezkûr maddelerine aykırı olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesi dikkate alınarak bu madde yeniden düzenlenmektedir.

Yapılan düzenlemeyle, özgürlüğü bağlayıcı ceza sebebiyle kısıtlanma kurumu değiştirilerek, ceza infaz kurumunda bulunma hali doğrudan doğruya kısıtlama nedeni olmaktan çıkarılmaktadır. Ergin kişilerin fiil ehliyetinin bulunduğundan hareketle iradeleri ön plana çıkarılarak kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan hükümlünün kısıtlanması esas olarak kendi isteğine bırakılmaktadır. Ancak, toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazı bakımından hükümlünün kısıtlanması hususu kişiliğinin veya malvarlığının korunması kriterine bağlanarak, bu konuda vesayet makamına takdir hakkı verilmektedir.

Düzenlemeye göre, kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişinin isteği üzerine hakkında kısıtlama kararı verilebilecek veya kendisine kayyım atanabilecektir.

Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişinin bu durumu, vasi atanmasına ilişkin isteği bulunmasa dahi cezayı yerine getirmekle görevli makam tarafından derhal vesayet makamına bildirilecektir. Vesayet makamı, kişiliğinin veya malvarlığının korunması bakımından gerekli görmesi halinde kişiyi kısıtlayabilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasına göre vesayet makamı, birinci veya ikinci fıkra uyarınca karar vermeden önce hükümlüyü dinleyecektir.

Madde 6- Maddeyle, 4721 sayılı Kanunun 409 uncu maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi, Anayasa Mahkemesinin 25/1/2023 tarihli ve E: 2020/30; K: 2023/12 sayılı kararıyla, bağlantılı olması nedeniyle 436 ncı maddenin birinci fıkrasının (6) numaralı bendiyle birlikte iptal edilmiştir. Teklifte söz konusu 436 ncı madde, iptal gerekçeleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmektedir. Bu itibarla, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlamaya karar verilebilmesi için aranan resmî sağlık kurulu raporunun tanzimi açısından gereklilik bulunması halinde 436 ncı madde hükümlerinin uygulanabileceği belirtilerek maddedeki iptale konu hüküm yeniden düzenlenmektedir. Böylelikle akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlamaya karar verilebilmesi için aranan resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesinin temini amacıyla 436 ncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen usule başvurulabilecektir.

Madde 7- Maddeyle, 4721 sayılı Kanunun 436 ncı maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinde değişiklik yapılmaktadır.

Söz konusu bentte yer alan “ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir.” ibaresi Anayasa Mahkemesinin 25/1/2023 tarihli ve E: 2020/30; K: 2023/12 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu karar, 27/6/2023 tarihli ve 32234 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Maddenin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı ve ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalığı olanlar hakkında ancak resmî sağlık kurulu raporu alındıktan sonra koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanmasına karar verilebileceği düzenlenmiştir. Maddenin aynı fıkrasının (6) numaralı bendinde ise resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla gerektiğinde kişinin hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebileceği hükmüne yer verilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararında, hekim ön raporu üzerine sağlık kuruluşuna yerleştirilen kişinin bu yerleştirme kararına karşı başvurulabileceği herhangi bir yol öngörülmediğinden ve bu konuda başvuru imkânı sağlayan başkaca bir yasal düzenleme de bulunmadığından kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı sınırlanan kişiye aşırı külfet yüklendiği ve kuralla getirilen sınırlamanın orantılı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Teklifle, Anayasa Mahkemesinin iptal kararında belirtilen gerekçelere uygun bir şekilde hekim ön raporu üzerine sağlık kuruluşuna yerleştirilen kişinin bu yerleştirme kararına karşı başvurulabileceği bir itiraz mekanizması oluşturulmakta ve söz konusu (6) numaralı bent yeniden düzenlenmektedir. Buna göre resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla gerektiğinde kişinin, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebileceği, yerleştirme kararının derhal ilgiliye ve yakınlarına bildirileceği, ilgili ve yakınlarının bu karara karşı bildirimden itibaren on gün içinde denetim makamına itiraz edebileceği ve nihayetinde itirazın denetim makamınca ivedilikle karara bağlanacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 8- Maddeyle, 4721 sayılı Kanunun 471 inci maddesi değiştirilmektedir.

Madde, Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 tarihli ve E: 2022/105; K: 2023/54 sayılı kararıyla 407 nci maddeyle birlikte iptal edilmiştir. Teklifte söz konusu 407 nci madde, iptal gerekçeleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmektedir. 407 nci maddede yapılması öngörülen düzenlemelere bağlı olarak hükümlülerde vesayetin sona ermesi halleri bu maddeyle yeniden düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayetin, hapis hâlinin hukuka uygun bir şekilde sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkacağı hükme bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, hapis hâlinin devamı süresince vesayetin sona erdirilebileceği haller düzenlenmiştir. Buna göre, toplam beş yıldan az olan hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama kararları bakımından kişinin isteminin bulunması; toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama kararları bakımından ise kişinin talebi üzerine kişiliğinin veya malvarlığının korunması sebebinin ortadan kalkması hâlinde vesayet sona erdirilebilecektir.

Madde 9- Maddeyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun adli para cezalarının düzenlendiği 52 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Ceza adalet sistemimizde adli para cezasının belirlenmesinde gün para cezası sistemi kabul edilmiştir. Bu sistem uyarınca kanunlarda belirtilen sınırlar çerçevesinde adli para cezasının gün karşılığı belirlendikten sonra bir güne karşılık gelen adli para cezası miktarına göre hesaplama yapılmaktadır. Düzenlemeyle, suçla daha etkin mücadele edilebilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla bir güne karşılık gelen adli para cezasının alt ve üst miktarında artış yapılmaktadır.

Madde 10- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 220 nci maddesinin altıncı fıkrasında düzenleme yapılmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrası, Anayasa Mahkemesinin 26/10/2023 tarihli ve E: 2023/132; K: 2023/183 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dört ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu karar, 8/12/2023 tarihli ve 32393 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Maddenin altıncı fıkrasında yapılan değişiklikle, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınmak suretiyle örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiili, müstakil bir suç olarak düzenlenmektedir. Belirtmek gerekir ki, bu fıkra hükmünün sadece silahlı örgütler hakkında uygulanması nedeniyle suçun cezasının belirlenmesinde maddenin üçüncü fıkrası da dikkate alınmıştır. Ayrıca, örgüt adına suç işleyen kişi hem işlediği suçtan hem de bu fıkra düzenlenen örgüt adına suç işleme suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

Madde 11- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 314 üncü maddesine yeni bir fıkra eklenmektedir.

Düzenlemeyle, 314 üncü madde kapsamındaki silahlı örgütler bakımından örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiili, müstakil bir suç olarak kabul edilmektedir. Teklifte, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı gereğince 220 nci maddede yapılan değişikliğe uyum sağlanması ve uygulamada meydana gelebilecek tereddütlerin önlenmesi amacıyla bu fiil, doğrudan 314 üncü maddede düzenlenmektedir. Ayrıca, örgüt adına suç işleyen kişi hem işlediği suçtan hem de bu fıkra düzenlenen örgüt adına suç işleme suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

Belirtmek gerekir ki, 314 üncü maddede düzenlenen suç, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 3 üncü maddesinde terör suçu olarak kabul edildiği için 3713 sayılı Kanunun 5 inci maddesi uygulanacak ve verilen ceza yarı oranında artırılacaktır.

Madde 12- Maddeyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci maddesinde değişiklik yapmak suretiyle koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istemlerinin kapsamı genişletilmektedir. Düzenlemeyle, temel hak ve özgürlüklerin daha güçlü bir şekilde korunması ve muhtemel hak ihlallerinin önlenmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (k) bendinde yapılan düzenlemeyle, yakalama ve tutuklama işlemlerinin yanında “adli kontrol” işlemlerine karşı da kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan kişilerin tazminat isteminde bulunabilecekleri kabul edilmektedir. Böylelikle, adli kontrol işlemlerinin de başvuru imkânlarından yararlandırılma bakımından yakalama ve tutuklama işlemleriyle aynı güvenceye kavuşturulması öngörülmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendinde belirtilen “özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek” adli kontrol yükümlülüğü ile (j) bendinde belirtilen “konutunu terk etmemek” adli kontrol yükümlülüğü altında geçen sürelerin, şahsı hürriyeti sınırlama sebebi sayılarak cezadan mahsup edileceği öngörülmüştür.

Maddenin birinci fıkrasına eklenen (1) bendiyle, konutunu terk etmemek veya uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek şeklindeki adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen kişilerin, tazminat isteminde bulunabilmelerine imkân tanınmaktadır.

Diğer yandan, maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, maddeye eklenen (1) bendinde sayılan adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen kişilere, ilgili merciler tarafından tazminat haklarının bulunduğu bildirileceği hüküm altına alınmaktadır.

Madde 13- Maddeyle 5271 sayılı Kanunun 142 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (e), (f) ve (1) bentleri kapsamındaki istemler bakımından 6384 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir.

Değişiklikle, koruma tedbirleri nedeniyle yapılacak bu tazminat istemlerinin 6384 sayılı Kanunla kurulan Tazminat Komisyonuna yapılması öngörülmekte ve bu istemlerin idari başvuru yoluyla hızlı bir biçimde sonuçlandırılması amaçlanmaktadır. Böylelikle, tespiti herhangi bir yargılama yapılmasını gerektirmeyen tazminat istemleri hakkında kısa sürede karar verilmesi sağlanmış olacaktır.

Belirtmek gerekir ki, 6384 sayılı Kanun kapsamında olmasına rağmen ağır ceza mahkemesine yapılan istemler, ağır ceza mahkemesi tarafından Komisyona gönderilecektir. Ayrıca, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren ve girmeyen istemler birlikte yapılmış ise ağır ceza mahkemesi, görev alanına girmeyen istemleri ayırmak suretiyle Komisyona gönderecek, görev alanına giren istemlere yönelik ise yargılama faaliyetine devam edecektir. Bu gibi durumlarda başvuru süresi bakımından, ağır ceza mahkemesine yapılan istem tarihi esas alınacaktır.

Maddenin beşinci fıkrasında yapılan değişiklikle, Teklifte yer alan sürelerin yeknesaklaştırılmasına ilişkin düzenlemelere uyum sağlanması amaçlanmaktadır.

Ayrıca maddenin sekizinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, ağır ceza mahkemesinin kararına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine karar bölge adliye mahkemesince yerinde görülmezse, bölge adliye mahkemesinin işin esası hakkında karar vereceği ve verilen bu kararın kesin olacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 14- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 144 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Teklifte 141 inci maddede adli kontrol yükümlülüklerine ilişkin yapılması öngörülen düzenlemeye uyum sağlanmaktadır.

Madde 15- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, 19. yüzyılda onarıcı adalet anlayışının bir sonucu olarak, Anglo-Sakson hukuk sisteminde ortaya çıkmıştır. Bu kurum, Ülkemiz ceza adalet sistemine ise ilk kez 2005 yılında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile yalnızca suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanmak üzere girmiştir. Ardından 2006 yılında Ceza Muhakemesi Kanununda 5560 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle birlikte, yetişkinler bakımından da uygulanma imkânına sahip olmuştur.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, esas itibarıyla bünyesinde iki kararı birden barındıran bir kurumdur. İlk karar teknik anlamda hüküm sayılan ancak açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi nedeniyle hukuken varlık kazanamayan ve bu nedenle hüküm ifade etmeyen, koşullara uyulması hâlinde düşme hükmüne dönüşecek, koşullara uyulmaması hâlinde ise varlık kazanacak olan mahkûmiyet hükmüdür. İkinci karar ise, bu hükmün üzerine inşa edilen ve önceki hükmün varlık kazanmasını engelleyen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararıdır. Bu ikinci kararın en temel ve belirgin özelliği, varlığı devam ettiği sürece ön hükmün hukuken sonuç doğurma özelliği kazanamamasıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumuna göre kanuni koşulları sağlayan kişiler hakkındaki mahkûmiyet hükmü, denetim süresi içinde, kendine yüklenen yükümlülükleri yerine getirmeleri ve kasıtlı yeni bir suç işlememeleri kaydıyla, kişiler hakkında hukuken bir sonuç doğurmaz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da 19/2/2008 tarihli ve 346-25 sayılı kararı başta olmak üzere birçok kararında bu tespiti yapmıştır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, yaklaşık ondokuz yıllık uygulaması süresince özellikle çocuklar bakımından “lekelenmeme hakkı” başta olmak üzere birçok faydalı görev ifa etmiştir. Nitekim kurumun bu işlevi dikkate alınarak, Anayasa normları başta olmak üzere hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesine uygun olarak Devletin suç ve ceza politikasını belirleyen kanun koyucu tarafından kurumun daha etkin ve verimli uygulanabilmesi amacıyla 5560, 5728, 6008, 6545 ve 7445 sayılı kanunlarla 231 inci maddede bazı değişiklikler yapılmıştır.

Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesinin 1/6/2023 tarihli ve E: 2022/120; K: 2023/107 sayılı kararıyla 231 inci maddenin beş ilâ ondördüncü fıkralarında düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumuna ilişkin düzenlemeler iptal edilmiş ve iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu iptal kararı, 1/8/2023 tarihli ve 32266 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi iptal kararında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları bakımından itiraz kanun yolunun etkili bir kanun yolu olarak görev ifa etmediğini, yargılamanın başında sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmediğinin sorulmasının sanık üzerinde baskı oluşturduğunu ve bu baskı altında kabul edilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının istinaf kanun yolundan feragat sonucunu taşıyan bir duruma neden olduğunu, ayrıca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla birlikte verilen müsadere kararlarının infazına ilişkin bir düzenleme olmadığını belirtmiştir.

Maddeyle, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınmak suretiyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu yeniden düzenlenmektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için sanık hakkında yapılan yargılama sonunda iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezasına hükmedilmesi gerekmektedir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına konu olabilecek hüküm, sadece mahkûmiyet hükmüdür.

Dolayısıyla, mahkemece ancak mahkûmiyet hükmü tesis edildiği takdirde, koşulların varlığı halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir. Bu nedenle, hükmün tesisine ilişkin usul kuralları titizlikle uygulanmalı ve 230, 231 ve 232 nci maddelere uygun olarak hüküm kurulmalıdır.

Anayasanın 35 inci maddesinde mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği ve mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı düzenlenmiştir. Bu kapsamda maddenin beşinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararıyla birlikte verilen müsadere kararlarının hukukî sonuç doğuracağı kabul edilmektedir. Buna göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla birlikte verilen müsadere kararları, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleşmesiyle birlikte yerine getirilecektir. Böylelikle, 4458 sayılı Gümrük Kanunu, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamındaki müsadere konusu eşyalar başta olmak üzere halk sağlığını ve güvenliğini etkileyen bu eşyaların müsadere edilebilmesi sağlanmakta ve toplum yararı gözetilmektedir. Esasen mevcut düzenlemeye göre de müsadere kararları infaz edilmekte olup, düzenlemeyle Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesi dikkate alınarak müsadere kararlarının infazı bakımından kanuni belirlilik sağlanmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasında yapılan düzenlemeyle, sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceğine ilişkin hüküm yürürlükten kaldırılmaktadır. Maddenin onikinci fıkrasıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği kabul edilmektedir. Böylelikle, “lekelenmeme hakkı” başta olmak üzere sanığın lehine bir kurum olma özelliğine sahip bu kurumun uygulanabilirliğinin takdiri tamamen mahkemeye bırakılmaktadır. Buna göre mahkeme, koşulların varlığı halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilecek; ilgili taraflar bu karara karşı 223 üncü maddede yer alan hükümlerde olduğu gibi istinaf kanun yoluna başvurabilecek; istinaf mercii tarafından hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı da bu kararlar gibi incelenecektir.

Maddenin onbirinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, maddenin onikinci fıkrasıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulabileceğinin düzenlenmesi ve istinaf mercii tarafından hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının 223 üncü maddede yer alan hükümler gibi usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenecek olması nedeniyle, denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmesi veya yükümlülükler aykırı davranılması sebebiyle açıklanan ya da yükümlülükler aykırı davranılması sebebiyle yeniden kurulan hükme itiraz edilebileceği kabul edilmektedir. Böylelikle, usul ekonomisi dikkate alınmak suretiyle daha önce her yönüyle istinaf kanun yolu denetiminden geçen bu kararların açıklanması veya yeniden kurulması üzerine verilen hükme karşı itiraz kanun yoluna başvurulabilmesi imkânı getirilmektedir. İtiraz mercii ancak fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilecektir.

Belirtmek gerekir ki, 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanunla maddenin onikinci fıkrasında değişiklik yapılarak itiraz mercii, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını ve hükmü, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden inceleyeceği kabul edilmiş ve söz konusu değişikliğin uygulamadaki olumlu sonuçları elde edilmeye başlanmıştır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin söz konusu düzenlemeyle ilgili verdiği iptal kararı sonrasında maddenin onikinci fıkrasında düzenleme yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Maddenin onikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği kabul edilmektedir. Buna göre, istinaf yoluna başvurulamayacak hükümler hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hariç olmak üzere diğer hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabilecektir. Belirtmek gerekir

ki, istinaf yolunda karar ve hüküm, istinaf mercii tarafından 223 üncü maddede yer alan hükümler gibi 272 nci ve devamı maddeler de dikkate alınmak suretiyle usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenecektir.

Düzenlemeyle, istinaf incelemesi akabinde bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 286 ncı madde hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir. Buna göre, bölge adliye mahkemesi tarafından verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları bakımından temyiz edilebilirlik değerlendirmesi 286 ncı madde uyarınca yapılacaktır. Temyiz edilemez nitelikteki hükümlere ilişkin verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları temyiz edilemeyecek, temyiz edilebilir nitelikteki hükümlere ilişkin verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları ise ilgililer tarafından temyiz edilebilecektir.

Ayrıca, 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi halinde temyiz yoluna gidilebileceği açıkça düzenlenmektedir. Buna göre, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 47 nci maddesiyle uyumlu olarak temyiz yoluna başvurulamayacak hükümler hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hariç olmak üzere diğer hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulabileceği kabul edilmektedir. Belirtmek gerekir ki, temyiz yolunda da karar ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenecektir.

Maddeyle, 231 inci maddenin uygulanma imkânı kalmadığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesince iptal edilen bağlantılı diğer fıkraları da yeniden düzenlenmektedir.

Madde 16- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 247 nci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen üçüncü fıkrası yeniden düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrası, Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 tarihli ve E: 2022/145; K: 2023/59 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu karar, 10/5/2023 tarihli ve 32186 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi söz konusu fıkranın iptaline ilişkin kararında, sorgusu yapılmayan kaçak sanık hakkında suçun işlendiğinin sabit görüldüğü ancak ceza verilmesine yer olmadığına hükmedildiği durumlarda sanığın Anayasanın 38 inci maddesinde öngörülen masumiyetinin ortadan kalktığına değinerek, sanığın sorgusu yapılmaksızın davanın bitirilebilmesine imkân tanınmasının adil yargılanma hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirdiğine karar vermiştir.

Düzenlemeyle, mahkûmiyet kararının yanı sıra ceza verilmesine yer olmadığı kararı bakımından da kaçak sanığın sorgusu yapılmaksızın karar verilemeyeceği hüküm altına alınarak, hukuki güvenliğin güçlendirilmesi ve adil yargılanma hakkının daha etkin korunması amaçlanmaktadır.

Madde 17- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 252 nci maddesinde değişiklik yapılmakta ve maddeye yeni bir fıkra eklenmektedir.

Basit yargılama usulü, belirli bir yaptırım ağırlığına kadar olan suçlar bakımından kovuşturma evresinde duruşma açmaksızın dosya üzerinden yargılamanın tamamlanabilmesine, ancak hâkimin gerek görmesi halinde her aşamada ya da bu usule göre karar verildikten sonra itiraz üzerine duruşma açmak suretiyle genel usule göre yargılamaya devam edilmesine imkân tanıyan bir usul olarak ceza muhakemesi sistemimize girmiştir. Böylelikle, önemli veya daha ağır suçların kovuşturulması için yargılama makamlarına yeterli zaman ve imkân sağlanmak suretiyle adalete erişimin de hızlandırılması amaçlanmıştır.

Anayasa Mahkemesinin 22/6/2023 tarihli ve E: 2020/79; K: 2023/113 sayılı kararıyla maddenin ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları iptal edilmiş ve iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu karar, 11/10/2023 tarihli ve 32336 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi iptal kararında, basit yargılama usulünde verilmiş karara yapılan itiraz üzerine hükmü veren mahkemece genel usule göre yargılamaya devam edilerek karar verilmesinin tarafsız mahkemede yargılanma hakkına aykırılık oluşturduğunu ve sanığın; vekâlet ücreti, yargılama giderinin yanlış hesaplanması gibi usule yönelik basit nedenlerle karara itiraz etmesi durumunda dahi indirim oranının korunmamasına ilişkin düzenlemenin, beraat eden sanığın cezalandırılması ya da önceki cezaya göre daha ağır cezaya hükmedilmesi gibi aleyhe sonuçlar doğurabildiğini belirtmiştir. Ayrıca Mahkeme, suçluluk tespiti yapılmayan kararlar (beraat kararı) bakımından, itirazın sanık dışındaki yargılama süreçleri tarafından ileri sürüldüğü hâllerde ilk aşamada verilen hükümde dörtte bir oranındaki indirim uygulanmadığı için itiraz üzerine verilen mahkûmiyet kararında da anılan indirimin uygulanamamasının hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğunu ifade etmiştir.

Basit yargılama usulüne ilişkin karşılaştırmalı hukuk örnekleri arasında en detaylı düzenlemelere sahip ülke Almanya’dır. Alman Ceza Muhakemesi Kanununa göre basit yargılama usulüne karar verip yargılamayı yapan hâkim ile itiraz üzerine genel usulde yargılamayı yapan hâkim aynı hâkimdir. Anayasa Mahkemesince iptal edilen 252 nci madde hükümleri de diğer ülke örnekleriyle uyumlu olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme, basit yargılama usulüne itiraz üzerine genel usule dönüşmesi halinde dosyadaki delil durumunun değişiklik gösterecek olması ve bu usule göre verilen hükümle hâkimin bağlı olmayacağına ilişkin açık hüküm olması nedeniyle her iki usulde görev alan hâkimin aynı olmasının hâkimin tarafsızlığını olumsuz etkilemeyeceği öngörülmüştür. Ancak söz konusu düzenlemelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin iptal kararı vermesi nedeniyle basit yargılama usulüne itiraz usulünde kapsamlı değişikliklerin yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, basit yargılama usulüne göre verilen karara itiraz üzerine hükmü veren mahkemece dosyanın, o yerde birden fazla asliye ceza mahkemesi bulunması halinde tevzi kriterlerine göre karar veren mahkeme dışında belirlenen asliye ceza mahkemesine gönderileceği ve bu mahkemece duruşma açılarak genel hükümlere göre yargılamaya devam olunacağı kabul edilmektedir. Tek asliye ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde ise, aynı mahkemede yetkili başka bir hâkim varsa, bu hâkim tarafından; yetkili hâkimin bulunmaması halinde adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanınca görevlendirilen hâkim tarafından duruşma açılarak genel hükümlere göre yargılamaya devam olunacaktır. Böylelikle basit yargılama usulüne göre karar veren hakim ile genel usule göre yargılama yaparak karar verecek hakim farklı olması sağlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, basit yargılama usulü uygulanarak verilen hükümlere itiraz edilmesi üzerine, mahkemenin itirazdan önce verilen kararla bağlı olmaksızın genel hükümlere göre karar verebileceği hükmü bağlanmaktadır. Buna göre mahkeme, sanık hakkında daha hafif ceza verebileceği gibi daha ağır ceza da verebilecek ve sanığın itiraz etmesi halinde 251 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca yapılan dörtte bir oranındaki indirimi uygulamayacaktır. Ancak, itirazın mağdur, müşteki veya Cumhuriyet savcısı tarafından yapıldığı hallerde dörtte bir oranındaki bu indirim uygulanacaktır. Böylelikle, basit yargılama usulünün uygulanması suretiyle verilen ve beraat kararı gibi suçluluk tespiti yapılmadığı için dörtte bir oranındaki indirimin uygulanmadığı kararlar bakımından da sanık dışındaki kişilerin itirazı üzerine genel usule geçilmesi halinde verilebilecek mahkûmiyet kararlarında sanığın dörtte bir oranındaki indirimden yararlanması sağlanmaktadır.

Maddeye eklenen yedinci fıkrayla, birinci fıkradaki itirazın, yargılama giderine, vekâlet ücretine veya maddi hataya ilişkin olması halinde 268 inci maddenin ikinci fıkrası hükmünün uygulanacağı düzenlenmektedir. Bu hükme göre mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltecek; yerinde görmezse dosyayı itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderecektir. İtiraz mercii işin esasına girmeksizin sadece bu sebepler yönünden incelemesini yaparak kararını gereği için mahkemesine gönderecektir.

Belirtmek gerekir ki, itirazın, yargılama giderine, vekâlet ücretine veya maddi hataya ilişkin olması durumunda itiraz merci tarafından yapılacak inceleme, genel usule dönülmeden basit yargılama usulü kapsamında gerçekleştirilecek ve inceleme sonucunda duruşma açılmaksızın dosya üzerinden karar verilecektir. Dolayısıyla yedinci fıkraya göre yapılan birinci fıkradaki itirazın, sanık veya diğer kişiler tarafından yapılması bakımından herhangi bir farklı sonuç ortaya çıkmayacak ve sanığın dörtte bir oranındaki indirim hakkı korunacaktır.

Maddeyle, 252 nci maddenin uygulanma imkânı kalmadığı gerekçesiyle iptal edilen bağlantılı diğer fıkraları da yeniden düzenlenmektedir.

Madde 18- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 273 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Muhakeme hukuku, düzenlediği alan itibarıyla birçok farklı süreyi bünyesinde barındırmaktadır. Soyut bir kavram olan zamanın somut bir kesimini ifade eden süre, hukuki bir olayın meydana gelmesi veya işlemin tesis edilmesi üzerine yapılacak adli işlemler dolayısıyla muhakeme hukuku bakımından önemli bir niteliğe sahiptir.

Ceza ve hukuk yargılamasında, kanun yollarına başvuruda farklı sürelerle yer verilmesi, muhakeme süjelerinin adalete erişimini güçleştirebilmekte, hak arama yollarının kullanılmasında karışıklığa sebebiyet verebilmekte ve hak kayıplarına neden olabilmektedir.

1/10/2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunuyla, istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süresi “iki hafta” olarak belirlenmiştir.

Teklifle, hak arama hürriyetinin daha etkin bir şekilde kullanılabilmesi amacıyla 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu, 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun ilgili maddelerinde yapılan düzenlemelerle, kanun yoluna ilişkin olup “gün” olarak belirlenen sürelerin “hafta” ve “ay” şeklinde değiştirilmesi suretiyle 6100 sayılı Kanunla uyum sağlanmaktadır. Sürelerin bu şekilde yeknesaklaştırılması, ceza ve hukuk yargılamaları bakımından muhakeme süjelerinin olası hak kayıplarının önlenmesine katkıda bulunacaktır.

Öte yandan, 5271 sayılı Kanuna göre, istinaf veya temyiz kanun yoluna başvuru süresi, hükmün ilgilinin hazır bulunduğu duruşmada açıklanması, bir başka ifadeyle tefhim edilmesi durumunda bu tarihten, yokluğunda açıklanması durumunda ise ilgiliye tebliğ tarihinden itibaren başlamaktadır.

Ceza muhakemesi uygulamasında hükmün gerekçesi, hüküm açıklandığında değil, gerekçeli kararın yazılmasından sonra taraflara tebliğ edilmektedir. Hükmün açıklandığı duruşmada hazır bulunan taraf bakımından kanun yoluna başvuru süresi, hükmün açıklandığı tarih itibarıyla başlamaktadır. Kanun yoluna başvurmayı düşünen taraf, hükmün gerekçesini öğrenmek suretiyle iddia ve savunmalarını ileri sürebilmek için süre tutum dilekçesi vermekte, bilahare gerekçeli kararın tebliği üzerine de ayrıntılı istinaf veya temyiz dilekçesini vermektedir. Bu uygulama, muhakeme süjeleri bakımından külfet oluşturduğu gibi emek ve zaman israfına da neden olmaktadır.

6100 sayılı Kanunla, kanun yollarına başvuru sürelerinin, kararın tebliğinden itibaren başlayacağı kabul edilmiştir. Teklifle, hak arama hürriyetinin daha etkin bir şekilde kullanılabilmesi amacıyla 2004 sayılı Kanun ile 5271 sayılı Kanunun ilgili maddelerinde yapılan düzenlemelerle, 6100 sayılı Kanunda

olduğu gibi istinaf veya temyiz kanun yoluna başvuru sürelerinin hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren başlayacağı hüküm altına alınmaktadır. Böylelikle, hüküm ilgilie tefhim edilmiş olsa bile, istinaf veya temyiz süresinin tefhim tarihinden değil, hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren başlaması sağlanmaktadır.

Ayrıca Anayasa Mahkemesi de 26/7/2023 tarihli ve E: 2022/144; K: 2023/137 sayılı kararıyla 5271 sayılı Kanunun 273 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “.. hükmün açıklanmasından itibaren...” ibaresini iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu iptal kararında, kanun yoluna başvuru süresinin hükmün tefhimiyle başladığı durumlarda, hükmün gerekçesini bilmeyen tarafın istinaf kanun yoluna başvuru hakkını gereği gibi kullanamayacağını, kanun yoluna başvuru hakkının kullanılabilmesi için gerekçenin taraflara bildirilmesi gerektiğini vurgulayarak mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve kişilerin mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantının kurulamadığına karar vermiştir.

Maddeyle, bu kapsamda 5271 sayılı Kanunun 273 üncü maddesinde gerekli düzenlemeler yapılmaktadır.

Madde 19- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 291 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Teklifte ceza muhakemesinde istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süreleri, “iki hafta” olarak belirlenmekte ve sürelerin kararın tebliğiyle başlayacağı kabul edilmektedir. Bu husus 5271 sayılı Kanunun 273 üncü maddesinin değişiklik gerekçesinde ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Aynı gerekçelerle 5271 sayılı Kanunun 291 inci maddesinde gerekli düzenlemeler yapılmaktadır.

Madde 20- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 294 üncü maddesinin birinci fıkrasına cümle eklenmektedir. Teklifte istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süresinin, kararın tebliğiyle başlayacağı kabul edilmekte ve bunun için gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Bu çerçevede Kanunun 295 inci maddesi de yürürlükten kaldırılmaktadır. Ancak 295 inci maddede yer alan, Cumhuriyet savcısının temyiz dilekçesinde, temyiz isteğinin sanığın yararına veya aleyhine olduğunu açıkça belirtmesi gerektiğine ilişkin hüküm, ihtiyaç ve bağlantı nedeniyle 294 üncü maddeye taşınmaktadır. Böylelikle, uygulamada oluşabilecek tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 21- Teklifte, kanun yollarına başvuru süreleri ve bu sürelerin tebliğle başlamasına dair düzenlemelere uyum sağlanması amacıyla, 5271 sayılı Kanunun 275 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 293 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile 295 inci maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 22- Maddenin birinci fıkrasıyla, Teklifte 5271 sayılı Kanunda yapılan düzenlemeler bakımından uygulamada tereddüt yaşanmaması için geçiş hükümleri düzenlenmektedir.

Birinci fıkranın (a) bendiyle, eski hale getirme kurumuna ilişkin olarak 41 inci maddenin birinci fıkrasında süreye ilişkin yapılan değişikliğin, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında kalkan engeller bakımından uygulanacağı, bu tarihten önce kalkan engeller bakımından Teklifte yapılan değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunacağı kabul edilmektedir. Böylelikle 1/6/2024 tarihinden önce engelin kalktığı eski hale getirme talepleri bakımından eski hale getirme dilekçesinin mahkemeye verilme süresi, mevcut düzenlemeye göre yedi gün olarak uygulanmaya devam edecektir.

Birinci fıkranın (b) bendiyle, kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara itiraz süresine ilişkin 173 üncü maddenin birinci fıkrasında yapılan değişikliğin, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında uygulanacağı, bu tarihten önce verilen kararlar hakkında Teklifte yapılan değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunacağı kabul edilmektedir. Böylelikle 1/6/2024 tarihinden önce verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar hakkında itiraz süresi, mevcut düzenlemeye göre onbeş gün olarak uygulanmaya devam edecektir.

Birinci fıkranın (c) bendiyle, kanun yollarına başvuru şekli ve süreleri ile bu sürelerin tebliğden itibaren başlamasına ve cevap sürelerine ilişkin 268, 273, 276, 277, 291, 294, 296, 297, 308, 308/A, 319 ve 320 nci maddelerde yapılan değişikliklerin, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında uygulanacağı, 1/6/2024 tarihinden önce verilen kararlar hakkında Teklifle bu maddelerde yapılan değişikliklerden önceki hükümler ile yürürlükten kaldırılan hükümlerin uygulanmasına devam edileceği kabul edilmektedir. Buna göre örneğin, 1/6/2024 tarihinden önce verilen ve istinaf yoluna başvurma hakkı olanların huzurunda açıklanan kararlar bakımından istinaf süresi, yedi gün olarak uygulanacak ve bu süre hükmün tefhiminden itibaren başlayacaktır.

Birinci fıkranın (d) bendiyle, temyiz süresi ile bu sürenin kararın tebliğinden itibaren işlemeye başlamasına ve cevap süresine ilişkin 291, 296 ve 297 nci maddelerde yapılan değişikliklerin, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olup da 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında da uygulanacağı kabul edilmektedir.

5320 sayılı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, bu kararlar kesinleşinceye kadar mülga 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 322 nci maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları hariç olmak üzere, 305 ilâ 326 nci maddelerinde yer alan temyiz kanun yoluna ilişkin hükümler ve süreler uygulanmaktadır. Teklifle, temyiz kanun yoluyla ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 291,296 ve 297 nci maddelerinde değişiklik yapmak suretiyle süreler yeknesak hale getirilmektedir. Düzenlemeyle, 5320 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olan kararlar bakımından da belirlenen yeni sürelerin uygulanması sağlanmaktadır. Böylelikle, 8 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında olup da 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında yeni süreler uygulanacaktır. Ayrıca temyiz süresi, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlayacaktır. Bu tarihe kadar verilen kararlar bakımından ise mevcut uygulamaya aynen devam olunacaktır.

Birinci fıkranın (e) bendiyle, Teklifle yürürlükten kaldırılan; 275 inci maddenin ikinci fıkrası, 293 üncü maddenin ikinci fıkrası ve 295 inci maddesi hükümlerinin, 1/6/2024 tarihinden önce verilen kararlar bakımından uygulanmasına devam olunacağı kabul edilmektedir. Teklifle kanun yollarına başvuru sürelerinin gerekçeli kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren başlamasına dair yapılan değişikliklerin, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında uygulanacağını kabul edilmesi nedeniyle uygulamada tereddüt yaşanmaması için 1/6/2024 tarihinden önce verilen kararlar bakımından 275, 293 ve 295 inci maddelerin yürürlükten kaldırılan hükümlerinin uygulanmasına devam edilmesi sağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasının (a) bendiyle, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onbirinci ve onikinci fıkrasında yapılan kanun yoluna ilişkin değişikliklerin, 1/6/2024 tarihi ve sonrasında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hakkında uygulanacağı kabul edilmektedir. Buna göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabileceğine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla ilgili olarak 231 inci maddenin onbirinci fıkrası gereğince açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz edilebileceğine ilişkin düzenlemeler ancak 1/6/2024 tarihi ve sonrasında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları bakımından uygulanabilecektir. Dolayısıyla, 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla ilgili olarak 231 inci maddenin onbirinci fıkrası gereğince açıklanan veya yeni kurulan hüküm bakımından bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onbirinci ve onikinci fıkrasında yapılan değişiklikten önceki kanun yoluna ilişkin hükümler uygulanacaktır.

İkinci fıkranın (b) bendiyle, 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hakkında itiraz kanun yolunun uygulanmasına devam olunacağı kabul edilmektedir. Dolayısıyla, 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hakkında itiraz yoluna başvurulabilecek ve bu itirazlar, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onikinci fıkrasında yapılan değişiklikten önceki hükümlere göre sonuçlandırılacaktır.

İkinci fıkranın (c) bendiyle, 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla ilgili olarak 231 inci maddenin onbirinci fıkrası gereğince hükmün açıklanması veya yeniden kurulması halinde, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onbirinci fıkrasında yapılan değişiklikten önceki kanun yoluna ilişkin hükümler uygulanacağı kabul edilmektedir. Böylelikle, istinaf kanun yolu incelemesinden geçmemiş hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları bakımından denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranılması nedeniyle hükmün açıklanması ya da yeniden kurulması halinde açıklanan veya yeni kurulan hükmün tabi olduğu kanun yolu korunmaktadır.

İkinci fıkranın (d) bendiyle, 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları bakımından sanığın kabul etmesi şartının aranmaya devam olunacağı kabul edilmektedir. Belirtmek gerekir ki, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin altıncı fıkrasında yapılan düzenlemeyle “Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmeyiz.” hükmü yürürlükten kaldırılmaktadır. Dolayısıyla mahkeme, sanığın kabul etmemesi halinde de koşulların varlığı halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilecektir. Bununla birlikte, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onbirinci ve onikinci fıkrasında yapılan kanun yoluna ilişkin değişikliklerin, 1/6/2024 tarihi ve sonrasında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hakkında uygulanacağını kabul edilmesi nedeniyle bu tarihten önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları bakımından sanığın kabul etmesi şartı aranmaya devam edecek ve sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, 141 inci maddede yapılan düzenlemelerin 1/6/2024 tarihinden sonra kesinleşen karar veya hükümler bakımından uygulanması öngörülmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, 142 nci maddede yapılan değişikliklerin yürürlüğe girme tarihi ve uygulama koşulları belirlenmektedir. Buna göre 142 nci maddede yapılan değişiklikler, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında yapılan istemler bakımından uygulanacaktır. Bu tarihten önce yapılan istemler; 6384 sayılı Kanun uyarınca kurulan Komisyona gönderilmeyecek, 142 nci maddede yapılan değişiklikten önceki hükümlere göre yargı mercilerince sonuçlandırılacak ve kesinleşecektir. Komisyon, 141 inci maddenin birinci fıkrasının (e), (f) ve (1) bentleri kapsamında 1/6/2024 tarihinden sonra yapılan istemlere bakacaktır. 142 nci maddenin sekizinci fıkrasında yapılan değişiklik de 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında yapılan istemler bakımından uygulanacak, bu tarihten önce yapılan istemler koşulları bulunması halinde temyiz kanun yoluna tabi olacak, bu tarihten sonra yapılan istemler ise istinaf kanun yolunda kesinleşecektir. Bu fıkra da yer alan düzenlemeler ile bu maddeyi ihdas eden Kanunla 142 nci maddede yapılan değişiklikler, mülga 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun uyarınca yapılan veya yapılacak olan istemler hakkında da kıyasen uygulanacaktır.

Maddenin beşinci fıkrasıyla, Türk Ceza Kanununun 282, 314 ve 315 inci maddelerinde veya Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde düzenlenen suçların bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı

halinde 133 üncü madde gereğince yargı mercilerince kayyım atanmasına karar verildiği takdirde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl süreyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanabilmesine imkân tanınmaktadır. Belirtmek gerekir ki, Fonun kayyımlık görevi soruşturma ve kovuşturma sürecince devam edecek olup, soruşturma ve kovuşturmanın sonuçlanması halinde ise bu görev sona erecektir. Ayrıca, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanması halinde, kayyımlık hak ve yetkilerine ilişkin olarak Bankacılık Kanunu ve Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20 nci maddesi hükümlerinin kıyasen uygulanacağı hüküm altına alınmaktadır.

Düzenlemeyle, hak kayıplarının önlenmesi ve uygulamada oluşabilecek tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 23- Maddeyle, 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanunun adı ile “Amaç” başlıklı 1 inci maddesi değiştirilmektedir. Teklifte, 6384 sayılı Kanunun kapsamı ve buna bağlı olarak Komisyonun görev tanımının genişletilmesi sebebiyle Kanunun adı ile amacında değişiklik yapılmaktadır.

Madde 24- Maddeyle, 6384 sayılı Kanunun “Kapsam” başlıklı 2 nci maddesinde değişiklik yapmak suretiyle Komisyonun görev alanı genişletilmektedir.

Anayasanın 148 inci maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının, başka bir ifadeyle kanunda öngörölmüş idarî ve adlî başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekmektedir. Bu düzenlemeler bireysel başvurunun ikincil olma niteliğinin bir gereğidir. Ancak, makul sürede sonuçlandırılmayan yargı süreçleri sebebiyle oluşan manevi zararların tazminine yönelik idarî veya adlî herhangi bir başvuru yolu bulunmadığından, bu tür zararların tazmini için doğrudan Anayasa Mahkemesine başvuru yapılmaktadır.

Bu durumun oluşturduğu iş yükünü azaltmak amacıyla ilk olarak 6384 sayılı Kanuna, 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanunla eklenen geçici 2 nci maddeyle maddenin yürürlüğe girdiği 31/7/2018 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesi ile mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da hiç icra edilmemesine yönelik bireysel başvuruların, kabul edilemezlik kararı sonrasında yapılacak müracaat üzerine Komisyon tarafından sonuçlandırılması imkânı getirilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 31/7/2018 tarihinden sonra yapılan aynı mahiyetteki bireysel başvuruları inceleyip sonuçlandırmaya devam etmiş ise de 5/7/2022 tarihli ve 2021/58970 numaralı pilot kararında; yapılan düzenlemeye rağmen makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapısal bir sorun bulunduğunu vurgulamış ve bu yapısal sorunun giderilmesi amacıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle ortaya çıkacak zararların tazmin edilmesi için Anayasanın 40 ncı maddesi gereğince bireysel başvurudan önce etkili bir başvuru yolunun oluşturulması gerektiğini belirtmiştir.

6384 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanunla değişiklik yapılarak, 9/3/2023 tarihi itibarıyla, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesi ile mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da hiç icra edilmemesine yönelik bireysel başvuruların da kabul edilemezlik kararı sonrasında yapılacak müracaat üzerine Komisyon tarafından sonuçlandırılmasına imkân tanınmıştır.

Anayasa Mahkemesi 25/7/2023 tarihli ve 2023/18536 numaralı kararında, 7445 sayılı Kanunla makul sürede yargılanma hakkı ihlali iddiaları yönünden müracaat edilebilecek idarî veya adlî bir mekanizma kurulmadığını, bu kapsamdaki başvuruların doğrudan Anayasa Mahkemesine yapılmasına devam edildiğini, dolayısıyla pilot karar olarak verdiği 2021/58970 numaralı kararının gereğinin tam olarak yerine getirilmediğini belirterek, makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediği gerekçesiyle düşme kararı vermiştir. Anayasa Mahkemesi 9/3/2023 tarihinden sonra aynı konuda yapılmış bireysel başvurular bakımından da düşme kararları vermeye devam etmektedir.

Düzenlemeyle uzun yargılamadan kaynaklı ihlal iddiaları bakımından daha kolay erişilebilir, hızlı işleyen ve birincil nitelikte bir başvuru yolu oluşturulmakta ve ilgiliye Komisyona müracaat imkânı tanınmaktadır.

Ayrıca hâlihazırda ağır ceza mahkemelerinin görev alanında bulunan ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (f) bentlerinde yer alan koruma tedbirleri ile Teklifle aynı kapsama dâhil edilen (1) bendindeki koruma tedbirlerinden kaynaklı maddi ve manevi tazminat istemleri bakımından da Komisyona müracaat imkânı getirilmektedir. Böylelikle tespiti herhangi bir yargılama yapılmasını gerektirmeyen bazı tazminat istemlerinin hızlı bir şekilde sonuçlandırılmasına imkân sağlanmaktadır.

Madde 25- Maddeyle, 6384 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Teklifle Kanunun adı, kapsamı ve amacının değiştirilmesine bağlı olarak uyum düzenlemesi yapılmaktadır.

Madde 26- Maddeyle, 6384 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine yeni fıkralar eklenmektedir. Düzenlemeyle, Komisyonun yaptığı giderlerin Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanması ve Komisyona bilirkişi incelemesi yaptırabilme yetkisinin verilmesi hükme bağlanmaktadır. Bu düzenlemeler heyetler bakımından da geçerli olacaktır.

Madde 27- Maddeyle, 6384 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde düzenleme yapılmaktadır. Teklifle ihdas edilen 5/A ve 5/B maddeleriyle, Tazminat Komisyonuna yapılacak müracaatlarla ilgili yeni usuller belirlendiğinden Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuş olanların Komisyona yapacağı müracaatın şekli ve süresine ilişkin olan 5 inci maddenin başlığı buna uygun olarak yeniden düzenlenmektedir.

Maddeye eklenen beşinci fıkrayla, Komisyona elektronik ortamda da müracaat edilebileceği ve müracaatların elektronik ortamda yapılmasına ilişkin usul ve esasların Bakanlık tarafından belirleneceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 28- Maddeyle, 6384 sayılı Kanuna 5/A maddesi eklenmektedir.

Kanunun kapsamının genişletilmesine bağlı olarak, ihdas edilen bu maddeyle yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla Komisyona yapılacak müracaatların şekil ve süresine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasıyla, 2 nci maddenin üçüncü fıkrasının (a) bendi kapsamında kalan, ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla manevi tazminat taleplerine ilişkin müracaatların; soruşturma, kovuşturma veya yargılama sürecinde ya da en geç bunların kesin bir kararla sonuçlandığının öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde yapılacağı hükme bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, müracaatta bulunan kişinin dilekçesinde; açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemi, zararın nitelik ve niceliğini belirtmesi ve bunların belgelerini dilekçesine eklemesinin gerekli olduğu düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, müracaat dilekçesindeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda eksikliğin bir ay içinde giderilmesinin, aksi hâlde istemin reddedileceğinin Komisyon tarafından ilgiliye bildirileceği ve eksikliğin süresinde tamamlanmaması halinde müracaatın reddolunacağı hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, 5 inci maddenin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarının, bu madde uyarınca yapılacak müracaatlar hakkında da uygulanacağı belirtilmektedir.

Madde 29- Maddeyle, 6384 sayılı Kanuna 5/B maddesi eklenmektedir. Teklifte, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (e), (f) ve (1) bentlerinde yer alan haller bakımından maddi ve manevi tazminat istemlerinin Komisyona yapılacağı kabul edilmektedir. Kanuna eklenen bu maddeyle Komisyona yapılacak istemlere ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasıyla, koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istemleri bakımından Komisyona yapılacak müracaata ilişkin süreler belirlenmektedir. Kişilerin mağduriyet yaşamalarının önlenmesi amacıyla tazminat istemlerine ilişkin müracaat süreleri, Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesiyle uyumlu olacak şekilde düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ağır ceza mahkemesinin görevi kapsamında olmasına rağmen Komisyona yapılan istemlerin, Komisyon tarafından ağır ceza mahkemesine gönderileceği hükme bağlanmaktadır. Ayrıca, Komisyonun görev alanına giren ve girmeyen istemlerin birlikte yapılması halinde Komisyonun görev alanına girmeyen istemleri ayırmak suretiyle ağır ceza mahkemesine göndermesi, görev alanına giren istemler bakımından ise incelemeye devam etmesi sağlanmaktadır. Bu gibi durumlarda hak kayıplarına neden olunmaması amacıyla başvuru süresi bakımından Komisyona yapılan istem tarihinin esas alınacağı kabul edilmektedir.

Komisyon ile ağır ceza mahkemesi arasında görev konusunda anlaşmazlık çıkması halinde Komisyonun görevine giren işlerin tespiti amacıyla ağır ceza mahkemesi veya Komisyonun, kesin olarak karar verilmek üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesine başvuracağı hükme bağlanmaktadır.

Komisyon, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci maddesi kapsamında bulunan ve kendi görev alanında olmadığını değerlendirdiği istemler bakımından 6 ncı madde uyarınca müracaatın reddine karar vermeyecek, bu istemleri değerlendirmek üzere ağır ceza mahkemesine gönderecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, Komisyonun tazminat istemlerine ilişkin yapacağı değerlendirmelerde Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci, 143 üncü ve 144 üncü maddelerini de uygulayacağı düzenlenmektedir. Böylelikle Komisyonun, tazminat istemine, tazminatın geri alınmasına ve tazminat isteyemeyecek kişilere yönelik Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri doğrultusunda bir değerlendirme yapması sağlanmaktadır. Ayrıca, Ceza Muhakemesi Kanununun 143 üncü maddesi uyarınca kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararı sonradan kaldırılarak veya yargılamanın aleyhte yenilenmesiyle beraat kararı kaldırılarak mahkûm edilenlerden daha önce ödenen tazminatın geri alınmasına ilişkin Komisyona yapılacak istemin, Cumhuriyet savcısı tarafından yapılacağı düzenlenmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, bu Kanun kapsamında Komisyona yapılacak müracaatlar bakımından dilekçede yer alması gereken hususlar ve müracaatın elektronik ortamda yapılması gibi usul hükümlerine atf yapılmaktadır.

Madde 30- Maddeyle, 6384 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde düzenleme yapılmaktadır. Maddenin birinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, fıkradaki dokuz aylık karar verme süresinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuş olanların Komisyona yapacağı müracaatlar bakımından uygulanacağı belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, Komisyon tarafından müracaatlar hakkında karar verilirken, Anayasa Mahkemesi kararlarının da emsal olarak dikkate alınması hüküm altına alınmaktadır.

Maddeye eklenen yeni üçüncü fıkrayla Komisyonun usul ekonomisini gözeterek benzer nitelikteki müracaatları birleştirmesine ve bu dosyalar hakkında birlikte karar vermesine imkân tanınmaktadır.

Madde 31- Maddeyle, 6384 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde uyum düzenlemesi yapılmaktadır. Böylelikle, 9 uncu madde hükümlerinin mevcut uygulama alanının korunması amaçlanmaktadır.

Madde 32- Maddeyle, 6384 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmektedir. Maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleriyle, ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine yapılmış bireysel başvurulardan, Anayasa Mahkemesince başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilenler ile incelemenin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediği gerekçesiyle düşme kararı verilenlerin, ilgililerin belirlenen süre içinde müracaatı üzerine Komisyon tarafından incelenmesine imkân tanınmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, 10/10/2023 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 25/7/2023 tarihli kararında (Başvuru Numarası: 2023/18536) makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılan başvuruya ilgili olarak, etkili bir başvuru yolu oluşturulduktan sonra inceleyeceği gerekçesiyle düşme kararı vermiştir. Mahkeme bu kararıyla, makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla yapılmış ve yapılacak bireysel başvurular hakkında düşme kararı vereceğini ifade etmiştir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin düşme kararı verdiği bireysel başvurular bakımından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru imkânı doğmuştur. Ayrıca bu kararın Resmî Gazete’de yayımlandığı 10/10/2023 tarihinden itibaren Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmadan, doğrudan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru imkânı oluşmuştur.

Birinci fıkranın (c) bendiyle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan bu başvuruların, Mahkemenin münhasıran iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı vermesi neticesinde ilgililerin belirlenen süre içinde müracaatı üzerine Komisyon tarafından incelenmesine imkân tanınmaktadır.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarıyla, söz konusu müracaatlar ve bunların incelenmesine ilişkin usul hükümleri düzenlenmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki istemler bakımından Komisyona 1/6/2024 tarihinden sonra müracaat edilebileceği düzenlenmektedir. Bu tarihten önce yapılacak istemler, yargı mercilerine yapılacak ve Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin değişiklikten önceki hükümlerine göre sonuçlandırılacaktır.

Maddenin beşinci fıkrasıyla, Komisyonun iş yoğunluğu dikkate alınarak iş yükü dengesini ve Komisyonun verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla ilave heyetlerin oluşturulabilmesine imkân sağlanmaktadır.

Madde 33- Maddeyle, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 6 ncı maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Mevcut 6 ncı maddeye göre sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesi, sadece ilgili kişinin açık rızasının bulunması veya kanunlarda öngörülmesi halinde mümkündür. Sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel veriler ise açık rızanın dışında sadece kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetlerinin finansmanı, yönetimi ve planlanması amacıyla işlenebilmektedir.

Buna göre mevcut düzenleme uyarınca sağlık verisini sadece Sosyal Güvenlik Kurumu ve Sağlık Bakanlığı ile sağlık kuruluşları işleyebilmektedir. Ancak başta sigortacılık sektörü, çalışma mevzuatı, iş sağlığı ve güvenliği ile sosyal hizmetler alanlarında sağlık verisine ihtiyaç bulunmaktadır.

Değişiklikle, özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları, güncel ihtiyaçlar ve Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü nazara alınarak yeniden düzenlenmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin yasak olduğuna dair hüküm muhafaza edilmekte ve özel nitelikli kişisel verilerin işlenebileceği haller tahdidi olarak sayılmaktadır. Bu fıkra da sayılan hallerden birinin varlığı halinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi mümkün olacaktır.

İkinci fıkranın (a) bendine göre, ilgili kişinin açık rızasının bulunması halinde özel nitelikli kişisel verileri işlenebilecektir.

Fıkranın (b) bendine göre, kanunlarda açıkça öngörülen hallerde özel nitelikli kişisel veriler işlenebilecektir. Örneğin; 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu uyarınca ceza mahkûmiyetine ilişkin verilerin işlenmesi ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 5 inci maddesi uyarınca kişilerin parmak izlerinin alınması bu bent kapsamında değerlendirilecektir.

Fıkranın (c) bendinde fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması halinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine imkân tanınmaktadır. Örneğin; herhangi bir sebeple bilinç kaybından ötürü rızasını açıklayamayacak durumda olan kişinin hayatının veya beden bütünlüğünün korunması amacıyla mahsus olarak kan grubu ve geçirilen hastalıklar gibi özel nitelikli kişisel verileri işlenebilecektir.

Fıkranın (ç) bendi uyarınca, ilgili kişinin özel nitelikli kişisel verilerini alenileştirmesi halinde, bu verilerin alenileştirme iradesine uygun olarak işlenmesine imkân tanınmaktadır. Örneğin; bir kişinin acil durumlarda kullanılması için, herkesçe erişilebilir bir alanda paylaşmış olduğu kan grubu ve alerji bilgileri gibi kişisel verilerinin bu amaca uygun olarak işlenmesi ve kullanılması hukuka uygun olacaktır.

Fıkranın (d) bendine göre özel nitelikli kişisel veriler, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması halinde işlenebilecektir. Örneğin; iş sözleşmesinin sona ermesinden sonra açılması muhtemel davalarda savunma hakkının kullanılması bakımından işverenin eski işçisine ait sağlık verilerini saklamaya devam etmesi bu kapsamda değerlendirilebilecektir. Aynı şekilde, engelli bir kişinin özel tüketim vergisinden istisna olarak araç alma hakkından yararlanabilmesi için bu kişinin engelli raporunun vergi dairesi tarafından işlenmesi de mümkün olacaktır.

Fıkranın (e) bendiyle, özel nitelikli kişisel verilerin; kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından işlenmesinin gerekli olması, başka bir veri işleme şartı olarak düzenlenmektedir. Buna göre, Sağlık Bakanlığı ile her türlü sağlık kuruluşunun ve Sosyal Güvenlik Kurumunun bu bentte yazılı amaçlarla tuttıkları veriler ve kayıtlar bu kapsamda değerlendirilecektir.

Fıkranın (f) bendine göre özel nitelikli kişisel veriler, istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik veya sosyal hizmetler ile sosyal yardım alanındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olması durumlarında da işlenebilecektir. Örneğin; 4857 sayılı İş Kanunuyla işverenlere verilen engelli veya hükümlü çalıştırma yükümlülüğünün yerine getirilebilmesi bakımından kişilerin sağlık verilerinin veya ceza mahkûmiyetine ilişkin verilerinin işverenlerce işlenmesi bu bent kapsamında değerlendirilecektir. Aynı şekilde, diyaliz hastalarına sunulan sağlık kuruluşuna taşıma hizmetinin yerine getirilebilmesi için kişinin sağlık raporunun işlenmesi de mümkün olacaktır.

Fıkranın (g) bendinde, siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek veya diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumlar tarafından, özel nitelikli kişisel verilerden bazılarının işlenebilmesi düzenlenmektedir. Buna göre, bu kuruluş ve oluşumlar, mevcut ve eski üyeleri ile bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temas halinde olan kişilerin özel nitelikli verilerini, kuruluş amaçlarına ve tabi oldukları mevzuata uygun, faaliyet alanlarıyla sınırlı ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla işleyebileceklerdir. Örneğin; bu kuruluş ve oluşumların mevcut üyelerinin yanı sıra eski üyeleri ve düzenli olarak bağış yapmak suretiyle kendisiyle temas halinde olan kişilerin bu durumlarına ilişkin bilgiyi işlemesi bu bent kapsamında değerlendirilecektir. Aynı şekilde bir sendika, kendi faaliyet alanına ve amacına ilişkin olarak sadece sendika üyeliğiyle ilgili verileri işleyebilecektir. Buna karşın sendika üyelerinin sağlık veya dinine yönelik kişisel verileri, faaliyet alanıyla ve amacıyla ilgisi olmaması sebebiyle işlenemeyecektir.

Maddenin mevcut dördüncü fıkrası uyarınca özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması şartı aynen devam edecektir.

Madde 34- Maddeyle, 6698 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin değiştirilmesi öngörülmektedir. Kanunun 9 uncu maddesinde kişisel verilerin yurt dışına aktarılması usulü düzenlenmiştir. Maddenin mevcut birinci fıkrasına göre kişisel veriler ilgili kişinin açık rızasıyla yurt dışına aktarılabilir. Maddenin mevcut ikinci fıkrasına göre, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin yurt dışına aktarılabilmesi için Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen şartlardan birinin bulunması ve Kurul tarafından kişisel verilerin aktarılacağı ülke bakımından yeterli korumanın bulunduğu karar verilmiş olması (yeterlilik kararı) gerekmektedir. Bununla birlikte hakkında yeterli korumayı sağladığı yönünde karar bulunmayan ülkelere, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin aktarılması, veri işleme şartlarından birinin bulunması şartıyla sadece Türkiye’deki ve ilgili ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurulun izin vermesi durumunda mümkündür.

Kanunun uygulamasına bakıldığında, Ülkemizden yabancı ülkelere kişisel veri aktarılması, ilgili kişilerin tek tek açık rızasının alınması dışında sadece Türkiye’deki ve ilgili ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurulun izin vermesiyle yapılabilmektedir. Günümüze kadar Kurula sekseni aşkın taahhütname başvurusu yapılmış olup, bunlardan çok azına izin verilmiştir. Bu nedenle yurt dışına veri aktarılması uygulamada sadece ilgili kişilerin açık rızalarının alınmasına bağlı hale gelmiştir. Bu durum, ticari hayatta hemen hemen her şirket ve gerçek kişi tarafından sıklıkla kullanılan ve sunucuları yurt dışında bulunan ve çoğu bulut tabanlı yazılım ve uygulamaların hukuka uygun olarak kullanılabilmesini neredeyse imkânsız hale getirdiği gibi, Ülkemize yapılacak yatırımları da engelleyici bir hal almıştır.

Avrupa Birliği, 2018 yılında yürürlüğe koyduğu Genel Veri Koruma Tüzüğüyle her geçen gün gelişen teknoloji ve dijitalleşme ile ticari hayatın dinamikliğinin doğurduğu ihtiyaçları nazara alarak, ilgili kişilerin haklarını da koruyacak şekilde Avrupa Birliği dışına veri aktarılması bakımından yeni yöntemler öngörmüştür. Maddeyle Kanunun 9 uncu maddesi Tüzüğün ilgili hükümleri esas alınarak değiştirilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasına göre kişisel verilerin yurt dışına aktarılabilmesi için kural olarak, Kanunun 5 inci ve 6 ncı maddelerindeki veri işleme şartlarından birinin varlığı ve kişisel verilerin aktarılacağı ülke, uluslararası kuruluş veya ülke içerisindeki sektörler hakkında yeterlilik kararı verilmiş olması gerekmektedir. Mevcut hükümden farklı olarak yabancı ülkenin tamamı yerine o

ülke içerisindeki bir sektör veya uluslararası kuruluş özelinde de yeterlilik kararı verilmesine imkân tanınmaktadır. Örneğin; Ülkemizdeki otomotiv sektörünün yoğun ticari ilişki kurduğu bir yabancı ülkenin tamamı yerine, o ülkedeki otomotiv sektörü bakımından yeterlilik kararı verilmesi mümkün hale gelmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında yeterlilik kararının alınma usulü düzenlenmektedir. Buna göre, Kurul ihtiyaç duyması halinde ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş almak suretiyle yeterlilik kararını en geç dört yılda bir değerlendirecektir. Bu süre zarfında Kurul tarafından verilen yeterlilik kararının değerlendirilmemesi durumunda yeterlilik kararı geçerliliğini korumaya devam edecektir. Aynı fıkra gereğince Kurul, değerlendirme sonucunda veya gerekli gördüğü diğer hallerde yeterlilik kararını ileriye etkili olmak üzere değiştirebilecek, askıya alabilecek veya kaldırabilecektir. Fıkra düzenlenenen dört yıllık süre düzenleyici süre olup, Kurul bu süre dolmadan da yeterlilik kararını gözden geçirebilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında yeterlilik kararı verilirken Kurulun öncelikle dikkate alacağı ölçütler düzenlenmektedir. Fıkra sayılan bu ölçütler tahdidi nitelikte olmayıp, Kurul yeterlilik kararı verirken gerekli gördüğü başkaca hususları da dikkate alabilecektir.

Dördüncü fıkra, hakkında yeterlilik kararı bulunmayan ülkelere kişisel veri aktarılması bakımından Tüzüğün ilgili hükümleri nazara alınarak yeni yöntemler getirilmektedir. Buna göre hakkında yeterlilik kararı bulunmayan ülke, uluslararası kuruluş veya ülke içerisindeki sektörler, 5 inci ve 6 ncı maddelerdeki veri işleme şartlarından birinin varlığı halinde, aktarımın yapılacağı ülkede de ilgili kişinin haklarını kullanma ve etkili kanun yollarına başvurma imkânının bulunması şartıyla, fıkra bentler halinde sayılan “uygun güvencelerden” birinin sağlanması durumunda kişisel veri aktarılması mümkün olacaktır.

Dördüncü fıkranın (a) bendine göre yurt dışındaki kamu kurum ve kuruluşları veya uluslararası kuruluşlar ile Türkiye’deki kamu kurum ve kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları arasında uluslararası sözleşme niteliğinde olmayan anlaşmanın varlığı ve Kurulun aktarıma izin vermesiyle yurtdışına veri aktarılması mümkün olabilecektir. Buna göre, Ülkemizdeki bir kamu kurumunun yabancı ülkedeki ilgili kamu kurumuyla belli alanda yapacağı işbirliği protokolü çerçevesinde, Kurulun izin vermesi şartıyla, karşılıklı yapılacak faaliyetlerin gerektirdiği kişisel verilerin yurt dışındaki kamu kurumuna aktarılması mümkün olacaktır.

Dördüncü fıkranın (b) bendine göre, aynı teşebbüs grubundaki şirketlerin uymakla yükümlü oldukları ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümler ihtiva eden Kurulun onayladığı bağlayıcı şirket kurallarının varlığı halinde, 5 inci ve 6 ncı maddedeki veri işleme şartlarından birinin bulunması kaydıyla, Kuruldan ayrıca izin almaya gerek olmadan bu şirketler arasında veri aktarımı yapılabilecektir. Böylece Kurulca onaylanmış bağlayıcı şirket kurallarını haiz bir teşebbüs grubunun Ülkemizdeki şirketinden, aynı grubun yabancı ülkedeki şirketine Kuruldan ayrıca izin alınmaksızın veri aktarılması mümkün olacaktır.

Dördüncü fıkranın (c) bendi uyarınca, Kurul tarafından ilan edilen standart sözleşmenin imzalanması suretiyle ayrıca bir izne ihtiyaç olmaksızın veri aktarılması mümkün olabilecektir. Standart sözleşme; veri kategorileri, veri aktarımının amaçları, alıcı ve alıcı grupları, veri alıcısı tarafından alınacak teknik ve idari tedbirler, özel nitelikli kişisel veriler için alınan ek önlemler gibi hususları ihtiva edecektir.

Dördüncü fıkranın (ç) bendine göre yeterli korumayı sağlayacak hükümlerin yer aldığı yazılı bir taahhütnamenin varlığı ve Kurul tarafından aktarıma izin verilmesi durumunda da yeterlilik kararı bulunmayan bir ülkeye kişisel veri aktarılabilir.

Maddenin beşinci fıkrasında, standart sözleşmenin, imzalanmasından itibaren beş iş günü içinde veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından Kişisel Verileri Koruma Kurumuna bildirilmesi düzenlenmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasındaki düzenlemeyle, yeterlilik kararı bulunmayıp ve dördüncü fıkra da öngörülen uygun güvencelerden birinin sağlanmadığı bazı istisnai durumlarda; arızı olmak kaydıyla, diğer bir ifadeyle tek veya birkaç sefer ve süreklilik taşımayacak şekilde, yurt dışına veri aktarılmasına imkân sağlanmaktadır. Örneğin; Türkiye’deki bir şirketin yurt dışında bulunan bir şirketle arızı olarak gerçekleştirmeyi düşündüğü ticari faaliyet bakımından muhatap şirketle irtibat halinde olacak çalışanlarına ilişkin bilgileri paylaşması bu fıkranın (c) bendi kapsamında değerlendirilecektir.

Yedinci fıkrayla özel statüleri nazara alınarak, kamu kurum ve kuruluşlarının kamu hukukuna tabi faaliyetlerine altıncı fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Sekizinci fıkra da, kişisel verilerin yurtdışına aktarılmasından sonraki aktarımlar bakımından da bu Kanundaki güvencelerin sağlanacağı ve bu madde hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmektedir.

Maddenin mevcut beşinci ve altıncı fıkraları dokuzuncu ve onuncu fıkra olarak aynen korunmakta ve onbirinci fıkrayla maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenlenmesi hüküm altına alınmaktadır.

Madde 35- Maddeyle, 6698 sayılı Kanunun 18 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Teklifte değiştirilen 9 uncu maddenin beşinci fıkrasına göre veri sorumluları veya veri işleyenler, imzalanan standart sözleşmeyi Kuruma bildirmekle yükümlüdür. Bu bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi idari yaptırıma bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde öngörülen idari para cezaları, veri sorumlusu olan gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri hakkında, (d) bendinde öngörülen idari para cezası ise veri sorumlusu veya veri işleyen gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanacaktır. Veri işleyenlere standart sözleşmenin bildirilmesi bakımından ilk kez sorumluluk yüklenmiş olması sebebiyle, fıkranın (d) bendindeki yaptırımın veri sorumlusunun yanı sıra veri işleyene de tatbik edilmesi hükme bağlanmaktadır.

Ayrıca, Kurulca verilen idari yaptırım kararlarının mahiyeti dikkate alınarak, bu kararlara karşı sulh ceza hâkimliğine başvuru yerine idare mahkemelerine dava açılması imkânı tanınmaktadır.

Madde 36- Maddeyle, 6698 sayılı Kanuna geçici madde eklenmektedir. Maddenin birinci fıkrasıyla, 9 uncu maddede yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesinden sonra yaşanabilecek aksaklıklar dikkate alınarak, maddenin birinci fıkrasının değişiklikten önceki hükümlerinin maddede yapılan değişiklikle beraber üç ay daha uygulanması öngörülmektedir. Böylelikle Kanun değişikliğinin yürürlüğe girmesinden önce alınmış veya sonra alınacak açık rızaya dayalı olarak Kanun değişikliğinin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay daha yurt dışına veri aktarılmasına imkân tanınmaktadır.

Teklifle, Kurulca verilen idari para cezalarına karşı sulh ceza hâkimliklerine başvuru ve itiraz yerine idare mahkemelerinde dava açılması öngörüldüğünden, maddenin ikinci fıkrasıyla bu hükme ilişkin geçiş düzenlemesi yapılmaktadır. Buna göre, 1/6/2024 tarihi itibarıyla sulh ceza hâkimlikleri önünde bulunan dosyalar, bu hâkimliklerce nihai karara bağlanacaktır.

Madde 37- Teklifte kanun yollarına başvuru süreleri, hafta veya ay olarak belirlenmekte ve bu sürelerin kararın tebliğiyle başlayacağı kabul edilmektedir. Bu kapsamda 2004, 4675, 5271, 5326, 5395, 6100 ve 6502 sayılı Kanunların muhtelif maddelerinde uyum düzenlemesi yapılmaktadır.

Teklifle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun adli para cezalarının düzenlendiği 52 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Bu kapsamda maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 63 üncü ve 75 inci maddeleri ile 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 5 inci maddesinde ve 5275 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinde değişiklik yapmak suretiyle Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesinde yapılması öngörülen değişikliğe uyum sağlanması amaçlanmaktadır.

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 272 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Düzenlemeyle, hapis cezalarından çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere, ilk derece mahkemelerince verilen adli para cezasına mahkûmiyet hükümleri bakımından belirlenen kesinlik sınırı yükseltilmektedir. Ayrıca, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesinde değişiklik yapılarak bu maddedeki kesinlik sınırı da yükseltilmektedir. Böylelikle, Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesinde yapılan bir gün karşılığı adli para cezası miktarının artırılmasına ilişkin değişikliğe uyum sağlanmaktadır.

Diğer yandan, 5326 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde değişiklik yapmak suretiyle idarî para cezalarına karşı başvuru üzerine sulh ceza hakimliklerince verilen kararların kesinlik sınırı, üçbin Türk Lirasından onbeşbin Türk Lirasına çıkarılmaktadır.

Madde 38- Maddeyle, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun geçici 17 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

6/2/2023 tarihinde yaşanan depremlerin oluşturduğu yıkımın telafisinin hızlı ve etkili bir şekilde sağlanması için 4562 sayılı Kanuna eklenen geçici 17 nci maddeyle; sanayi alanı olabilecek yerler, fay hattına mesafesi, zeminin elverişliliği ve yerleşim merkezine yakınlığı gibi kriterler gözetilerek, alanın durumuna göre ilgili kurumların görüşü alınarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca tespit edilmekte, malikleri tarafından depremler nedeniyle yıkılan veya kullanılamayacak kadar hasarlı durumda olan sanayi işyerlerinin borçlandırılmak suretiyle, yerinde yeniden inşası veya güçlendirilmesi Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca yapılmakta, yatırım programında olan veya sonradan programa dâhil edilen sanayi sitelerinin altyapı ve üstyapı inşasının tamamına kadarı, mimarlık/mühendislik hizmetleri dâhil proje tamamlanana kadar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca krediyle desteklenmektedir.

Maddeyle anılan geçici maddede yer alan bu hükümlerin süresinin bir yıl daha uzatılarak deprem bölgesinde sanayi altyapısının güçlendirilmesine yönelik destek ve uygulamaların devamı sağlanmaktadır.

Madde 39- Maddeyle, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 18 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Bu kapsamda Sosyal Güvenlik Kurumunca 5510 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat uyarınca gelir ve aylık ödemesi yapılanlara, bayramın içinde bulunduğu ayda gelir ve aylık alma şartıyla, Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramında 2.000 TL olarak ödenen bayram ikramiyesinin 3.000 TL'ye yükseltilmesi öngörülmektedir.

Madde 40- Maddeyle, 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Vekâlet ücretlerinin merkezden dağıtımı düzenlemesi nedeniyle dava dosyasına ilişkin bilgiler merkezde toplanmakta ve incelenmesi merkezden yapılmakta olup, bu sürecin vekâlet ücretinin taşra teşkilatına dağıtımında gecikmeye sebebiyet vermesi nedeniyle öncelikle vekâlet ücretinin tahsil edildiği yerde dağıtımının yapılması, kalan tutarın merkez birimlere gönderilmesi suretiyle bu sorunun çözüme kavuşturulması hedeflenmektedir.

İdarelerin hukuk birimlerinde avukatlar dışında çeşitli idari unvanlarla idareyi temsile yetkili kılınan personelin bulunması nedeniyle, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesi dikkate alınarak, vekâlet ücreti dağıtımı yapılacak personel açısından uygulama birliği sağlanmasını temin etmek amacıyla hukuk biriminde görev yapan ve 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 10 uncu maddesi kapsamında maaş almayan ve avukatlık ruhsatı bulunan; hukuk birimi amirleri, hukuk müşavirleri, muhakemat müdürü ile avukatlara vekâlet ücreti dağıtımı yapılabileceği düzenlenmektedir.

Hukuk biriminde fiilen altı ay süreyle çalışma şartının hesabı hakkında ortaya çıkan çeşitli idari yargı kararları nedeniyle altı ay fiili çalışma şartının sadece ilk defa göreve başlayanlarda aranması gerektiği belirtilmektedir.

Hukuk biriminde görev yapan dava takibine yetkili personelin herhangi bir sebeple birimden ayrılmaları sonucunda kendilerine vekâlet ücreti ödenmesine devam edilemeyeceği, devam edilecekse bunun süresinin ne olacağı konularında uygulamada yaşanan ihtilaflar sonucunda; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 23/11/2020 tarihli ve E: 2020/162; K: 2020/164 sayılı kararında 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarının hukuk birimlerinde görev yapmaktayken çeşitli nedenlerle ayrılan personele, görevli oldukları süre içerisinde takip etmiş oldukları dava ve icra takip dosyalarından tahsil edilen vekâlet ücretlerinin ödenmesi gerektiği yönünde hüküm verilmiştir. İdarelerin söz konusu karara göre işlem yapabilmesi için ihtiyaç duyulan düzenlemeye yer verilmektedir.

Geçici Madde 1- Teklifte kanun yollarına başvuru sürelerinin yeknesaklaştırılmasına ve bu sürelerin tebliğden itibaren başlamasına dair değişiklikler yapılmaktadır.

Düzenlemeyle, uygulamada tereddüt yaşanmaması için geçiş hükmü getirilmekte ve sayılan kanunlarda yapılan değişikliklerin 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar bakımından geçerli olacağı kabul edilmektedir. Maddeyle, hak kayıplarının önlenmesi ve uygulamada oluşabilecek tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 41- Yürürlük maddesidir.

Madde 42- Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

26/02/2024

Esas No: 2/2023

Karar No: 2

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2023 esas numaralı, “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 20/02/2024 ve 21/02/2024 tarihlerinde yaptığı 2’nci ve 3’üncü toplantılarında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

1. Giriş

Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karşı ile 124 Milletvekili tarafından 16/02/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/2023 esas numaralı; “*Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*” Başkanlıkça aynı tarihte tali komisyon olarak Anayasa Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilmiştir.

Komisyonumuzun 20/02/2024 ve 21/02/2024 tarihlerinde yaptığı 2’nci ve 3’üncü toplantılarında 2/2023 esas numaralı Kanun Teklifi, Teklifin ilk imza sahipleri Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karşı ile Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, Hakimler ve Savcılar Kurulu, Yargıtay Başkanlığı, Danıştay Başkanlığı, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Sosyal Güvenlik Kurumu, Emniyet Genel Müdürlüğü, Türkiye Barolar Birliği, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Türkiye Sigorta Birliği temsilcileri ile İstanbul Kültür Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Bahri ÖZTÜRK, Türk-Alman Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mesut Serdar ÇEKİN, İstanbul Bilgi Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Mehmet Bedii KAYA ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Akın ÜNAL’ın katılımıyla incelenip, görüşülmüştür.

2. Kanun Teklifi ile Öngörülen Düzenlemeler

Teklifin gerekçesi ve metni incelendiğinde, Teklif ile;

- Kanun yollarına başvuru sürelerinin yeknesak hale getirilmesi ve sürelerin tebliğle başlamasına ilişkin yapılan düzenlemeler kapsamında; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile bazı kanunlarda düzenleme yapılarak itiraz, istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süreleri hak arama hürriyetinin daha etkin kullanılabilmesine imkan tanımak amacıyla “gün” yerine “hafta” olarak düzenlenmekte, 7 gün veya 1 hafta olan süreler “iki hafta” olarak belirlenmek suretiyle yeknesak hale getirilmekte ve tefhimle başlayan kanun yoluna başvuru sürelerinin gerekçeli kararın tebliğ edilmesiyle başlaması usulü benimsenmektedir.

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 7’nci maddesi ile Türk Ceza Kanunu’nun 220’nci ve 314’üncü maddelerinde düzenleme yapılarak örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiili, müstakil bir suç olarak düzenlenmektedir.

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda Türk Medeni Kanunu’nun 407’nci ve 471’inci maddelerinde yeniden düzenleme yapılarak özgürlüğü kısıtlayıcı ceza nedeniyle vesayete hükmetme ve vesayetin kaldırılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmakta, özgürlüğü bağlayıcı ceza sebebiyle kısıtlanma kurumu değiştirilerek, ceza infaz kurumunda bulunma hali doğrudan kısıtlama nedeni olmaktan çıkarılmaktadır.

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda Türk Medeni Kanunu’nun 409’uncu ve 436’ncı maddelerinde, koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması için hekim ön raporu üzerine sağlık kuruluşuna hâkim kararıyla yerleştirilen kişinin bu yerleştirme kararına karşı başvurabileceği bir itiraz yolu getirilmektedir.

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 231’inci maddesinde değişiklik yapılarak, hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kurumuna ilişkin yapılan düzenlemeler kapsamında, HAGB kararlarına karşı itiraz yerine istinaf kanun yoluna başvurulabilme imkanı getirilmekte, yargılama aşamasında sanığa HAGB’yi kabul edip etmediğinin sorulması uygulamasından vazgeçilmekte ve HAGB kararıyla birlikte verilen müsadere kararlarının infazına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 247’nci maddesinde değişiklik yapılarak, sorgusu yapılmayan kaçak sanık hakkında mahkûmiyet kararının yanı sıra ceza verilmesine yer olmadığı kararının da verilemeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 252’nci maddesindeki basit yargılama usulüne itiraz usulü yeniden düzenlenmektedir.

- Suçla daha etkin mücadele edilebilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla bir güne karşılık gelen adli para cezasının alt ve üst sınırlarında artış yapılmakta, buna bağlı olarak mahsup, öndeme ve istinaf kanun yoluna başvuru hükümlerinde yer alan parasal sınırlar değiştirilmektedir.

- Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 141’inci maddesinde yapılan değişiklikle; konutunu terk etmemek veya bağımlılıktan arınmak amacıyla hastanede tedavi olmaya ilişkin adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmayla yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen, adli kontrol işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan kişiler bakımından da tazminat talep etme imkânı getirilmektedir. Aynı Kanun’un 142’nci maddesinde yapılan değişiklikle koruma tedbirleri nedeniyle yapılacak bu tazminat istemlerinin Adalet Bakanlığı bünyesindeki Tazminat Komisyonuna yapılması düzenlenmektedir.

- Anayasa Mahkemesi ile Yargıtayın iş yükünün azaltılması amacıyla 6384 sayılı Kanun’un adı, amacı ve kapsamı değiştirilmekte ve bu Kanun uyarınca kurulan Tazminat Komisyonuna yeni görevler verilmekte, bu kapsamda ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılacak manevi tazminat taleplerinin Anayasa Mahkemesi yerine Tazminat Komisyonuna yapılabilmesi sağlanmaktadır.

- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda değişiklik yapılarak özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartları ile kişisel verilerin yurt dışına aktarılması usulünde değişiklik yapılarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğüne uyum sağlanmaktadır.

- TMSF’nin kayyım olarak atanmasına imkân veren kanuni düzenlemenin uygulama süresi uzatılmaktadır.

- 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu’nun geçici 17’nci maddesinde değişiklik yapılarak deprem bölgesinde sanayi altyapısının güçlendirilmesine yönelik uygulamaların süresi bir yıldan, iki yıla çıkarılmaktadır.

- Ramazan ve Kurban bayramlarında emeklilere ödenen bayram ikramiyesi 3 bin TL’ye yükseltilmektedir.

3. Komisyonunda Kanun Teklifi Üzerinde Yapılan Görüşmeler

Anayasaya Aykırılık Önergesi

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçilmeden önce, Teklifin 4’üncü, 10’uncu, 11’inci, 15’inci, 16’ncı, ve 22’nci maddelerinin Anayasa’nın 2’nci, 6’ncı 10’uncu, 13’üncü, 15’inci, 35’inci, 36’ncı, 40’ıncı, 90’ıncı, 125’inci, 129’uncu ve 153’üncü maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle, Anayasa’ya aykırılık önergesi verilmiş ve İçtüzük’ün 38’inci maddesine istinaden öncelikle görüşülen önerge Komisyonca reddedilerek görüşmelere devam edilmiştir.

Teklifin tümü üzerinde yapılan müzakerelerde, Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Prof. Dr. Cüneyt YÜKSEL tarafından özetle;

- Biri geçici madde olmak üzere toplam 43 maddeden oluşan Kanun Teklifi ile 17 farklı kanunda ve 1 Kanun Hükümünde Kararnamede değişiklik yapılmakta olduğu,

- Teklifin; hak arama hürriyetinin daha da güçlendirilmesi, suçla etkin mücadelenin sağlanması, yargılamanın hızlandırılması, kişisel verilerin daha etkin bir şekilde korunması konusunda önemli düzenlemeleri ihtiva ettiği,

- Bu kapsamda; kanun yollarına başvuru sürelerinin yeknesak hale getirildiği,
 - Adli para cezasının miktarının yükseltildiği,
 - Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istemlerinin kapsamının genişletildiği,
 - Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulu bulunan Tazminat Komisyonuna yeni görevler verildiği,
 - Anayasa Mahkemesinin iptal kararları doğrultusunda düzenlemeler yapıldığı,
 - Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvuru yapılabilmesinin sağlandığı ve
 - Emeklilerin bayram ikramiyelerinde yüzde 50 artış öngörüldüğü,
- ifade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerinde yapılan müzakerelerde, ilk imza sahibi İstanbul Milletvekili Şengül KARSLI tarafından özetle;

- Teklifte; hak arama hürriyetinin daha iyi kullanılabilmesi, hukuki güvenliğin sağlanması ve hak kayıplarının önlenmesi amacıyla kanun yollarına başvuru sürelerinin yeknesak hale getirildiği ve buna ek olarak tefhimle başlayan söz konusu sürelerin gerekçeli kararın tebliğ edilmesiyle başlamasının kabul edildiği,

- Ceza yaptırımlarının etkinliğinin artırılması, suçla daha etkin mücadele edilebilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla adli para cezalarının miktarının artırıldığı ve buna bağlı olarak önödeme ve kesinlik sınırının yükseltildiği,

- Yargı Reformu Strateji Belgesi ve İnsan Hakları Eylem Planı'nda yer verilen hedef ve faaliyetler doğrultusunda makul sürede yargılanma hakkının ihlalden kaynaklanan tazminat istemlerine ilişkin başvuruları incelemek ve karara bağlamak üzere, Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulu bulunan Tazminat Komisyonunun yeniden yapılandırılarak Komisyona yeni görevler verildiği, bu kapsamda Anayasa Mahkemesine yapılan başvurular ile Ceza Muhakemesi Kanunu çerçevesindeki bazı koruma tedbirleri nedeniyle yapılacak maddi ve manevi tazminat istemlerinin ağır ceza mahkemeleri yerine Komisyona yapılması suretiyle Anayasa Mahkemesi ile Yargıtayın iş yükünün azaltılacağı,

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararları doğrultusunda yapılan düzenlemeler kapsamında; ceza infaz kurumlarına girmenin doğrudan vasi atama sebebi olmaktan çıkarıldığı, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiilinin müstakil bir suç olarak düzenlendiği, hükümün açıklanmasının geri bırakılması ve basit yargılamaya ilişkin hükümlerin yeniden düzenlendiği,

- Özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartları ile kişisel verilerin yurt dışına aktarılması usulünde değişiklik yapılarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'ne uyum sağlandığı,

- TMSF'nin kayyım olarak atanmasına imkân veren kanuni düzenlemenin süresinin uzatıldığı,

- Deprem bölgesinde sanayi altyapısının güçlendirilmesine yönelik destek ve uygulamaların devamının sağlanmasının amaçlandığı,

- Ramazan ve Kurban bayramlarında emeklilere 2 bin TL olarak ödenen bayram ikramiyesinin yüzde 50 artırılmak suretiyle 3 bin TL'ye yükseltildiği,

ifade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerinde yapılan müzakerelerde toplantıya katılan komisyon üyesi ve komisyon üyesi olmayan milletvekilleri ile diğer katılımcılar tarafından aleyhte olmak üzere özetle;

- Teklifin; kanun yapma süreçlerinde istisnai olarak kullanılması gereken torba kanun biçiminde sunulduğu ve içeriğinde Adalet Komisyonunun uzmanlık alanında olmayan bazı konuların da düzenlendiği, dolayısıyla bu kanun yapım tekniğinin hukuki belirlilik ilkesine aykırı olduğu ve kanunların kalitesini ve bütünlüğünü bozduğu,

- Birçok kanun teklifinde olduğu gibi bu teklif üzerinde de bir etki analizinin yapılmamasından dolayı Kanun'un uygulanmasına ilişkin öngörülebilirliğin bulunmadığı,

- Teklifte adı ve yapısı değiştirilerek yeni görevler verilen Tazminat Komisyonunun kalıcı bir Komisyon haline getirilmesinin asıl sorunu çözmeye yönelik bir adım olmadığı, hak ihlallerini ortaya çıkaran asıl sebeplere odaklanarak bunların kaynağa çözülmesi gerektiği, Adalet Bakanlığına bağlı idari bir birim olan Komisyon'un yargı yetkisi kullanacak olması ve bağımsız bir yargı makamının yetkisinin alınıp tamamen ve sürekli olarak Komisyona devredilmesinin, yargı yetkisinin devri anlamına geleceğinden Anayasa'ya açıkça aykırı olduğu, ağır ceza mahkemelerinde görülmekte olan haksız tutuklama sebebiyle yürütülen tazminat davalarının Komisyon'un görev alanının içine alınmasının da bu kapsamda değerlendirilebileceği, Devlet'e karşı açılacak tazminat davalarının Adalet Bakanlığı bünyesindeki bir komisyonca karara bağlanacak olmasının yargı bağımsızlığına aykırı olduğu, Komisyon'a verilen görevleri yerine getirmek üzere bir uzmanlık mahkemesinin kurulmasının yararlı olacağı ve son olarak Tazminat Komisyonu'na yapılan başvurunun avukat marifetiyle yürütülmesi halinde vekalet ücretine hükmedilmesinin gerektiği,

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararları üzerine yapılan bir çok düzenlemenin iptal kararlarının gerekçelerini karşılamadığı, bu bağlamda Türk Ceza Kanunu'nun 220'nci maddesinde yapılan yeni düzenlemeyle Anayasa Mahkemesi kararının arkasından dolanılmaya çalışıldığı, getirilen yeni düzenlemenin özellikle belirlilik ve öngörülebilirlik bakımından ortaya konulan endişeleri gidermediği ve teklifte olduğu şekilde kanunlaşacak söz konusu düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin önüne götürülmesi halinde tekrar bir iptal kararıyla karşı karşıya kalınabileceği,

- Teklifin 33'üncü maddesinde yer alan (e) bendinde yapılan düzenlemenin çok geniş olduğu, özel sağlık kuruluşlarının bu kapsamdan çıkarılması ve bentte yazan kurumların hangi verileri işleyebileceklerinin açık olarak yazılması gerektiği, (g) bendinde ise bentte sayılan vakıf, dernek ve diğer kar amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların mevcut ve eski üyeleri ile bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temas hâlinde olan kişilerin özel nitelikli verilerini işlemeye izin verildiğini ancak bu durumun özel hayatın gizliliği ilkesine ve Anayasa'ya aykırı olduğu,

- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda yer verilen düzenlemeler nedeniyle avukatların mesleklerini yapmakta zorlandıkları, Avukatlık Kanunu'nun 2'nci maddesindeki avukatın kamu kurumlarından ve özel kurumlardan bilgi, belge alması ve bu bilgi ve belgeleri incelemesi gibi delil toplama yetkilerini kullanamaz duruma geldikleri, özellikle ceza yargılamalarında kamu adına hareket eden Cumhuriyet Savcılarının her türlü bilgiye kısa sürede ulaşabilirken avukatların istedikleri verilere ulaşamamalarının silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğu ve bu konuda bir düzenleme yapılması gerektiği,

- TMSF'nin bazı suçlar bakımından kayyım olarak atanabilmesine izin veren Teklifin 22'nci maddesinin beşinci fıkrası düzenlemesinde olağanüstü hâl kapsamında hayata geçirilen düzenlemelere atıf yapıldığı ve bu kapsamda görev alan kişilere idari, mali ve cezai sorumsuzluk getirildiği, bu durumun da hukuk devleti ilkesi ile uyumlu olmadığı,

- Teklifin 37'nci maddesi ile 11 farklı kanunda değişiklik yapıldığı, kanun tekliflerinde bir maddeyle belli bir amaca yönelik birden fazla kanunda değişiklik yapılabilmesi mümkün olsa da mezkûr maddede hem sürelerle hem de miktarlara ilişkin düzenlemeler yapıldığından düzenlemenin kanun yapım tekniğine aykırı olduğu,

- Teklifte adli para cezalarının beş katına çıkarıldığı, kanunlarda yer alan Türk Lirası cinsinden bu tür miktarlardaki artışların ülkede yaşanan ekonomik sorunlar ve paranın alım gücündeki düşüşten kaynaklandığı, ancak yine Teklifin başka bir maddesiyle emeklilere verilecek bayram ikramiyelerinin aynı oranda artırılmadığı ve yetersiz olduğu, cezalardaki artışın emekli ikramiyelerine de yansıtılması gerektiği,

ifade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerinde yapılan müzakerelerde toplantıya katılan komisyon üyesi ve komisyon üyesi olmayan milletvekilleri ile diğer katılımcılar tarafından lehte olmak üzere özetle;

- Kanun yollarına başvuru sürelerinin yeknesaklaştırılmasının, istinaf ve temyiz kanun yoluna başvuruda sürelerin tefhimden itibaren başlaması usulünün kaldırılmasının ve tebliğ tarihinin esas alınmasının, yargılama süreçlerini kolaylaştıracağı, hak kayıplarının önüne geçileceği,

- Güncelliğini kaybeden adli para cezalarının artırılmasının, hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi ile basit yargılama usulünün Anayasa Mahkemesinin kararları doğrultusunda yeniden düzenlenmesinin olumlu olduğu,

- Ceza infaz kurumunda bulunan bir hükümlünün şahsi gözetimi ile malvarlığının idaresi amacıyla vasi tayin edilmesinin kişinin kendi iradesine bırakılmasının temel hak ve hürriyetler bakımından uygun bir düzenleme olduğu, bu durumun hem mahkûm hem de yakınları açısından kolaylıklar sağlayacağı,

- Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarıyla Tazminat Komisyonunun etkili bir hukuk yolu olarak kabul edildiği, yapılan düzenleme ile Tazminat Komisyonu ile ilgili olarak getirilen düzenlemenin konuyu yargı alanından çıkartmadığı, ihtilafların hak temelli olarak kısa sürede giderilmesine yönelik olarak iyileştirmeler içerdiği, Komisyonun kararlarına karşı idari yargı yolunun açık olduğu, Komisyonun işin esasına girmeyeceği, Anayasa Mahkemesinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ölçütlerine göre karar vereceği, Komisyonun yargı organı olmaması nedeniyle yapılacak müracaatlarda herhangi bir vekalet ücretine hükmedilmeyeceği,

- Üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin ayrıca örgüt üyeliği suçundan cezalandırılmayacak olması ve bu suçun bağımsız bir suç olarak düzenlenmesinin Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinde belirttiği kanunilik, belirlilik ve müstakil suç olma şartlarını karşıladığı,

- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6'ncı maddesinde yapılan düzenleme uyarınca özel nitelikli kişisel verilerin her durumda işlenebilecek veriler olmadığı, düzenlemenin Kanun'un 4'üncü ve 5'inci maddeleriyle birlikte değerlendirilmesinin gerektiği, yapılan değişikliğin 12. Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Program uyarınca Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'ne uyum sağlamayı amaçladığı,

- Düzenlemenin özel nitelikli kişisel veriler arasındaki kategori ayrımını kaldırdığı, dolayısıyla bir avukatın mevcut şartlar çerçevesinde bir hakkın tesisi ve korunması çerçevesinde veri işlemesine olanak tanıdığı,

- TMSF'nin kayyım atanmasıyla ilgili 22'nci maddenin 5'inci fıkrası hükmünün yeni bir düzenleme olmadığı, TMSF'nin söz konusu alandaki bilgi birikimi ve tecrübeleri göz önünde bulundurularak halihazırdaki görev alanına Türk Ceza Kanunu'nun 282'nci maddesinde düzenlenen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun da eklendiği ve uygulamada karşılaşılan ihtiyaçlar doğrultusunda mevcut düzenlemeler kapsamında TMSF'nin görev süresinin uzatılmasından ibaret olduğu,

ifade edilmiştir.

4. Komisyonun Maddeler Hakkındaki Kararı

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından maddelerin görüşülmesine geçilmesi kabul edilmiştir.

Kanun Teklifi, aşağıda yer verilen değişiklikler yapılmak suretiyle Komisyonumuz tarafından kabul edilmiştir.

Teklifin başlığı, teklif metninden çıkarılan 40'ıncı maddenin 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede yapılan tek değişiklik olması nedeniyle Komisyondan alınan yetki çerçevesinde redaksiyona tabi tutularak “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” olarak yeniden düzenlenmiştir.

Madde 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

Teklifin çerçeve 1 ilâ 13'üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Madde 14

Teklifin çerçeve 14'üncü maddesi, metinde yer alan “aynı” ibaresinin Komisyon tarafından verilen redaksiyon yetkisi kapsamında kanun yapım tekniğine uyum amacıyla çıkarılması suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27

Teklifin çerçeve 15 ilâ 27'nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Madde 28

Teklifin çerçeve 28'inci maddesi; Komisyon tarafından verilen redaksiyon yetkisi kapsamında anlamı netleştirmek, tereddütleri gidermek ve kanun yapım tekniğine uyum amacıyla maddenin işlenecek hükmünün birinci fıkrasında yer alan “müracaat,” ibaresinin “müracaat;” şeklinde, “mazereti” ibaresinin “mazeret” şeklinde ve “onbeş” ibaresinin “on beş” şeklinde değiştirilmesi suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 29, 30, 31, 32

Teklifin çerçeve 29 ilâ 32'nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Madde 33

Teklifin çerçeve 33'üncü maddesi verilen önerenin Komisyon tarafından kabul edilmesi neticesinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Madde 34

Teklifin 34'üncü maddesi; Komisyon tarafından verilen redaksiyon yetkisi kapsamında madde içerisinde anlam bütünlüğü ve yeknesaklığın sağlanması, anlamın netleştirilmesi amacıyla maddenin işlenecek hükmünün birinci fıkrasında yer alan “ülke, uluslararası kuruluş veya ülke içerisindeki sektörler” ibaresinin maddenin işlenecek hükmünün üçüncü fıkrasında yer alan “ülke, ülke içerisindeki sektörler veya uluslararası kuruluşlar” şeklinde yeniden düzenlenmesi suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 35

Teklifin çerçeve 35'inci maddesi, Komisyon tarafından verilen redaksiyon yetkisi kapsamında maddenin çerçeve hükmünde yer alan “ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere” ibaresinden önce “maddeye” ibaresi eklenmesi suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 36, 37, 38, 39

Teklifin çerçeve 36 ilâ 39'uncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Madde 40

Teklifin çerçeve 40'ıncı maddesi verilen önerenin kabul edilmesi suretiyle teklif metninden çıkarılmıştır.

Geçici Madde 1

Teklifin Geçici 1'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 41

Teklifin 41'inci maddesi çerçeve 40'ıncı maddenin madde metninden çıkarılması dolayısıyla teselsül ettirilerek 40'ıncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 42

Teklifin 42'nci maddesi Komisyon tarafından verilen redaksiyon yetkisi kapsamında fıkra numarası eklenerek ve çerçeve 40'ıncı maddenin madde metninden çıkarılması dolayısıyla teselsül ettirilerek 41'inci madde olarak kabul edilmiştir.

Kanun Teklifinin tümü oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Komisyon tarafından verilen yetki doğrultusunda, teklifin tamamı tereddütleri gidermek, anlamı netleştirmek amacıyla terim ve ibareler; kanun dili ve tekniği bakımından gözden geçirilmiş; metinde redaksiyon mahiyetinde ekleme ve değişiklikler yapılmıştır.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere; İstanbul Milletvekili Nurettin ALAN, Tokat Milletvekili Mustafa ARSLAN, Uşak Milletvekili Fahrettin TUĞRUL ve Zonguldak Milletvekili Saffet BOZKURT özel sözcüler olarak seçilmişlerdir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Cüneyt Yüksel</i>	<i>Orhan Kırçalı</i>	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i>
İstanbul	Samsun	Bursa
Kâtip	Üye	Üye
<i>Oğuzhan Kaya</i>	<i>Hakan Şeref Olgun</i>	<i>Serap Yazıcı Özbudun</i>
Çorum	Afyonkarahisar	Antalya
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Süleyman Bülbül</i>	<i>Ömer Özmen</i>	<i>Onur Düşünmez</i>
Aydın	Aydın	Hakkâri
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Son toplantıya katılamadı)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Nurettin Alan</i>	<i>Şengül Karslı</i>	<i>Turan Taşkın Özer</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)		(Son toplantıya katılamadı, muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Selman Oğuzhan Eser</i>	<i>İsmail Atakan Ünver</i>	<i>Halil Uluay</i>
Karaman	Karaman	Kastamonu
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	

Üye <i>Halil Öztürk</i> Kırıkkale	Üye <i>Bülent Tüfenkci</i> Malatya	Üye <i>Gizem Özcan</i> Muğla (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Cumhur Uzun</i> Muğla (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Dilan Kunt Ayan</i> Şanlıurfa (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mustafa Arslan</i> Tokat (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Yücel Bulut</i> Tokat	Üye <i>Fahrettin Tuğrul</i> Uşak (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Zülcüf Uçar</i> Van (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Lütfullah Kayalar</i> Yozgat (Son toplantıya katılamadı)	Üye <i>Saffet Bozkurt</i> Zonguldak (Bu raporun özel sözcüsü)	

MUHALEFET ŞERHİ

TBMM Adalet Komisyonunda 21 Şubat 2024 tarihinde kabul edilen (2/2023) esas numaralı “**Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”ne ilişkin ve teklifin bazı maddelerine karşı olmamızın nedenleri ve muhalefet şerhimizin gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir.

TEKLİFİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

“Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”yle; AKP iktidarının Adalet Komisyonuna havale ederek kamuoyunda lanse ettiği şekliyle 8. Yargı Paketi ana hatlarıyla;

- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda 4 maddede
- 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda 1 maddede
- 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda 4 maddede
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda 3 maddede
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda 11 maddede
- 6264 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanunda 10 maddede
- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununda 4 maddede
- 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda 1 maddede
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda 1 maddede
- 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamede 1 maddede değişiklik getirmektedir.

Muhalefet şerhimizin ilerleyen kısımlarında başta Anayasa’ya aykırılık olmak üzere değiştirilmesini teklif ettiğimiz maddeler ayrıntılı şekilde incelenecektir.

Kamuoyuna yansıyan şekliyle 8. Yargı Paketi olarak adlandırılan Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, 42 madde kapsamında toplam 9 kanun, 1 kanun hükmünde kararname değişiklik öngörmektedir.

Düzenlenmek istenen bu teklif Anayasa’nın 2, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 19, 20, 35, 36, 38, 40, 90, 125, 129 ve 153. Maddelerine aykırıdır.

Ayrıca 2/2023 esas numaralı “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” görüşmelerinde İçtüzük madde 38 uyarınca Anayasa’ya uygunluk incelemesi yapılmamıştır. TBMM Kanunlar ve Kararlar Daire Başkanlığı tarafından teklifin Anayasa’ya uygunluk incelemesi raporu talep edildiği halde Komisyon Başkanlığı tarafından inceleme raporu olup olmadığı açıklanmamıştır. Uygunluk incelemesi yapılmayan ve üstelik torba kanun tarzında hazırlanan ve kabul edilen yasalar, Anayasaya aykırıdır.

İçtüzük madde 34, 35, 38 gerekleri yerine getirilmemiştir.

Teklifte yer alan bazı düzenlemeler şöyledir:

- İcra ve İflas Kanunu’nda kanun yoluna başvuru süreleri hafta olarak belirlendiği için buna uyum sağlanması amacıyla Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ndaki benzer hükümler dikkate alınarak düzenleme yapılıyor. Buna göre, süre hafta olarak belirlenmişse başladığı güne son hafta içindeki karşılık gelen günde bitecek.
- İstinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süreleri iki hafta olarak belirleniyor.
- Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda Türk Medeni Kanunu’nda değişiklik yapılması öngörülüyor. Özgürlüğü bağlayıcı ceza sebebiyle kısıtlanma kurumu değiştirilerek, ceza infaz kurumunda bulunma hali doğrudan doğruya kısıtlama nedeni olmaktan çıkarılıyor.
- Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazı bakımından hükümlünün kısıtlanması, kişiliğinin veya mal varlığının korunması kriterine bağlanarak bu konuda vesayet makamına takdir hakkı veriliyor. Buna göre kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği üzerine kısıtlanacak veya kendisine kayyum atanacak. Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği bulunmasa dahi kişiliğinin veya mal varlığının korunması bakımından gerekli görülmesi halinde kısıtlanabilecek.
- Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda hapis halinin devamı süresince vesayetin sona erdirilebileceği haller düzenleniyor. Buna göre özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkumiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis halinin hukuka uygun bir şekilde sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkacak. Hapis halinin devamı süresince vesayetin sona erdirilmesi, toplam beş yıldan az olan hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama

kararları bakımından kişinin isteminin bulunması ve toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama kararları bakımından kişinin talebi üzerine kişiliğinin veya mal varlığının korunması sebebinin ortadan kalkması halinde mümkün olacak.

- Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılacak manevi tazminat talepleri Anayasa Mahkemesi yerine Adalet Bakanlığı bünyesindeki Tazminat Komisyonu'na yapılacaktır. Komisyon tarafından müracaatlar hakkında karar verilirken, Anayasa Mahkemesi kararlarının da emsal olarak dikkate alınması hüküm altına alınmıştır.
- Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişikliğe göre, suçla daha etkin mücadele edilebilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla bir günlük adli para cezası alt tutarı 20 liradan 100 liraya, üst tutarı ise 100 liradan 500 liraya yükseltilecektir. Bu düzenleme, 1 Haziran 2024'te yürürlüğe girecektir.
- Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınarak Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklikle, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiili müstakil bir suç olarak düzenleniyor. Buna göre, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca 2 yıl 6 aydan 6 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilecektir. Bu hüküm sadece silahlı örgütler hakkında uygulanacaktır.
- Örgüt adına suç işleyen kişi, hem işlediği suçtan hem de örgüt adına suç işleme cürümünden ayrı ayrı cezalandırılacaktır.
- Emeklilere verilen bayram ikramiyesi 2.000 TL'den 3.000 TL'ye çıkarılacaktır.
- Hükümün açıklanmasının geri bırakılması uygulaması, iki yıl veya daha az süreli hapis cezasına mahkûm edilen sanıklar için uygulanacaktır. Daha önce hüküm verilmeden önce uygulanan bu düzenleme, artık hükümle uygulanacaktır. Bununla birlikte, hükümün açıklanması geri bırakılsa bile mahkemelerin müsadere kararları uygulanacaktır.
- Özel nitelikli kişisel veriler, bilinç kaybı gibi durumlar söz konusu olduğunda açık rıza olmadan da işlenebilecektir. İşverenler, vergi daireleri, özel durumlarda, ellerindeki verileri saklayabilecek. Kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetleri gibi

nedenlerle Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu ve sağlık kuruluşları da veri işleyebilecek.

Türkiye’de yargıya olan güvenin her aşamada azalması, hukukun, kişilere, gruplara ve siyasi baskılara göre şekillenmesi, üst düzey ve yargıçlara dahi siyasi baskı ve mobbingin (bezdirinin) uygulanması kamuoyunca yaşanan ve bilinen bir gerçektir. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin Anayasa Mahkemesinin kararlarını tanımaması, Cumhurbaşkanının “Anayasa Mahkemesinin kararlarına saygı duymuyorum” demesi, Yargıtay Başkanının Anayasa Mahkemesi yemin törenine bahanelerle katılmaması, Anayasa Mahkemesinin kararlarının itibarsızlaştırılması, Anayasa’nın rafa kaldırılması, yargının siyasallaşması, yargı ve yasanın yürütmeye bağlanması, kuralsızlığın ve yasasızlığın Türkiye’nin hukuk devleti olmaktan hızla uzaklaştığının göstergesidir.

Anayasa Mahkemesi’nin itibarsızlaştırılması örneği en yakın Hatay Milletvekili Can Atalay davasında yaşanmıştır. Anayasa Mahkemesi, Hatay Milletvekili Can Atalay’ın "seçilme hakkı" ile "kişi hürriyeti ve güvenliği" haklarının ihlal edildiğine iki kez hükmetmesine rağmen Yargıtay 3. Ceza Dairesi Anayasa Mahkemesi kararını, Anayasa 2, 11 ve 153/6 maddelerini yok saymış, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararı terör söylemleriyle bir tutmuş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne yapacağı işlem konusunda ayar ve talimat vermeye kalkmıştır.

Yargıtay’ın bu Anayasal darbe teşebbüsü, iktidar partisi ve ortağı olan MHP’li siyasetçiler tarafından desteklenmesi ile birlikte Hatay Milletvekili Can Atalay’ın milletvekilliği haksız ve hukuksuz bir şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde düşürülmüştür. Milletvekilliği düşürme kararı yok hükmünde olup Anayasa’ya aykırıdır.

Yaşanan bu hukuksuzluktan ve siyasilerin söylemlerinden güç alan yerel mahkemeler de Anayasa Mahkemesi’nin kararlarını tanımaz hale gelmiştir.

Komisyona havale edilen daha önce de 7 kez Türkiye Büyük Millet Meclisi’nden geçirilen yargı paketleri çözüm üretmemiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin güçler ayrılığını bir kenara koyup yasama ve yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda bağlaması geldiğimiz noktayı göstermektedir.

Siyasi iktidar gerçek anlamda yargının bağımsızlığı konusundaki olumsuz tavrını, zihniyetini değiştirmedeği müddetçe yüzlerce yargı paketi çıkarsa da sorun çözülmeyecektir. Buradaki

temel sorun sistemdir, yargının siyasallaşması ve kişisel ya da siyasi çıkar uğruna yasalara ve Anayasa'ya uyulmamasıdır.

Türkiye, tek adam rejimiyle yönetilmeye başlandıktan sonra her alanda olduğu gibi hukuk alanında da çok ciddi yaralar almıştır.

Bugün, Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu özetlemek için birkaç örnek vermek gerekirse karşımıza çıkan tablo içler acısıdır.

- Akademik Özgürlük Endeksi 2023 Raporuna göre 179 ülke arasında 166. sırada bulunan Türkiye, ağır insan hakları ihlallerinin yaşandığı Kuzey Kore, Belarus ve Türkmenistan'la aynı grupta yer almaktadır.
- Dünya Adalet Projesi (WJP), 2023 Hukukun Üstünlüğü Endeksi'ne göre, ülkelerin hukukun üstünlüğüne bağlılıklarının ölçüldüğü raporda Türkiye, 142 ülke arasında 117, kendi bölgesinde ise en son sırada yer aldı. Türkiye bu sıralama ile Nijer, Siena Leone, Guatemala, Madagascar, Angola, Kolombiya gibi ülkelerin altında yer almaktadır.
- Hükümetlerin Hukuka Bağlılık Endeksinde ise Türkiye 142 ülke arasında 137. Sırada yer almaktadır.
- Rüşvet, kamusal veya özel çıkarların olumsuz etkisi ve kamu fonları veya diğer kaynakların kötüye kullanılmasıdır. Türkiye bu endekte de 142 ülke arasında 77. sırada yer almaktadır.
- Temel haklar endeksinde Türkiye 142 ülke arasında 133. Sırada. Türkiye özellikle düşünce ve ifade özgürlüğünün etkili bir şekilde garanti edilmesi alanında 0.11 ile en düşük puanını almıştır.
- Düzen ve Güvenlik endeksinde Türkiye 142 ülke arasında 75. sırada yer almıştır
- 2023 İnsani Özgürlük Endeksi'nde 165 ülke arasında 128. sırada yer alan Türkiye'nin insani özgürlük bakımından Haiti'den geride olması dikkat çekmektedir.
- 2023 yılı Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi verilerine göre Ceza Mahkemeleri'ne gelen dosya sayısı 3 milyon 856 bin 381'dir. Karar verilen dosya sayısı ise 3 milyon 753 bin 226'dir. 31.12.2023 tarihine kadar derdest olan dosya sayısı 1 milyon 863 bin 036 olarak açıklanmıştır. Yine aynı verilere göre Cumhuriyet Başsavcılığı Soruşturma Sayısı 5 milyon 551 bin 223, verilen karar sayısı 5 milyon 180 bin 449, derdest olan dosya sayısı 5 milyon 929 bin 096'dır.
- Anayasa Mahkemesi (AYM), 23 Eylül 2012-30 Eylül 2023 (11 yıl) arasını kapsayan döneme ilişkin bireysel başvuru istatistiklerini paylaştı. Buna göre 11 yılda toplam

başvuru sayısı toplam 551 bin 156 oldu. Anayasa Mahkemesine 2023 yılının ilk 3 çeyreğinde (9 ayında) yapılan başvuru sayısı 80 bin 218'dir.

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) 2023 yılı istatistikleri raporuna göre; Geçtiğimiz yıl bekleyen en yüksek başvuru sayısına sahip ülke Türkiye oldu. AİHM verilerine göre mahkemenin 68 bin 450 davalık toplam dava yükünün 23 bin 397'sini Türkiye oluşturdu. Buna göre bekleyen davaların yüzde 34,2'si Türkiye'den gelen dosyalar oluşturmaktadır.

Yukarıda bazı örneklerini verdiğimiz istatistiklerle 22 yıldır AKP iktidarlarıyla yönetilen Türkiye'nin özellikle tek adam sistemine geçtikten sonra hukuk alanındaki geri gidişin birkaç örneği verilmiştir. Bu zamana kadar getirilen yargı paketlerinin bu sorunlarına çözüm olmadığı gibi 8. Yargı Paketi'nin de nitelikli çözüm üretmeyeceği aşıkardır. Ayrıca iktidarın 22'inci yılında yargı reformundan bahsetmesi de trajikomiktir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle daha nitelikli, kaliteli yasama çalışmalarının yapılacağı iddiaları ne yazık ki boşa düşmüştür. Türkiye Büyük Millet Meclisi itibarını ve saygınlığını, yürütülen bu sistemle birlikte her geçen gün kaybetmektedir. 100 yıldır devam eden yasa yapma tekniği dahi AKP iktidarı eliyle değiştirilmiştir. Türkiye torba kanunlarla yönetilir hale getirilmiştir. Bir defaya mahsus, özel dönemlerde başvurulabilecek genellikle tercih edilmemesi gereken "torba kanun" yöntemi iktidarın geleneği haline gelmiştir.

Oysa bu yöntem, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin itibarını ve saygınlığını zedeleyen hususların bir tanesidir.

Öyle ki; Kanunlar yasama organlarının asli işlemlerinden birisidir. Kanunlar, yasama organları tarafından belirli süreçler takip edilerek kabul edilen hukuki işlemleri ifade eder. Ülkemizde son yıllarda "torba kanun uygulamaları"na sıkça başvurulduğu gözlenmektedir. Kuşkusuz hukuk devleti ilkesinin en temel şartlarından ikisi "hukuki güvenlik" ve "hukuki belirlilik ilkeleridir"

Torba kanun uygulamalarının ise bu iki şarta aykırılık taşıdığı düşünülmektedir. Bundan dolayı aynı zamanda normal kanun yapma tekniğinden ya da usulünden bir sapma olarak torba kanun uygulamaları hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Ayrıca Torba kanunların sebep olduğu çok çeşitli sakıncalar bulunmaktadır. Bunlar arasında, kanunlaştırma yöntemi çerçevesinde "açık bir biçimde hukuk yaratma" ilkesinin ihlal edildiği çokça dile getirilmektedir. Çünkü belli bir sistematığı olmayan torba kanunların değiştirdiği

kanunları takip etmek çok büyük güçlük yaratmaktadır. Torba kanun takip etmeyi güçleştirdiği ölçüde, kanunların bilinebilirliğine ve sonuçlarının öngörülebilirliğine de engel teşkil etmektedir.

Torba kanun uygulamasına “duruma ve kişiye özel kanun yapma” uygulaması denilebilir. Bu yöntem tam da AKP iktidarının istediği, devleti kişiye endeksli yönetim anlayışının önünü açmaktadır.

Torba yasa yöntemi ile bir çırpıda onlarca birbiriyle ilgili olmayan yasa maddesi değiştirilebilmektedir. Gerçekte her yasa bir bütündür. İster “temel yasa” olsun isterse “kuruluş yasası” ya da “usul yasası” niteliğinde olsun uygulamada yasanın bütünlüğü yorumlama ve uygulama açısından gereklidir. “Parçasal” değişiklikler yasanın bütünlüğü ve uygulamacının yorumlaması bakımından sakınca yaratır. 8 Yargı Paketi de daha önce defalarca torba yasa yapım şeklinin zararlarını anlatmamıza rağmen aynı teknikle düzenlenmiştir. Yasamanın verimliliği sadece hıza dayalı olarak kanunlaşma sürecinin kısaltılması olarak algılanmamalıdır. Yasamanın verimliliği aynı zamanda kanunların doğurduğu sonuçlar ve topluma olan etkisi bakımından incelenmelidir. O nedenle yasama sürecinin hızlandırılması, parlamentonun müzakereci anlayışının aşındırılması yasamanın verimliliğini azaltmaktadır çünkü torba kanun gibi uygulamalar kanun tekliflerinin yasamanın mutfağı olan ilgili ihtisas komisyonlarında tartışılmasını azaltmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nde yürürlükte olduğu 27. Dönem’de TBMM verilerine göre, toplamda 310 teklif verilmiş ve bu 310 tekliften 3774 madde kanunlaşmıştır. Bu 310 kanun teklifinden 170’i uluslararası antlaşmalar, bir tanesi 2018’de içtüzükte yapılan değişiklik, 10 teklif de bütçe kanunudur. Bu tekliflerden geriye 129 kanun kalmaktadır. Bu 129 kanunun 86’sı torba kanun teklifidir. Buna göre kanunlaşan teklif maddelerinin yaklaşık %70’i torba kanundan oluşmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde görüşülecek kanun tekliflerinin her kesime ve düzenleyeceği yasalara elverişli ve uygun halde olabilmesi için üzerinde yeterince çalışılmış toplumun her kesiminden ve Sivil Toplum Örgütlerinden (STK) görüş ve önerilerin alınmış olması sağlıklı olacaktır. Ancak daha önceki uygulamalarda olduğu gibi 8. Yargı Paketi’nin komisyon görüşmelerinde de bu konu göz ardı edilmiştir.

Teklifin olgunlaşabilmesi ve daha sağlıklı hale gelebilmesi için 33, 34, 35, 36. Maddeleri Dijital Mecralar Komisyonu, 39. Maddenin Plan ve Bütçe Komisyonu, 38. Maddenin Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna, 23, 24, 25, 26 ve 27. Maddelerinin

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna gönderilip Tali Komisyon kurulması ve görüşülmesi için içtüzük 34 gereği verdiğimiz önergemiz reddedilmiştir. Ayrıca esas komisyon Adalet Komisyon olmak üzere Tali Komisyonlar Plan ve Bütçe Komisyonu ve Anayasa Komisyonu gösterildiği halde bu Tali Komisyonlardan rapor alınması talebimiz kabul görmemiştir. Bu tutum kanun teklifinin yeterince tartışılmadan ilgili komisyonlarca değerlendirilmeden Adalet Komisyonu'nda görüşülerek tamamlanmasına yol açmıştır. Kanun teklif etki analizleri teklifimiz de kabul görmemiştir.

Kanun yapım tekniği aşamasında, bir kanunun toplumun her kesimine etki etmesi amaçlanan düzenlemeleri tam ve nitelikli şekilde sağlaması için Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında yeterince tartışılması ve uzlaşıyla görüşülmesinin esas alınması gerekmektedir.

Ne yazık ki kamuoyunda beklenti yaratan 8. Yargı Paketi'nin görüşmeleri de AKP iktidarı tarafından bir oldu bittiye getirilmiştir.

Komisyon görüşmelerinde teklifin içeriğinde ki 4, 10, 11, 15, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37. maddelerinin ilgili komisyonlara havale edilmemesi bir yana Alt Komisyon oluşturularak daha nitelikli bir şekilde çalışılması ve üst komisyonun bu çalışmalar neticesinde ilerlemesi teklifimiz de reddedilmiştir.

AKP iktidarının yasaları kendi talepleri doğrultusunda herhangi bir uzlaşya varmadan toplumun diğer yarısını temsil eden muhalefet partilerinin görüşlerini hiçe sayarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni çalıştırması, kaliteli yasama çalışmalar ve Anayasa'ya uygunluk açısından kabul edilebilir değildir.

ANAYASAYA AYKIRI MADDELER ÜZERİNDE DEĞERLENDİRME

8. Yargı Paketi getirilmiş ama demokrasi, özgürlükle, hukuk devleti ve uygulamalar açısından bu paketler anayasal hak ve özgürlüklerin kullanılmasında bir katkı sağlamamıştır. Türkiye bir korku iklimi içerisinde kuralı, anayasasız muhalifleri susturma uygulamalarıyla yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının bir tarafa itildiği, yargının siyasi anlamda bir sopa olarak kullanıldığı hukuk devletinden uzaklaşmış bir ülke haline gelmiştir.

8. Yargı Paketi'nin çeşitli hükümlerinin Anayasa'ya aykırılık taşıdığına ilişkin önerilerimizi, bu maddelerin teklif metninden çıkarılmasını ya da düzeltilmesiyle ilgili önergelerimizi komisyon görüşmeleri sırasında Komisyon Başkanlığı'na sunduk. Ancak AKP'li ve MHP'li Milletvekillerinin oylarıyla bu önergelerimiz reddedildi.

Dikkate alınmayan Anayasa’ya aykırı olduğunu savunduğumuz maddeler ve gerekçeleri şu şekildedir;

MADDE 4

Madde ile, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun Terör Örgütleri başlıklı 7’nci maddesinin beşinci fıkrasında düzenleme yapılmaktadır.

AYM, bu düzenlemeyi örgüte üye olmayan ve fakat örgüt adına suç işleyen kişinin; eyleminin ağırlığı dikkate alınmaksızın örgüte üye olmak suçunun cezasıyla tecziyesi, keyfilik yarattığından iptal etti. (06.10.2023 K.T. 2023/132 E.; 2023/183 K.: suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi)

Teklifle Terörle Mücadele Kanunu ve TCK’da değişiklik yapıyor ama AYM kararının gereğini karşılamıyor.

Teklifle terör örgütlerine üye olmamakla birlikte örgüt adına terör örgütlerinin cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini öven şekilde propaganda yapan, bunlara yönelik bildirimleri veya açıklamaları basan, yayınlayan kişilere verilen TMK kapsamındaki cezalar ile 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu çerçevesinde verilen cezaların yanında Türk Ceza Kanunu’nun 220’nci maddesinin altıncı fıkrasında tanımlanan dolayı ayrıca ceza verilemeyeceği hükmü bulunmaktadır.

TCK’nın 220’nci maddesinin altıncı fıkrası, *Anayasa Mahkemesinin 26/10/2023 tarihli ve E: 2023/132; K: 2023/183 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dört ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu karar, 8/12/2023 tarihli ve 32393 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.*

Bu çerçevede Teklifin 11’inci maddesi ile TCK 314’inci maddesine eklenen üçüncü fıkra ile örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişiye 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası verilebileceği düzenlenmiş ve 3713 sayılı TMK’nın 7. maddesinde yapılan yeni düzenleme ile TMK’dan ceza verilmesi halinde TCK 314’üncü maddesinden ayrıca ceza verilmeyeceği düzenlenmiştir.

Madde gerekçesinde “Türk Ceza Kanununun 220’nci maddesinin altıncı fıkrasına yapılan atıf bakımından uyum düzenlemesi yapılmaktadır. Söz konusu altıncı fıkrada yer alan suç, Teklifte 314’üncü maddenin üçüncü fıkrasında düzenlendiğinden bu değişikliğe uyum sağlanmaktadır.” Şeklindeki ifade ile bir uyum düzenlemesi gibi gösterilirken aslında Teklifin 10. Maddesinde yeniden düzenlenen TCK 220. Maddesinin altıncı fıkrası ile bağ koparıldığından söz konusu

Terörle Mücadele Kanunu’nun 7. Maddesinin beşinci fıkrasından ceza verilen bir kişiye TCK 220. Maddesinin 6. Fıkrasından da ceza verilebilir hale gelmektedir. Ancak, terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına TMK’nın 7. Maddesinin 5. Fıkrasında tanımlanan suçlar bakımından cezalar açısından Anayasa Mahkemesi kararında da belirtildiği üzere toplantı ve ifade özgürlüğü haklarını kısıtlayıcı ve belirsiz nitelikte olan gerekçeler nedeniyle kişi özgürlüğü zedelenirken TCK 220’den ceza verilemeyeceği hükmünün kaldırılması Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesini bertaraf etme ve daha ağır bir çifte cezalandırmaya yönelik düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla TMK’nın 7. Maddesinin 5. Fıkrasına TCK 220. Maddesinin 6. Fıkrasının da eklenmesi gerekmektedir.

Söz konusu 4’üncü maddenin teklif edilmesinin hukuki saiklerinden biri olan Anayasa Mahkemesi’nin 26.10.2023 tarihli ve 2023/132 E.; 2023/183 K. sayılı kararının gerekleri karşılanmamıştır.

MADDE 10

TCK Md. 220’ye göre örgüte üye olmayan ve fakat örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılmaktadır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilmektedir. Bu hüküm, sadece silahlı örgütler hakkında uygulanmaktadır.

-AYM, bu düzenlemeyi örgüte üye olmayan ve fakat örgüt adına suç işleyen kişinin; eyleminin ağırlığı dikkate alınmaksızın örgüte üye olmak suçunun cezasıyla tecziyesi, keyfilik yarattığından iptal etti.

(06.10.2023 K.T. 2023/132 E.; 2023/183 K.)

-Yeni düzenlemeye göre

*Örgüte üye olmayan ve fakat örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır.

*İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilecektir.

*Bu hüküm sadece silahlı örgütler hakkında uygulanacaktır.

Sırf cezanın yeniden düzenlenmesi, AYM kararının gereğini karşılamamaktadır. Kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarını önleyecek mekanizma düzenlenmemiştir.

MADDE 11

TCK’nın silahlı örgütü düzenleyen 314’üncü maddesine fıkra ekleniyor.

-Eklenmesi önerilen fıkraya göre

Örgüte üye olmayan ve fakat örgüt adına suç işleyen kişi ayrıca beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır.

İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilecektir.

(Terörle Mücadele Kanunu hükümleri saklıdır.)

Teklifin 10. Maddesindeki sakıncalar teklifin 11. Maddesi yönünden de geçerlidir. Birbirleriyle ilgili olan iki maddenin de Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunmaktayız.

Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesi dikkate alınmamıştır. Bu sebeple teklifin yeniden düzenlenmesi keyfiliği ortadan kaldırmamıştır.

MADDE 15

CMK Md. 231, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını (HAGB) düzenlemektedir. *Bu hükmün beş ila on dördüncü fıkraları daha önce AYM tarafından iptal edilmiştir.*

(01.06.2023 KT 2022/120 E.; 2023/107 K.)

(on ikinci fıkrası için: 20.07.2022 KT 2021/121 E.; 2022/88 K.)

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması mekanizması; sanığı baskı altında bıraktığından; kamu otoritelerinin keyfi davranmasını engellemediğinden ve itiraz mekanizması öngörülmediğinden iptal edildi. *(01.06.2023 KT 2022/120 E.; 2023/107 K.) (on ikinci fıkrası için: 20.07.2022 K.T. 2021/121 E.; 2022/88 K.)*

HAGB, ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı vb. bakımından uygulamada mahkemelerin keyfi karar vermesine sebep olmaktaydı. (Atilla Yazar ve diğerleri kararı)

AYM kararının gerekleri karşılanmadı; iptal edilen hüküm, birkaç küçük değişiklik dışında aynen getirildi. (Ölçülülük ilkesi, mülkiyet hakkı, adil yargılanma hakkı)

Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, HAGB kararı verilebilecektir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı tutulacaktır. HAGB, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade edecektir.

AYM kararı doğrultusunda müsadere, hariç tutulmuştur. Ancak HAGB kararı yönünden müsadereye ilişkin özel kanuni hüküm getirilmesi gerekmektedir.

HAGB kararı verilebilmesi için;

- a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,
- b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,
- c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekecektir.

AYM kararı doğrultusunda HAGB verilebilmesi için sanığın rızasının varlığı şartı kaldırılmıştır. Böylece HAGB kararı verilmesini istemeyen sanığa da HAGB kararı verilebilecektir. Ancak AYM, rıza mekanizmasının tümden kaldırılması gerektiğini ifade etmemektedir; rızanın istinaf kanun yoluna başvurma hakkından feragat etme sonucunu doğurmasını Anayasa'ya aykırı bulmaktadır.

HAGB kararına konu hükümdeki hapis cezası, ertelenmeyecektir ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemeyecektir.

HAGB kararı verilirse, beş yıl denetimli serbestlik uygulanacak.

-Denetim süresi içinde kasıtlı suç işlerse; bir daha HAGB kararı verilmeyecek.

- Denetim süresi içinde dava zamanaşımı duracak.

-Mahkeme, bir yıldan fazla olmayacak biçimde; denetimli serbestlik süresi içinde şu tedbirleri alabilecek:

- a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesi
- b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılması
- c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesi

Sanık, mağdurun veya kamunun zararını derhal gideremezse; HAGB, denetim süresince aylık taksitlerle ödenerek tamamen giderilmesi koşuluyla verilecek.

Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmezse ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler yerine getirilirse, HAGB kararına konu hüküm kaldırılacak ve davanın düşmesi kararı verilecek.

Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenirse veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranılırsa; mahkeme hükmü açıklayacak.

Ancak mahkeme, yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek;

a) cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine

b) koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine

c) seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek

yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilecek.

-Açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz edilebilecek. İtiraz mercii ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilecek.

Açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz, keyfilikleri kaldırabilecek nitelikte değildir. Zira itiraz mercii ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilecektir. (Teklifin gerekçesinde usul ekonomisi vurgulanmıştır.)

İstinafa başvurulamayacak hükümleri düzenleyen Md. 272/3 saklı kalmak üzere, HAGB kararına karşı istinaf yolu açılacak.

BAM'ın verdiği kararlar hakkında Md. 286 (temyiz) uygulanacak.

İstinafa başvurulamayacak hükümleri düzenleyen Md. 272/3 saklı kalmak üzere, HAGB kararını ilk derece mahkemesi sıfatıyla BAM veya Yargıtay verirse; temyize gidilebilecek.

İstinaf ve temyiz yolunda karar ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenecek.

İstinafa başvurulamayacak hükümleri düzenleyen Md. 272/3 saklı kalması, temyiz edilemeyecek hükümlere karşı temyiz kanun yoluna başvurulamaması; birçok HAGB kararına karşı yargı yolunu kapatacak.

HAGB kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilecek; ancak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme; bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak bu kayıtları kullanılabilecek.

HAGB, AY Md. 174’te koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmayacak.

Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması mekanizmasının sanığı baskı altında bıraktığından, kamu otoritelerinin keyfi davranmasını engellemediğinden ve itiraz mekanizması ön görülmediğinden dolayı gerekçeleriyle iptal kararı vermişti. Ancak getirilen bu düzenleme bazı sorunları çözüyor olsa da ölçülülük ilkesi, mülkiyet hakkı, adil yargılanma hakkı gibi hukukun en temel ilkelerini göz ardı etmiştir. Kanaatimizce, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı yönünden müsadereye ilişkin özel kanuni hüküm getirilmelidir. Bu yönde Anayasa Mahkemesi’nin iptal gerekçeleri karşılanmadığından dolayı teklif geri çekilerek yeniden düzenlenmelidir.

MADDE 16-

CMK Md. 247’ye göre kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilimekte; ancak, daha önce sorgusu yapılmadığı takdirde mahkûmiyet kararı verilememekte idi.

AYM, düzenlemeyi kaçak hakkında ceza verilmesine yer olmadığı ya da güvenlik tedbiri uygulanması gibi aleyhe sonuçlar doğurabilecek nitelikteki kararı kapsamaması ve bunlar bakımından usuli güvence öngörülmemesi sebebiyle (22.03.2023 KT 2022/145 E.; 2023/59 K.) iptal etmiştir.

Yeni düzenlemeye göre yine kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilimekte ancak, daha önce sorgusu yapılmadığı takdirde mahkûmiyet kararının yanı sıra ceza verilmesine yer olmadığı kararı da verilemeyecek.

Yeni düzenleme, güvenlik tedbiri uygulanması gibi aleyhe sonuçlar doğurabilecek nitelikteki kararları kapsamadığı ve bunlar bakımından usuli güvence öngörmediği için; AYM kararının gereğini karşılamamaktadır. (AY Md. 13-36’ya doğrudan aykırıdır.)

MADDE 17-

CMK Md. 252, basit yargılama usulüne itirazı düzenlemektedir.

AYM, basit yargılama usulünde verilmiş karara karşı yapılan itirazın, hükmü veren mahkemece incelenmesinin ve her durumda duruşma açılmasının Anayasa’ya aykırı olduğu gerekçesiyle iki ila altıncı fıkralarını iptal etmiştir. (22.06.2023 KT 2020/79 E.; 2023/113 K.)

Yeni düzenlemeye göre

İtiraz yapılırsa, hükmü veren mahkeme;

O yerde birden fazla asliye ceza mahkemesi bulunması halinde tevzi kriterlerine göre belirlenen asliye ceza mahkemesine dosyası gönderecek ve kendisine dosya gönderilen mahkeme, duruşma açıp genel hükümlere göre yargılama yapacak.

(Tek asliye ceza mahkemesi varsa; hükmü veren mahkemede yetkili başka bir hakim varsa bu hakime; aksi halde adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanınca görevlendirilen hakime dosya gönderilecek)

Davetiyede yazılması kaydıyla taraflar gelmese bile duruşma yapılabilecek ve yokluklarında Md. 223'e göre hüküm verilebilecek.

Duruşmadan önce itirazdan vazgeçilirse duruşma yapılmayacak ve itiraz edilmemiş sayılacak.

AYM kararının aksine yine her durumda duruşma açılabilir.

Kendisine dosya gönderilen mahkeme, yargılama yaparken; Md. 251 kapsamındaki basit yargılama usulüne göre verilen hükümlerle bağlı olmayacak. Sanık dışındaki kişilerin yaptığı itirazlarda Md. 251/3'teki indirim uygulanacaktır.

Kendisine dosya gönderilen mahkemenin verdiği hüküm, sanık lehine olursa; itiraz etmemiş olan diğer sanıklara da bu karardan yararlanacaktır.

Kendisine dosya gönderilen mahkemenin verdiği hükme karşı genel hükümlere göre kanun yoluna başvurulabilecektir.

İtiraz, süresinde yapılmazsa veya kanun yoluna başvuru hakkı bulunmayanlarca yapılırsa; Md. 268/2'ye göre dosya, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderilecek. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapacak ve kararını gereği için mahkemesine gönderecektir.

İtiraz, yargılama giderine, vekâlet ücretine veya maddi hataya ilişkinse Md. 268/2 uygulanacak. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapacak ve kararını gereği için mahkemesine gönderecektir.

Bu düzenleme Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının gereğini karşılamamıştır. Anayasa Mahkemesi açık ve net olarak basit yargılama usulünde verilmiş karara karşı yapılan itirazın hükmü veren mahkemece incelenmesinin ve her durumda duruşma açılmasının Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle 2 ila 6'ncı fıkraları iptal etmişti. İptal üzerine yapılan bu düzenlemede ise Anayasa Mahkemesi kararının aksine yine her durumda duruşma

açılabilir. Bu nedenle getirilen bu düzenleme Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararını karşılamamaktadır. Dolayısıyla getirilen bu düzenlemenin teklif metninden çıkartılarak Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

MADDE 22

12, 15, 19, 21, 41, 37’nci maddenin beşinci fıkrasıyla bağlantılıdır. Yeni hüküm ve sürelerle eski ceza muhakemesi uygulamasında tereddüt yaşanmaması için geçiş hükümleri ve süreleri getirilmektedir. 1 Haziran 2024 öncesindeki kararlar için kanun yoluna başvuru şekli ve itiraz süreleri, mevcut kanundaki gibi geçerli sayılacaktır. Yeni kanunun bu maddeyle sınırlı olan süreleri ve hükümleri, 1 Haziran 2024 ve sonrasındaki kararlarda geçerli olacaktır. TMSF’nin kayyım olarak atandığı şirketlerdeki yöneticileri her türlü hukuki, idari, mali, cezai sorumluluktan muaf sayılacaktır.

Kanuna eklenen geçici maddeyle; yeni teklifle yapılan süre düzenlemelerinin 5271 s. Kanunun uygulanmasında tereddüt yaşatmaması için geçiş hükümleri ve süreler belirtilmektedir. Hangi tarihten sonra hangi sürelerin esas alınacağı netleştirilmektedir. Madde, yeni süreleri belirten teklifin m.37/5 fıkrasına uyum içindir. Genel olarak, başvuru/itiraz sürelerinde, kararın verildiği tarih 1/6/2024’ten önce ise mevcut Kanun hükümleri; 1 Haziran’dan sonraki kararlarda ise yeni kanun hükümleri esas alınacaktır.

-Birinci fıkrayla şu hallerde süreler, 1/6/2024’ten itibaren verilecek kararlarda artık “iki hafta” olarak değiştiriliyor:

“Eski hale getirme dilekçesi”ni sunma süresi;

“Cumhuriyet savcısının kararına itiraz”ı düzenleyen ve “Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz süresi”;

“Kanun yollarına başvuru şekli ve süreleri ile bu sürelerin tebliğden itibaren başlaması ve cevap süresi;

Temyiz süresi ile bu sürenin kararın tebliğinden itibaren işlemeye başlamasına ve cevap süresi;

Ceza muhakemesinde istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süresi.

Fıkrayla ayrıca, teklifin belli maddelerinde yapılan değişikliklerin de 1/6/2024 tarihinden sonraki kararlar için uygulanacağı, bu tarihten önceki kararlar mevcut mevzuat hükümlerinin geçerli olacağı netleştiriliyor.

-İkinci fıkrayla, 1 Haziran 2024'e kadar kanun yolu ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması hususlarında, kanunun değişiklik öncesi hali esas alınarak karar verileceği veya itiraz usullerinin de değişiklikten önceki kanuna göre yapılacağı netleştiriliyor.

Beşinci fıkra sorunludur. Herhangi bir şirket faaliyeti kapsamında kuvvetli suç şüphesinin tespiti durumunda, bu şirkete maddenin yürürlük tarihi itibarıyla, TMSF 5 yıl boyunca kayyım atayabilecektir. Bu şirkete, TCK'da düzenlenen “tutukluyu, hükümlüyü veya suç delillerini yetkili makama bildirmeme”, “silahlı örgüt üyeliği”, “silah sağlama” ve 6415 s. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4'üncü maddesindeki suçları gerekçe gösterilerek kayyım atayabilecektir. 2022 yılında çıkarılan ve Cumhuriyet Halk Partisi olarak AYM'ye taşıdığımız 6758 s. Kanunun 19 ve 20'nci hükümlerindeki geniş ceza, hukuki, mali sorumsuzluktan kayyım yararlandırılacaktır. Hatta bu kayyımlar 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi gecesi sokakta direnç gösteren vatandaşların karıştığı iddia edildiği olaylar için sağlanan cezasızlık hükümlerinden de bu kayyımlık görevleri nedeniyle yararlanacaktır.

Maddeye göre, kanun yoluyla TMSF yöneticilerine ve fon yönetimince atanan kayyımlara tam sorumsuzluk zırhı getirilmiştir. 20'nci maddeyle, TMSF yöneticileri ve fon yönetimi tarafından kayyımlara her türlü suç ve cezadan bağışık tutma hakkı tanınmıştır. Bu yeni teklifte ise; TCK'nın 284 (tutukluyu, hükümlüyü veya suç delillerini yetkili makama bildirmeme), 314 (silahlı örgüt), 315'inci maddelerini (silah sağlama) ve 6415 s. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesindeki suçları gerekçe gösterilerek kayyım atanan bir şirkete, kayyım 6758 s. Kanunun 19 ve 20'nci maddesi kıyasen uygulanmak suretiyle görev yürütecektir. Teklife göre; kayyımlık hak ve yetkilerine ilişkin olarak 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20 nci maddesi hükümleri kıyasen uygulanacaktır.

Özellikle getirilen bu düzenleme, Anayasa 2 hukuk devleti, Anayasa 6 egemenliğin kullanılması, Anayasa madde 9 yargı yetkisi, Anayasa madde 10 kanun önünde eşitlik hiçbir kişiye aileye, zümreye ve sınıfa imtiyaz sağlanamaz maddesi, Anayasa madde 11 Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü, Anayasa 13 Temel hakların ve özgürlüklerin sınırlandırılması, Anayasa madde 35, Anayasa'nın “*Hak arama hürriyeti*” başlıklı 36. Maddesine, “*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*” başlıklı 40'ıncı maddesine ve “*Yargı yolu*” başlıklı 125. Maddesine aykırıdır. Ayrıca Kamu görevlileriyle ilgili olan Anayasa'nın 129. Maddesine de aykırıdır.

Anayasal düzenin hüküm sürdüğü demokrasi ve özgürlüklerin yaşandığı bir hukuk devletinde hiç kimseye kayyuma cezai, idari ve hukuki sorumsuzluk ve dokunulmazlık getirilmesi söz konusu olamaz. Bu kayyım düzenlemesine açıkça Anayasa’ya aykırılık bulunmaktadır.

MADDE 33

6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 6. Maddesinin ikinci fıkrasının e ve g bendlerinde yapılacak değişiklik Anayasa’ya aykırılık iddialarımızı taşımaktadır.

Fıkranın (e) bendiyle, özel nitelikli kişisel verilerin; kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından işlenmesinin gerekli olması, başka bir veri işleme şartı olarak düzenlenmektedir. Buna göre, Sağlık Bakanlığı ile her türlü sağlık kuruluşunun ve Sosyal Güvenlik Kurumunun bu bentte yazılı amaçlarla tuttıkları veriler ve kayıtlar bu kapsamda değerlendirilecektir. Bu çerçevede özel sağlık kuruluşlarının bu kapsamdan çıkarılması gerekmektedir. Ayrıca bu bende yazan kurumların hangi tür verileri işleyebileceğinin de açık olarak yazılması gerekmektedir. Bütün özel nitelikli verilerin işlenebilmesine iman tanıyıcı bir düzenleme olmamalıdır. Örneğin sağlık bakanlığı kişinin cinsel tercihini işleyememesi gerekmektedir. Bu nedenle kurumun gerekli gördüğü veya kendi alanı olarak kabul ettiği veriler yerine bu verilerin bir sınırı çizilmelidir. Din aidiyeti gibi verilerin sosyal güvenlik kurumuyla veya sağlık bakanlığıyla ilgisi yoktur. Dolayısıyla Anayasa’nın 20. Maddesinin 3. Fıkrasında çizilen sınır ihlal edilmemelidir.

Fıkranın (g) bendinde, siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek veya diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumlar tarafından, özel nitelikli kişisel verilerden bazılarının işlenebilmesi düzenlenmektedir. Buna göre, bu kuruluş ve oluşumlar, mevcut ve eski üyeleri ile bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temas halinde olan kişilerin özel nitelikli verilerini, kuruluş amaçlarına ve tabi oldukları mevzuata uygun, faaliyet alanlarıyla sınırlı ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla işleyebileceklerdir. Örneğin; bu kuruluş ve oluşumların mevcut üyelerinin yanı sıra eski üyeleri ve düzenli olarak kendisiyle temas halinde olan kişilerin bu durumlarına ilişkin bilgiyi işlemesi bu bent kapsamında değerlendirilecektir.

Söz konusu düzenleme iki açıdan sakıncalıdır. Birincisi, üyelik dışında eski üyeler ile temas halinde olunan kişilerin verilerinin işlenmesi hukuken Anayasa’ya aykırıdır. Artık bu kişiler ile bir üye ilişkisi bulunmadığından bu kişilerin verilerinin işlenmesi özel hayatın gizliliğinin ihlalidir. Bir sendika ancak ve ancak kendi üyeleriyle ilişkilidir. Üyelikten ayrılmış, çıkarılmış

veya üyeliği sona ermiş kişilerle hukuki bir bağı bulunmamaktadır. Dolayısıyla bir ilişkisi bulunmayan kişinin rızası alınmadan kişilerin verisinin toplanması, işlenmesi doğru değildir. Keza siyasi partiler açısından da aynı şey söz konusudur. Üyesi olmayan kişilere yönelik olarak bu yönde bir hak tanınması doğru değildir. Örneğin parti üyesi olmayan veya ayrılmış bir kişinin telefon numarasının işlenerek bu kişiye SMS göndermek gibi her ne kadar faaliyet alanı ile ilgili olsa dahi burada da kişinin rızası olmalıdır.

İkinci sorun ise bu tür kuruluşlar açısından üyelik tesisi, kanunlarda ne tür bilgilerin isteneceğine ilişkin bilgilerin alınması ve başvuru formlarının veya hukuki belgelerin doldurulmasıyla olmaktadır. Bu sözleşmenin kurucu unsurudur ve şarttır. Söz konusu şartların yerine getirilip getirilmediği ilgili kamu otoriteleri tarafından da denetlenmektedir. Dolayısıyla bunların dışında kurumun, sendikanın derneğin kendisinin yasal bir zorunluluk olmamasına rağmen faaliyetleri ile ilgili kişisel veri toplaması ancak üyenin açık rızası halinde olabilir. Bu tür özel faaliyetler için rıza haricinde veri toplama hakkı, özel hayatın gizliliğini ihlal edici nitelikte olabilir. Örneğin bir sendika üyesi telefon numarasının, kan grubunun, dini görüşünün, sendika tarafından bilinmesini istemiyor olabilir. Dolayısıyla üyelik formlarına bu tür ibarelerin yazılarak zorunlu olarak doldurulmasını talep etmek Anayasa'nın 20. Maddesini ihlal edici niteliktedir.

TEKLİFİN MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Teklifin 1. Maddesiyle; Kanunun 19'uncu maddesine eklenmesi önerilen bir cümleyle, Kanun kapsamında tanınan sürelerin hafta olarak da belirlenmesine olanak sağlanıyor.

Düzenlemeyle eğer hafta olarak verilmişse, başladığı güne son hafta içerisinde karşılık gelen günde biteceği öngörülüyor. (Örneğin süre pazartesi günü ve iki hafta olarak verilmişse, süre imi hafta sonraki pazartesi günü tatil saatinde bitecek.)

Düzenlemenin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununda yer alan benzer düzenlemeler esas alınarak önerildiği ifade ediliyor.

İcra ve İflas Kanununun değiştirilmek istenen 19'uncu maddesi şu andaki haliyle sürelerin gün, ay ve sene olarak verilmesine olanak sağlıyor. İcra ve İflas Kanununa göre verilen süreler hafta olarak da belirlenebilecek.

Teklifin 2. Maddesiyle; yeniden yapılandırma başvurularında mahkemenin tasdik veya ret kararına itiraz süresi 10 günden iki haftaya çıkarılıyor. Kanunun 309/p maddesinde yapılması önerilen değişiklikle, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin, borçlarının uzlaşma yoluyla yeniden

yapılandırma başvurularında, mahkemenin vereceği “tasdik” veya “ret” kararına, borçlu ve tasdik duruşmasında itirazda bulunmuş alacaklılar tarafından yapılacak itiraz süresi 10 günden iki haftaya çıkarılıyor.

Teklifin 3. Maddesiyle; BAM tarafından verilen ve miktar ve değeri 58.800 lirayı aşan kararlara karşı itiraz yoluna başvurma süresi iki hafta olarak belirleniyor. Kanunun 364’üncü maddesinde yapılması önerilen değişiklikle, bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi tarafından verilen ve miktar ve değeri 58 bin 800 lirayı aşan nihai kararlara karşı itiraz etme süresi, tebliğ tarihinden itibaren iki hafta olarak belirleniyor. Kanunun mevcut halinde bu kararlara yapılacak itirazlarla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununu hükümlerinin uygulanması öngörülmüyor.

Teklifin 5. Maddesiyle; Hapis cezası alan hükümlünün kısıtlanması düzenleniyor. TMK Md. 407’ye göre 1 yıl ve üstü hapis cezası alan ergin hükümlü doğrudan kısıtlanıyordu.

-AYM, özel hayatın gizliliği ve mülkiyet haklarının ölçüsüz biçimde ihlal edildiği gerekçesiyle iptal etti. (22.03.2023 KT 2022/105 E.; 2023/54 K.)

-Önerilen düzenlemeye göre

*5 yıl altı ceza alan ergin hükümlünün kısıtlanması veya kayyım atanması, hükümlünün isteğine bağlı olacak

*5 yıl ve üstü kesin ceza alan hükümlü, isteğe bağlı olmaksızın kişiliğinin veya malvarlığının korunması bakımından gerekli görülürse kısıtlanabilecek.

Teklifin 6. Maddesiyle; Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle kısıtlanmak için gerekli resmi sağlık kurulu raporu düzenlenmesinde yine tmk md. 436 uygulanacak. TMK Md. 409’a göre akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlama kararı ancak resmi sağlık kurulu raporu üzerine verilmektedir. Bu raporun tanzimi için gerektiğinde TMK Md. 436 uygulanmaktadır.

-AYM, TMK Md. 436’nın çeşitli hükümlerini iptal ettiği için; akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle kısıtlanmak için gerekli resmi sağlık kurulu raporunun düzenlenmesi bakımından TMK Md. 436’ya atıf yapan cümle de otomatikman iptal oldu. (25.01.2023 KT 2020/30 E.; 2023/12 K.)

-Yeni düzenlemeye göre resmî sağlık kurulu raporunun tanzimi için gereklilik bulunması halinde; TMK Md. 436 uygulanacaktır.

Teklifin 7. Maddesiyle Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalığı olanlar hakkında verilen sağlık kuruluşuna yerleştirme kararına karşı itiraz mekanizması düzenleniyor. TMK Md. 436’ya göre akıl hastalığı, akıl

zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalığı olanlar hakkında koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması bakımından ilgili resmî sağlık kurulu raporu düzenlenmesi için; kişiden kan vb. biyolojik örnekler, kıl, tükürük, tırnak vb. alınmakta; gerekli tıbbi müdahaleler yapılmakta ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilmektedir.

-AYM, kişinin hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilmesine ilişkin bölümü, kişi hürriyetini ölçüsüz biçimde ihlal ettiği için iptal etti (25.01.2023 KT 2020/30 E.; 2023/12 K.)

-Önerilen düzenlemeye göre (eskisinde olduğu gibi) resmî sağlık kurulu raporu düzenlenmesi için; kişiden kan vb. biyolojik örnekler, kıl, tükürük, tırnak vb. alınabilecek; gerekli tıbbi müdahaleler yapılabilecek ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilecektir.

-Bunun yanı sıra yerleştirme kararı derhal ilgiliye ve yakınlarına bildirilecek.

-İlgili veya yakınları, bildirimden itibaren on gün içinde denetim makamına itiraz edebilecek.

-İtiraz, kararın icrasını durdurmayacak.

-Denetim makamı, itirazı ivedilikle karara bağlayacak

Teklifin 8. Maddesiyle Hapis cezasıyla mahkumiyet gerekçesiyle kısıtlanan kişinin vesayetinin kaldırılmasına ilişkin usul düzenleniyor TMK Md. 471’e göre hapis cezasıyla mahkûmiyet gerekçesiyle kısıtlanan kişinin vesayeti, hapis halinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkmaktadır.

-TMK Md. 471, TMK Md. 407’nin fer’i hükmü olduğundan; TMK Md. 407’nin iptal edilmesiyle birlikte; TMK Md. 471’in uygulama imkanı kalmamıştı. (22.03.2023 KT 2022/105 E.; 2023/54 K.)

-Önerilen düzenlemeye göre

*Hapis cezasıyla mahkûmiyet gerekçesiyle kısıtlanan kişinin vesayeti, hapis halinin hukuka uygun biçimde sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkacak.

*Ancak mahpusluk devam ederken,

+5 yıldan az hapis cezasıyla mahkumiyette; kişi isterse vesayet kaldırılacak.

+5 yıl ve üstü hapis cezasıyla kesin mahkûmiyette; kişi isterse ve kişiliğinin veya malvarlığının korunması sebebi ortadan kalkarsa vesayet bitirilecek.

Teklifin 9. Maddesiyle Adli para cezaları beş kat arttırılıyor Madde ile, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun adli para cezalarının düzenlendiği 52 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Düzenlemeyle, bir güne karşılık gelen adli para cezasının alt ve üst miktarında artış yapılmaktadır.

Ceza adalet sistemimizde adli para cezasının belirlenmesinde gün para cezası sistemi kabul edilmiştir. Bu sistem uyarınca kanunlarda belirtilen sınırlar çerçevesinde adli para cezasının gün karşılığı belirlendikten sonra bir güne karşılık gelen adli para cezası miktarına göre hesaplama yapılmaktadır.

Bu çerçevede adli para cezaları beş kat arttırılarak en az ceza 20 liradan 100 liraya, en yüksek ceza 100 liradan 500 liraya çıkarılmaktadır.

Teklifin 12. Maddesiyle 14 ve 22 nci maddeyle bağlantılıdır.

Kişilerin koruma tedbirleri nedeniyle uğradığı zararlara karşı tazminat taleplerinin kapsamı genişletiliyor. Adli kontrol sürecinde yaşanan hak kayıplarına karşıda tazminat istenebilecek. Madde 1/6/2024’te yürürlüğe girecek. Bu tarihten önceki kararlar, değişiklik öncesi kanun hükmüne göre verilecek. Bu tarihten önceki tazminat talepleri için mahkemeler karar vermeye devam edecek.

Teklifin 13. Maddesiyle 12, 22-25 ve 37. Maddeyle bağlantılıdır. Madde tartışmalıdır. Yeni tazminat istemlerini hızlı karara bağlamak için; yargısal değil, idari karar verecek adalet bakanlığı bünyesindeki tazminat komisyonu çalıştırılacak. Yargısal güvence yerine, bakanlıkta kurulan tazminat komisyonunun istemleri hızla karar bağlaması hedefleniyor. İstinaf başvurusundan sonra verilen mahkeme kararı yerinde görülmezse, bölge adliye mahkemesinin işin esası hakkında vereceği karar kesin sayılacak. Madde 1/6/2024’te yürürlüğe girecek

Kanunun “tazminat isteminin koşulları”nı sıralayan 142nci maddesinin iki ve sekizinci fıkrasına eklenen cümlelerle;

Teklifin 12 nci maddesiyle koruma tedbirleri ve adli kontrol yükümlülükleri yoluyla genişletilen tazminat istemleri için, yeni adıyla 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hk Kanun hükümleri uygulanacak. Teklifin 23 üncü maddesiyle, 6384 sayılı “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun”un adı “Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun” şeklinde değiştirilecek. Kanunun amacı da artık Adalet Bakanlığı bünyesindeki Tazminat Komisyonu çalıştırılacak. Böylece koruma tedbiri

nedeniyle oluşacak tazminat talebinde yargısal sürecin değil, “hızlı sonuç alma” gerekçesiyle idari bir Komisyonun çalışması sağlanacak. Tazminat istemini hızlı karara bağlamak adına getirilen bu yolun yargı süreçlerini bypass edip etmeyeceği tartışılabilir. Komisyon kararları, yakın zaman önce OHAL Komisyonunda görüldüğü gibi, güvenceden uzak ve talimata açık olma riski içermektedir. Yargılamayı etkin, hızlı, tarafsız ve adaleti tesis ederek sonuçlandıramayan iktidar, teklifin diğer maddelerine benzer biçimde, AYM yolu yerine Adalet Bakanlığı altındaki Tazminat Komisyonuna görev yükleyecektir. 6384 sayılı Kanun, teklifin 24üncü maddesiyle düzenlenen yeni haliyle, Adalet Bakanlığına bağlı Tazminat Komisyonuna görev yükleyecek ve bu teklifin 13 üncü maddesine göre, 1/6/2024’ten itibaren, koruma tedbirleri nedeniyle oluşan maddi ve manevi her türlü zararın tazmin istemlerini de görüşecek.

Adli kontrol sürecinde hak kaybı yaşayan kişinin tazminat istemi, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde; eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanacak.

Tazminat istemi, bu teklifle yeniden düzenlenen 6384 s. Kanun kapsamında olmasına rağmen, yani Tazminat Komisyonunun bakacağı işler arasında olmasına rağmen ağır ceza mahkemesine yapılmışsa, istem Tazminat Komisyonuna gönderilecek ve Komisyon karara bağlayacak.

Tazminat komisyonlarıyla ilgili düzenlemeler ve komisyonların oluşumu yargı yetkisine haiz olduğundan dolayı idari komisyon olarak düzenlenmeleri ve Adalet Bakanlığı tarafından belirlenmeleri Anayasa’nın 2, 9, 11, 13, 15, 36, 38 ve 40. Maddelerine aykırıdır.

Teklifin 14. Maddesiyle teklifin 12’nci maddesiyle bağlantılıdır. Kanuna uygun olarak “adli kontrol altına alınan” kişiler ve adli makamlar huzurunda sahte beyanla suç işlediğini veya suça katıldığını bildirerek adli kontrol altına alınmasına yol açan kişiler de tazminat isteyemeyecekler.

Kanunun “Tazminat isteyemeyecek kişiler” başlıklı 144’üncü maddesinde değişiklik, teklifin 12 nci maddesindeki düzenlemeye uyum içindir. Teklifin 12’nci, Kanunun 141 inci maddesinde adli kontrol yükümlülerinin, uygulanan koruma tedbirleri sırasında uğradığı maddi, manevi zararların devletten tazmin edebilmesi için kapsam genişletilmekteydi. Bu madde de aynı içeriktedir. Kanunun 144’üncü maddesinin birinci fıkrasına göre tazminat isteminde bulunamayacak kişiler; “kanuna uygun olarak yakalanan veya tutuklanan” kişilerken;

değişikle “yakalananlar” haricinde, “adli kontrol altına alınan kişiler” de bu kapsama alınmaktadır. Dolayısıyla Kanuna uygun yakalanan, adli kontrol altına alınan kişilerden hangi durumda olanların tazminat isteyemeyeceği teklifin 14 ve Kanunun 144’üncü maddesinde, hangi kişilerin tazminat isteyebileceği ise Kanunun 141 ve teklifin 12’nci maddesinde değiştirilmektedir.

Teklifin 18,19,20,21. Maddeleri düzenleme maddeleridir.

Teklifin 23,24,25,26,27 Maddeleri düzenleme ve uyum maddeleridir.

Teklifin 28. Maddesiyle kanuna “yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılacak müracaatın şekli ve süresi” başlıklı 5/a maddesi eklenmektedir. Kanunun kapsamının genişletilmesine bağlı olarak, ihdas edilen bu maddeyle yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla Komisyona yapılacak müracaatların şekil ve süresine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasıyla, 2’nci maddenin (Kanuna teklifin 24 üncü maddesiyle eklenen) üçüncü fıkrasının (a) bendi kapsamında kalan, ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla manevi tazminat taleplerine ilişkin müracaatların; soruşturma, kovuşturma veya yargılama sürecinde ya da en geç bunların kesin bir kararla sonuçlandığının öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde yapılacağı hükme bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, müracaatta bulunan kişinin dilekçesinde; açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemi, zararın nitelik ve niceliğini belirtmesi ve bunların belgelerini dilekçesine eklemesinin gerekli olduğu düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, müracaat dilekçesindeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda eksikliğin bir ay içinde giderilmesinin, aksi hâlde istemin reddedileceğinin Komisyon tarafından ilgiliye bildirileceği ve eksikliğin süresinde tamamlanmaması halinde müracaatın reddolunacağı hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, 5 inci maddenin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarının, bu madde uyarınca yapılacak müracaatlar hakkında da uygulanacağı belirtilmektedir. *(Müracaatın Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla ya da elektronik ortamda yapılması ve düzenlenecek kâğıtların damga vergisinden, yapılacak işlemlerin de harçlardan istisna edilmesi)*

Teklifin 29. Maddesiyle kanuna “yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılacak müracaatın şekli ve süresi” başlıklı 5/a maddesi eklenmektedir. Maddeyle, 6384

sayılı Kanuna 5/B maddesi eklenmektedir. Teklifte, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (e), (f) ve (Kanuna işbu teklifin 12 inci maddesiyle eklenen) (1) bentlerinde yer alan haller bakımından maddi ve manevi tazminat istemlerinin Komisyona yapılacağı kabul edilmektedir. Kanuna eklenen bu maddeyle Komisyona yapılacak istemlere ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasıyla, koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istemleri bakımından Komisyona yapılacak müracaata ilişkin süreler belirlenmektedir. Tazminat istemlerine ilişkin müracaat süreleri, Ceza Muhakemesi Kanununun “Tazminat isteminin koşulları” başlıklı 142 nci maddesiyle uyumlu olacak şekilde düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ağır ceza mahkemesinin görevi kapsamında olmasına rağmen Komisyona yapılan istemlerin, Komisyon tarafından ağır ceza mahkemesine gönderileceği hükme bağlanmaktadır. Ayrıca, Komisyonun görev alanına giren ve girmeyen istemlerin birlikte yapılması halinde Komisyonun görev alanına girmeyen istemleri ayırmak suretiyle ağır ceza mahkemesine göndermesi, görev alanına giren istemler bakımından ise incelemeye devam etmesi sağlanmaktadır. Bu gibi durumlarda hak kayıplarına neden olunmaması amacıyla başvuru süresi bakımından Komisyona yapılan istem tarihinin esas alınacağı kabul edilmektedir.

Komisyon ile ağır ceza mahkemesi arasında görev konusunda anlaşmazlık çıkması halinde Komisyonun görevine giren işlerin tespiti amacıyla ağır ceza mahkemesi veya Komisyonun, kesin olarak karar verilmek üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesine başvuracağı hükme bağlanmaktadır.

Komisyon, Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci maddesi kapsamında bulunan ve kendi görev alanında olmadığını değerlendirdiği istemler bakımından 6 ncı madde uyarınca müracaatın reddine karar vermeyecek, bu istemleri değerlendirmek üzere ağır ceza mahkemesine gönderecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, Komisyonun tazminat istemlerine ilişkin yapacağı değerlendirmelerde Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci, 143 üncü ve 144 üncü maddelerini de uygulayacağı düzenlenmektedir. Böylelikle Komisyonun, tazminat istemine, tazminatın geri alınmasına ve tazminat isteyemeyecek kişilere yönelik Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri doğrultusunda bir değerlendirme yapması sağlanmaktadır. Ayrıca, Ceza Muhakemesi Kanununun 143 üncü maddesi uyarınca kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin kararı sonradan

kaldırılarak veya yargılamanın aleyhte yenilenmesiyle beraat kararı kaldırılarak mahkûm edilenlerden daha önce ödenen tazminatın geri alınmasına ilişkin Komisyona yapılacak istemin, Cumhuriyet savcısı tarafından yapılacağı düzenlenmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, bu Kanun kapsamında Komisyona yapılacak müracaatlar bakımından dilekçede yer alması gereken hususlar ve müracaatın elektronik ortamda yapılması gibi usul hükümlerine atıf yapılmaktadır.

Teklifin 30. Maddesiyle komisyona yapılacak başvurulardan sadece AİHM’ye yapılacak başvurulara ilişkin olarak 9 aylık karar süresi verilmekte ve diğer başvurular için bir karar süresi öngörülmemektedir. Komisyonun, Anayasa Mahkemesi kararlarını da emsal olarak dikkate alması hükmü getirilmektedir.

Teklifin 31 ve 32. Maddesi uyum ve düzenleme maddeleridir.

Teklifin 34. Maddesiyle Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarılmasına ilişkin düzenleme getiriliyor. Maddenin mevcut birinci fıkrasına göre kişisel veriler ilgili kişinin açık rızasıyla yurt dışına aktarılabilmektedir. Maddenin mevcut ikinci fıkrasına göre, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin yurt dışına aktarılabilmesi için Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen şartlardan birinin bulunması ve Kurul tarafından kişisel verilerin aktarılacağı ülke bakımından yeterli korumanın bulunduğuna karar verilmiş olması (yeterlilik kararı) gerekmektedir. Bununla birlikte hakkında yeterli korumayı sağladığı yönünde karar bulunmayan ülkelere, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin aktarılması, veri işleme şartlarından birinin bulunması şartıyla sadece Türkiye’deki ve ilgili ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurulun izin vermesi durumunda mümkündür. Yapılan değişiklik ile Maddenin birinci fıkrasına göre kişisel verilerin yurt dışına aktarılabilmesi için kural olarak, Kanunun 5 inci ve 6 ncı maddelerindeki veri işleme şartlarından birinin varlığı ve kişisel verilerin aktarılacağı ülke, uluslararası kuruluş veya ülke içerisindeki sektörler hakkında yeterlilik kararı verilmiş olması gerekmektedir. Mevcut hükümden farklı olarak yabancı ülkenin tamamı yerine o ülke içerisindeki bir sektör veya uluslararası kuruluş özelinde de yeterlilik kararı verilmesine imkân tanınmaktadır.

Teklifin 35. Maddesiyle KVKK tarafından bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere yönelik idari para cezası getiriliyor. Veri işleyenlere de idari para cezası verilebilecek. KVK kurulu kararlarına karşı idare mahkemelerine dava açılacak. Maddeyle, 6698 sayılı Kanunun kabahatler başlıklı 18 inci maddesinde bir dizi değişiklik yapılmaktadır. İlk olarak teklifle değiştirilen 9 uncu maddenin beşinci fıkrasına göre veri sorumluları veya veri işleyenler,

imzalanın standart sözleşmeyi Kuruma bildirmekle yükümlüdür. Bu bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi idari yaptırıma bağlanmaktadır. Buna göre bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere Kurul tarafından 50 bin TL ile 1 milyon TL arasında idari para cezası verilebilecektir.

Teklifin 36. Maddesiyle yurtdışına veri aktarımında yeni hükümlerin devreye gireceği tarih ile KVKK kararlarına karşı sulh ceza mahkemelerinin görev süreleri düzenleniyor. Maddeyle, 6698 sayılı Kanuna geçici madde eklenmektedir. Maddenin birinci fıkrasıyla, yurtdışına veri aktarımına ilişkin 9 uncu maddede yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesinden sonra yaşanabilecek aksaklıklar dikkate alınarak, maddenin birinci fıkrasının değişiklikten önceki hükümlerinin yani kişinin açık rızası alınmadan kişisel verilerinin yurtdışına aktarılamayacağına ilişkin hükmün, maddede yapılan değişiklikle beraber 1/9/2024 tarihine kadar daha uygulanması öngörülmektedir. Böylelikle Kanun değişikliğinin yürürlüğe girmesinden önce alınmış veya sonra alınacak açık rızaya dayalı olarak Kanun değişikliğinin yürürlüğe girme tarihi olan 1 Haziran 2024 tarihinden itibaren belli bir süre daha yurt dışına veri aktarılmasına imkân tanınmaktadır.

Teklifle, Kurulca verilen idari para cezalarına karşı sulh ceza hâkimliklerine başvuru ve itiraz yerine idare mahkemelerinde dava açılması öngörüldüğünden, maddenin ikinci fıkrasıyla bu hükme ilişkin geçiş düzenlemesi yapılmaktadır. Buna göre, 1/6/2024 tarihi itibarıyla sulh ceza hâkimlikleri önünde bulunan dosyalar, bu hâkimliklerce nihai karara bağlanacaktır.

Teklifin 37. Maddesiyle Bu teklifle, kanun yoluna başvuru süreleri hafta ve ay olarak belirleniyor ve bu sürelerin de kararın tebliğiyle başlayacağı düzenleniyor.

Bu düzenlemeye uyum amacıyla, İcra ve İflas Kanunu, İnfaz Hakimliği Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Türk Ceza Kanunu’nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun, Ceza Muhakemesi Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu’nda yer alan ve “yedi, on ve on beş günlük” süreler iki hafta, otuz günlük süreler bir ay olarak değiştiriliyor.

Bu teklifin 9’uncu maddesiyle TCK’nın 52’nci maddesiyle düzenlenen gün karşılığı adli para cezasının alt sınırı 20 liradan 100 liraya, üst sınırı da 100 liradan 500 liraya çıkarıldığı için,

aynı kanunun 63 üncü ve 75 inci maddeleri ile 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 5 inci maddesinde ve 5275 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinde de bu değişikliğe uygun değişiklik yapmak yapılıyor.

Buna göre hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen gözaltı ve tutuklulukla geçen sürelerin, verilen hapis cezasından düşülmesinde, adli para cezasına hükmedilmişse, bir gün 500 lira sayılarak cezadan indirilecek.

Türk Ceza Kanunu’nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 5 inci maddesinde yapılan değişiklikle alt ve üst sınırlar arasında uyulama yapılmasını gerektiren hallerde para cezasının sınırı 450 liradan 2.500 liraya, üst sınırı da 100 bin liradan 500 bin liraya çıkarılıyor.

(TL’den altı sıfır atılmadan önce yürürlüğe girdiği için bu rakam yasada 450 milyon lira, üst sınır da 100 milyar lira olarak yazılı bulunuyor)

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 272’nci maddesinde yapılmak istenen değişiklikle de, hapis cezalarından çevrilen adli para cezaları dışındaki, ilk derece mahkemelerince verilen adli para cezasına mahkûmiyet hükümleri bakımından belirlenen kesinlik sınırı 3.000 liradan 15 bin liraya çıkarılıyor. Dolayısıyla 15 bin liraya kadar hükmedilen adli para cezalarına karşı istinaf yoluna başvurulamayacak.

Ayrıca, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun geçici 2’nci maddesinde değişiklik yapılarak bu maddedeki kesinlik sınırı da 3.000 liradan 15 bin liraya çıkarılıyor. Böylelikle, Türk Ceza Kanununun 52’nci maddesinde yapılan bir gün karşılığı adli para cezası miktarının artırılmasına ilişkin değişikliğe uyum sağlanmaktadır.

5326 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde değişiklik yapmak suretiyle idarî para cezalarına karşı başvuru üzerine sulh ceza hakimliklerince verilen kararların kesinlik sınırı, 3.000 liradan 15.000 liraya çıkarılıyor.

Teklifin 38. Maddesiyle deprem bölgesindeki sanayi alt yapısının güçlendirilmesine yönelik desteğin süresi bir yıl daha uzatılıyor. Kanunun, 6 Şubat depreminden sonra Temmuz 2023’te yürürlüğe giren ve devletin deprem bölgesindeki sanayi altyapısının güçlendirilmesine yönelik olarak vereceği desteği belirleyen geçici 17’nci maddesinde değişiklik yapılıyor. Değişiklikle desteğin süresi bir yıldan iki yıla çıkarılarak bir yıl uzatılıyor.

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremlerin oluşturduğu yıkımın etkisinin giderilebilmesi için sanayi alanı olabilecek yerler, ilgili kurumların görüşü alınarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca tespit ediliyor. Depremler nedeniyle yıkılan veya kullanılamayacak kadar hasarlı durumda olan sanayi işyerleri, sahipleri borçlandırılarak, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca yerinde yeniden inşa ediliyor. Yatırım programında olan veya sonradan programa dâhil edilen sanayi sitelerinin altyapı ve üstyapı inşasının tamamı proje tamamlanana kadar Sanayi ve

Teknoloji Bakanlığınca kredi verilerek destekleniyor. Bu desteğin bir yıl olan süresi iki yıla çıkarılıyor.

Teklifin 39. Maddesiyle Maddeyle, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 18 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Bu kapsamda Sosyal Güvenlik Kurumunca 5510 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat uyarınca gelir ve aylık ödemesi yapılan emekliler ile sürekli iş göremezlik geliri alanlara, bayramın içinde bulunduğu ayda gelir ve aylık alma şartıyla, Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramında 2.000 TL olarak ödenen bayram ikramiyelerinin 3.000 TL’ye yükseltilmesi öngörülmektedir.

Öncelikle, yargı paketiyle herhangi bir ilişkisi bulunmayan söz konusu düzenleme kanun yapım tekniğine uymamaktadır. Diğer konularla bir ilişkisi olmadığı gibi salt bir seçim yatırımı olarak lanse edilmek ve kanun teklifindeki sorunlu maddelerin kamuoyunda tartışılmasını önlemek açısından dahil edilmiştir. İlgili kanuna ilişkin “3.000” TL ibaresi yerine asgari ücret olan “17.002 TL” ibaresini eklemek için teklifte bulunduk, teklifimiz komisyon tarafından reddedilmiştir. Ayrıca ilgili madde için iç tüzük 34 gereği Tali Komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu’na gönderilmesini ve ilgili komisyonda görüşülmesi teklifimiz reddedilmiştir.

Teklifin 40. Maddesi geri çekilmiştir.

Teklifin 41. ve 42. Maddesi yürürlük maddesidir.

MADDELERE İLİŞKİN ÖNERGELERİMİZ

Teklifte gözden geçirilmesini talep ettiğimiz düzenlemelere ilişkin önergelerimiz komisyonda dile getirilmiş ancak yeterli tartışma yapılmaksızın reddedilmiştir. Genel Kurulda değerlendirilmesi amacıyla aşağıda sunulmaktadır;

MADDE 4, 10, 11, 15, 16, 17, 22, 33(e, g bendi) – Maddenin kanun teklifi metninden tamamen çıkarılma önergemiz reddedilmiştir. Söz konusu maddelerin teklif edilmesinin hukuki saiklerinden biri olan Anayasa Mahkemesi’nin 26.10.2023 tarihli ve 2023/132 E.; 2023/183 K. sayılı kararının gerekleri karşılanmamıştır. Bu nedenle teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir.

ALT KOMİSYON KURULMASINA İLİŞKİN ÖNERGELERİMİZ

MADDE 4, 10, 11, 15, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37 - Görüşülmekte olan 2/2023 esas no’lu Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin ilgili maddelerince

komisyon bünyesinde Alt Komisyon kurulmasını teklif ettik. Alt komisyon kurulmasına ilişkin teklifimiz reddedilmiştir.

REDDEDİLEN YASAL DÜZENLEME TEKLİFLERİMİZ

İki yasal düzenleme talebimiz de kabul görmemiştir. Kanun teklifi içerisinde bulunan tazminat komisyonlarında avukatların temsili ve vekalet ücreti alabilmelerini sağlayan Anayasa 2, 36. hak arama hürriyeti ve avukatlık kanunu gereği uygun bir şekilde vermiş olduğumuz kanun teklifi talebimiz reddedilmiştir.

Mesleklerinin ifası için gerekli olan bilgi, belge ve verilere ulaşabilmesi için 36. Maddenin (ç) bendine “yargı makamları” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile mesleki faaliyetleri kapsamında avukatlar” ibaresinin eklenmesi teklifimiz kabul görmemiştir.

Sonuç olarak;

Cumhuriyet Halk Partisi Adalet Komisyonu üyeleri olarak **“Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”**nin yasalaşmasına karşı olduğumuzu bildiririz.

Süleyman Bülbül

Aydın

İsmail Atakan Ünver

Karaman

Cumhur Uzun

Muğla

Gizem Özcan

Muğla

Turan Taşkın Özer

İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

1- GENEL DEĞERLENDİRME

AKP iktidarı, 22 yıllık iktidarı süresince, kurduğu baskıcı ve otoriter rejimi kalıcı hale getirmek için yargıyı, yarattığı hukuksuzluklara meşruiyet kazandıran, Saray'ın noteri gibi davranan, yasama ve yürütmenin paralelinden işleyen bir kurum olmaktan çok siyasi iktidarın çıkarını gözeten ve diğer kurumlar üzerinde tahakküm kuran bir baskı aracı haline getirmiştir.

Kuşkusuz, hiç bir dönem tamamen bağımsız olamayan yargının siyasallaşmasının bu tarihsel süreç içerisinde önemli ve kritik dönüm noktaları olmuştur. 12 Eylül 2010 Referandumu ile başlayan yargı dönüşümü, yargı bağımsızlığına ağır darbeler vuran siyasi etkilerin miladı olmuştur. Ardından 17-25 Aralık süreciyle başlayan süreç, 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimiyle başka bir aşamaya evrilmiştir. Darbe girişiminin ardından ilan edilen Olağanüstü Hal, iktidar tarafından Allah'ın lütfu olarak görülmüştür. OHAL ilanı sonrasında her isteğini kanun hükmünde kararnameyle düzenleyen iktidar, dizginlenemeyen bir noktaya gelmiştir. Kanun hükmünde kararnamelerle, özellikle yargı başta olmak üzere, pek çok alandaki dönüşüm ve siyasallaşma, iktidar tarafından had safhaya ulaştırılmıştır. Normal şartlarda istisnai durumlar için kullanılması gereken kanun hükmünde kararnameler temel norm haline gelmiştir. Neredeyse her şey KHK'larla düzenlenir noktaya gelmiş, kanun yapma/yasama yetkisine sahip olan parlamento işlevsizleştirilmiştir. Normal şartlarda geçici ve geçiş aşamasında kullanılması gereken ve sonradan işlevini tamamlaması gereken KHK düzenlemeleri, OHAL sona ermesine rağmen yerleşik hale gelmiş, hukuk devletinin olmazsa olmazı olan bazı ilkeler iğdiş edilmiştir.

Bu süreçte hem parlamento işlevsiz hale getirilmiş, hem de parlamento tarafından çıkarılan yasaları denetleme işlevine de sahip olan yargı, daha da tarafgir bir hale getirilmiştir. Çünkü bazı yargı mensuplarına ilişkin gerçekleştirilen görevden almalar kurumsal hafızayı çöktürmüş, bazı niteliksel sorunları da beraberinde getirmiştir. Hukuk literatüründe makbul olmayan torba yasa tekniği genel kural haline getirilmiştir. Ayrıca yargı paketi gibi amorf yöntemlerle yasaların yapılması sistematik hale gelmiştir. Bu yasa yapma anlayışından dolayı yasalar

genellik, bütünlük ve süreklilik özelliğinden uzak hazırlanmıştır. Yapılan bazı değişiklikler ya henüz uygulanmadan ya da uygulamadan çok kısa bir süre sonra yeniden düzenlenir hale gelmiştir. Bu tarz uygulamalar iktidarın yasama sürecini ne kadar ciddiye aldığını göstermektedir. Bu dönemde yasalar, çoğunlukla, halkın çıkarlarını gözetmekten çok, siyasi iktidarın menfaatlerini gözetten bir yerden yapılmıştır.

Yasa yapım sürecinde yaşanan sorunları iktidarın genel siyasal anlayışından ayrı okumak bizi eksik ve yanlış okumaya götürecektir. AKP iktidarı yalnızca kendisine ve etrafında yer alan bir çıkar grubuna hizmet eden sömürü düzenini devam ettirmek için emekçileri sömürmüş, temel hak ve özgürlükleri gasp etmiş, ülkeyi açık bir cezaevi haline getirmiştir. Ülkenin en önemli sorunu olana Kürt sorununda barışçıl politikalar yerine güvenlikçi politikaları tercih etmiştir. Barışa ve sosyal refaha gitmesi gereken kaynaklar güvenlik politikalarına harcanmış, milyonların üzerine yeni yeni vergi yükleri bindirilmiştir. Güvenlik gerekçesiyle askıya alınan ve yapılan her şeyin güvenlik gerekliliği algısıyla meşrulaştırılmaya çalışıldığı bu sömürü düzeninde yargı da üzerine düşen payı almış, yaşanan sosyal çürümeden kaçamamıştır.

Türkiye’nin yüzyılı sloganı ile Cumhuriyetin ikinci yüzyılını karşılayan iktidar, kendinden önceki hukuksuzluğun geçişkenliğini yaparak, Kürtler başta olmak üzere Türkiye’deki muhalif kesimleri, Cumhuriyet’in ikinci yüzyılında kendine bağladığı taraflı/bağımlı yargının, ağır baskısı altında sokmuştur. Ülkeyi kesintisiz bir tecrit hali içinde bırakmıştır. İkili hukuku yürürlüğe koymuş, OHAL kalıcılaştırılmıştır. İkili hukuku sadece yasalar üzerinden değil, ikili anayasa üzerinden kurmuş, bir darbe anayasası olan ve birçok yönü ile eleştirdiğimiz 1982 Anayasasından Kürtleri vareste tutmuş, “ Terörle Mücadele Kanunu (TMK) Kürtlerin anayasası olarak yürürlüğe koymuştur.

AKP iktidarı bir yandan toplum ve siyasetin dizaynı için hukuku araçsallaştırırken bir yandan da “yargı reformu” adı altında ‘8. Yargı Paketi’ni çıkararak hukuku adeta deforme etmiştir. AKP tarafından getirilen yargı paketlerinin hiçbirisi Türkiye’nin yargı sistemindeki en önemli sorunlarını gündemine almamış, çözüm üretmemiştir. Paketlerden hiçbirisi, yargı bağımsızlığını ve tarafsızlığını tehlikeye atan anayasal değişiklikleri, Türk Ceza Kanunu’nun ifade ve barışçıl toplanma hakkını sınırlandıran hükümlerini, uzun tutukluluk süreleri ve kamu sektöründen keyfi ihraçların sebep olduğu hak ihlallerini, ifade özgürlüğüne gelen kısıtlamaları, ayrımcı/insani olmayan infaz rejimini vb. ortadan kaldırmamıştır.

Yürütmenin işine gelmeyen kararlar veren mahkemelerin dağıtıldığı, hakim ve savcılarının her an örgüt üyesi olmakla itham edilip görevden ihraç edilme tehdidiyle karşı karşıya kaldığı, AYM ve AİHM kararlarının mahkeme ve parlamento tarafından uygulanmadığı, yüksek mahkeme üyelerinin tamamının bir kişi tarafından atandığı, mahkemelerin ve hakimlerin yürütmenin telkin ve talimatları doğrultusunda karar ihdas ettiği, yargıçlar eliyle yargı darbesinin tezgahlandığı sayısız örnek varken getirilen birkaç göstermelik düzenlemeyle yapılanlar reform değil, bilakis hukukta deformasyona sebep olmaktadır. Öyle ki günümüzde hukukun kırımına bile ulaşamıyorken 8. Yargı Paketi'nin hukukun bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlayacağını iddia etmek veya bu konuda beklenti oluşturmak, ham bir hayalden öteye değildir.

İktidarın yargı paketleri aracılığıyla yaptığı tek şey, eski düzenlemeleri miadını doldurduğu için değiştirmektir. Lağvedilen kanunlar yerine çağın ve toplumun ihtiyacına göre kanunlar getirilmemekte, sadece günü kurtarmak/yapmış olmak için değişiklikler yapılmaktadır. Geçmiş dönemlerde yapılan yasal değişikliklere ve sonrasında yaşananlara baktığımızda yasaların sorunlara köklü çözümler getirmediğini görmekteyiz. Bu değişikliklerle murat edilen hukukun demokratikleşmesi değil, daha ziyade devletin anti-demokratik görünümünü makyajlamaktır. Bu anlayış sadece yargı paketlerinde değil, AKP tarafından yapılan bütün yasal düzenlemelerde kendini göstermektedir. Kuşkusuz Türkiye'nin kısa tarihine bakıldığında Türkiye, hiçbir zaman hukuk devleti olmamıştır. Sadece zaman zaman hukuk devletiymiş gibi bir izlenim vermeye çalışmıştır. Hukukun siyasal konjonktüre göre, gerekirse askıya alındığı, her şart altında ve herkese eşit uygulanmadığının son örneğin ise, kararları herkes ve her kurum için bağlayıcı olan Anayasa Mahkemesi'nin Can Atalay kararına uyulmamasındaki direnç ve devamında yaşanan yargısal darbeye tekrar gözlemlemekteyiz.

Türkiye'de sahici bir yargı reformu gerçekleştirilmek isteniyorsa, ilk önce “ Sayın Abdullah Öcalan yararlanmasın” diye ince mühendisliklerle dizayn edilen yasalar ve devletin neredeyse sadece Kürtler için geçerli kıldığı TMK nın, yargı sisteminin temelini oluşturmaktan çıkarılmalıdır. Zira AKP, 2006 yılında TMK da yaptığı değişikliklerle, cezai yaptırımı daha yüksek maddelerle, fiili olarak, güvenlikçi blok içerisinde yer aldığını göstermiştir. Elbette bunun öncesinde 2005 yılında Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılan değişiklikler de mevcut hükümetin hak ve özgürlüklere olan bakış açısını göstermeye mektedirdir. Yeni TCK ve CMK değişiklikleri, infaza dair ayrımcı hükümler, hukuksal durumun daha da ağırlaştığını tecrübelerle göstermiştir. Nitekim halihazırda cezaevleri sadece

düşüncesini ifade eden, sosyal medyada asgari muhalif bir söylemi dile getiren gazeteci, siyasetçi, akademisyen, avukat, öğrencilerle doludur. Sebebi ise, TMK adlı yasa başta olmak üzere, anti demokratik ceza yasalarıdır. Ülkenin neredeyse her köşesinde adalet arayışı içinde olan bir yurttaş, adalet nöbetinde olan bir anne bulunmaktadır. Cezaevlerinde yüzlerce hasta mahpus, cezaevlerinin sağlık ve tedavi açısından tehlike arz eden koşullarda adeta ölümü beklemektedirler. Yine cezaevlerinde binlerce politik mahpus, Sayın Abdullah Öcalan üzerindeki hukuk dışı tecridin kaldırılması ve Kürt sorununun demokratik çözümü talebiyle açlık grevine girmiştir. Siyasi irade ise bu vahim tablo karşısında hala “-mı gibi” yaptığı düzenlemeler ile toplumu oyalamaya devam etmektedir.

AKP’nin kendi getirdiği yasaları tekrar tekrar yamadığı yargı paketleri halkın derdine derman olmaktan ne kadar uzaksa, yasa yapma tekniği de bir o kadar problemlidir. Yasa yapma tekniğini problemli kılan hususlardan biri de ‘torba kanun düzenlemesi’ şeklindeki AKP yaklaşımıdır. Nitekim bir kanun yapım tekniği olarak ‘torba kanun’ istisnadır. Ancak buna rağmen yine bir torba yasa söz konusudur. Ülkede her alanda yaşanan otoriterleşme ve tekelleşme, yasama alanında da yaşanmakta. Yasama süreci teknik bir formata dönüştürülerek toplumsal etkileşim ve müzakere kanalları ne Meclis içinde ne de dışındaki STK ve meslek örgütleri dahil edilerek işletilmektedir. 8. Yargı Paketi adı verilen işbu yasa teklifi de ilgili STK ve meslek örgütlerinin görüşü alınmadan, hiçbir siyasi parti ile tartışmadan, yasayı incelememize bile fırsat verilmeden alelacele komisyonda görüşülmüştür. Bir sorunun çözümü uzun erimli çaba ve istişare ile mümkündür. Ancak komisyonlar buna izin vermeyecek derecede hızlı çalışma koşullarına tabi tutulmaktadır. Yurttaşın gündelik yaşamını belirleyecek hayati düzenlemelerin böylesi bir ortamda ortaya çıkmayacağı aşikardır.

Reform diye diye halkta beklenti yaratarak getirdikleri 8. Yargı Paketi’nin görüşüldüğü ortam, herhangi bir yasanın sağlıklı görüşülüp tartışılması için elverişli değildir. Böylesi bir ortamda hukuk sistemindeki sorunların çözüleceği, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının tesis edileceği, yurttaşın sorunlarının cevap bulacağı, yargının iş yükünü hafifletmek yahut yargı süreçlerini hızlandırmak gibi olumlu etkiler yaratacak yasaların yapılması imkansızdır.

14 Mayıs 2023 Genel Seçimlerinde TİP’in (Türkiye İşçi Partisi) Hatay Milletvekili seçilmiş, milletvekili seçilmesinin ardından avukatları aracılığıyla mazbatasını almış, ancak tutukluluğu nedeniyle milletvekili yeminini edememiş Can Atalay ile ilgili Yargıtay’a yapılan tahliye talepli başvuru reddedilmiştir. Bunun üzerine avukatları “kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği” gerekçesiyle AYM’ye başvurmuş ve AYM kararında “Seçme ve seçilme hakkı”,

“kişi güvenliği ve hürriyeti hakkı” yönlerinden hak ihlal kararı verip dosyayı İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi’ne göndermiştir. Ancak hem İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi hem Yargıtay 3. Ceza Dairesi uymamıştır. AYM kararına uymama cüreti gösteren Yargıtay 3. Dairesi AYM üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunup ülkeyi çöküşe götüren bir yargı darbesi gerçekleştirmiştir. Sonraki süreçte AYM bir kez daha ihlal kararı vermiş, yargı yanlışından vazgeçmeyip Can Atalay’ın tahliye talebini bir kez daha reddetmiştir. Halkın iradesine sahip çıkması gereken Meclis ise bu yargı darbesini devam ettirip usul dışı bir şekilde Can Atalay’ın vekilliğini düşürmüştür. Elbette halkın iradesi ilk defa hiçe sayılmamıştır. 4 Kasım 2016 tarihinde Bingöl, Diyarbakır, Hakkâri, Şırnak ve Van illerindeki savcılıklarca HDP’li milletvekilleri hakkında gözaltı kararı verilmiş, 12 milletvekili önceden hazırlanmış uçak, helikopter ve araçlar ile Bingöl, Diyarbakır, Hakkâri ve Şırnak Emniyet Müdürlüklerine götürülmüşlerdir. Aynı gün çıkarıldıkları mahkemelerde HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş ile HDP Grup Başkanvekili ve Diyarbakır Milletvekili İdris Baluken ile milletvekilleri Abdullah Zeydan, Ferhat Encü, Gülser Yıldırım, Leyla Birlik, Nihat Akdoğan, Nursel Aydoğan, Selma Irmak tutuklanmıştır. Bu milletvekilleri ile ilgili AİHM’nin verdiği kararlara uyulmamıştır.

8. Yargı Paketi Taslağı olarak bilinen kanun teklifinin 4, 10 ve 11. Maddelerinin AYM’ nin iptal ve ihlal ile AİHM’ in ihlal kararlarına uygun düşmediği veya bu kararların gereğini karşılamadığı açıktır. TCK Madde 220/6 ‘yı İptal eden 26/10/2023 tarihli ve E: 2023/132; K: 2023/183 sayılı Anayasa Mahkemesi kararında “ilgili maddenin toplantı ve ifade özgürlüğü haklarını kısıtlayıcı ve belirsiz nitelikte olan gerekçeler nedeniyle kişi özgürlüğü zedelediğine” yönelik değerlendirmesi, boşa düşürülmüş ve dikkate alınmamıştır. Aksine, TMK 7 inci maddenin beşinci fıkrasında sayılan suçları işleyenler hakkında, TCK 220/6 bağlamında ayrıca ceza verilmesinin yolu açılmıştır. Bu durum başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. Maddesinde ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda güvence altına alınan temel haklardan olan ifade özgürlüğü hakkının ihlalinin derecesini artıran bir uygulama olacak ek olarak hukuki güvenilirlik, hukuki belirlilik, suçta ve cezada kanunilik gibi ceza hukukun evrensel ilkelerine aykırılık teşkil edecektir.

Teklifteki Anayasa’ya aykırılık teşkil eden maddelerden biri olan 22. maddeye göre, fıkra içerisinde sayılan suçların bir şirketin faaliyetleri çerçevesinde işlendiğine dair yargısal bir süreç başlatıldığında şirkete TMSF tarafından yönetici atanabilecek; bu yöneticilere ve fon yönetiminde atanan kayıymlara tam sorumsuzluk zırhı kuşatılacaktır. Fıkra atfı yapılan 6758

Sayıli Kanunu’nun 20nci maddesiyle, TMSF yöneticileri ve fon yönetimi tarafından kayyumlara her türlü suç ve cezadan bağışık tutma; görevleri süresince yaptıkları işlem ve eylemlerden dolayı adli, mali, idari ve cezai sorumsuzluk hakkı tanınmıştır. Bu maddeyle TMSF tarafından atanan yönetici ve kayyumlara giydirilen sorumsuzluk ve cezasızlık zırhı başta AİHS olmak üzere Anayasaya ve en nihayetinde hukukun en temel ilkelerine aykırılık taşımaktadır. Özellikle Türkiye’de yargının durumu, yargısal süreçlerin sonucunda verilen kararların haksızlığı, fıkra kapsamında sayılan suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma açılmasının keyfiliği ve hukuki belirsizliği dikkate alındığında, isnat edilen bir suçlama karşısında bu denli ağır sonuçlar doğurucu tedbirler alınması büyük bir hukuki kriz yaratma riski taşımaktadır. Bu durum başta temel haklardan olan Mülkiyet hakkı olmak üzere pek çok bağlantılı hakkın ihlali anlamına gelmekte, hakkında tedbir uygulanan kişi hakkında telafi edilemez boyutlarda mağduriyetler yaratmaktadır. Sadece bu iki düzenleme yasa teklifinin amacının hukuki olmadığının ispatı olup kanun teklifi bunlara benzer Anayasa’ya aykırı maddelerle donatılmıştır.

Kanun koyucu, yasayı toplumsal sorunların çözümü için vaaz etmesi gerekirken Anayasa Mahkemesi’nin iptal ettiği yasa maddelerini aynı şekilde düzenlemeyi öngören yasa teklifi ile tekrar Meclis’e getirilmiştir. Bir nevi Yargıtay eliyle gerçekleştiren yargı darbesi, iktidar ve Bakanlık tarafından devam ettirilmektedir. Yasa yapmada esas olan toplumsal ihtiyaçların giderilmesidir. Fakat TBMM Adalet Komisyonu; her seferinde toplumun ihtiyaçlarını görmezden gelen; gerçek sorunu çözmek yerine etrafında dolanan, hatta mevcut sorunları derinleştirici etkiye sahip yasa teklifleri ile meşgul edilmiştir. Sorunun muhatapları olan sivil toplum kuruluşlarının, baroların, meslek örgütlerinin görüşlerinin alınmadığı, komisyonların sıkışık zamanlarda verimsiz çalıştıldığı koşullarda derde deva düzenlemelerin ortaya çıkmaması doğaldır.

2. ANAYASA’YA AYKIRILIK

Anayasa’nın 11 inci maddesi; “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.” demektedir.

Anayasa’nın 153 üncü maddesi; “Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanı ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar.” demektedir. Buna göre Anayasa Mahkemesi kararlarına uyma ve bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yargı hiçbir kuruma herhangi bir takdir yetkisi tanınmamış veya bu konuda bir istisnaya yer verilmemiştir. Meclis de Anayasa Mahkemesi kararlarına uymak zorunda olmaktan varestе tutulmamıştır.

Anayasa md. 11 ve 153 gayet açık olmasına rağmen işbu yasada düzenlenmesi öngörülen maddelerden 4, 5, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 22, 24. maddeleri Anayasa Mahkemesi’nin verdiği iptal kararlarına aykırı bir şekilde tekrar düzenlenmesi öngörülerek teklif metnine eklenmiştir. Teklif metninde neredeyse Anayasa Mahkemesi kararına aykırı madde bulunmamaktadır. Oysaki yapılması gereken Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda kararın hukuki amacını karşılayacak düzenlemeler yapmaktır. Komisyona Anayasa Mahkemesi’nin kararına rağmen karara aykırı ya da hukuki gereğini tam karşılamayan düzenleme getirilmesi Anayasa Mahkemesi’ni hiçleştirmek suretiyle yapılan yargı darbesini Meclis çatısı altında devam ettirmektedir.

Tüm bu sebeplerle işbu yasa teklifi Anayasaya aykırı olup ilgili maddeler geri çekilmeli, Anayasaya uygun olarak AYM kararları doğrultusunda tekrar düzenlenmelidir.

3 . ESASA DAİR DEĞERLENDİRME:

Teklifin 5 inci maddesindeki değişiklik ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 407 nci maddesi değiştirilmektedir.

Değişiklik Anayasa Mahkemesi’nin 22/3/2023 tarihli ve E: 2022/105; K: 2023/54 sayılı kararına uygunluk amacıyla teklif edilmiştir. İlgili Kararda, TMK 407 inci madde hakkında, Anayasanın “Özel hayatın gizliliği” kenar başlıklı 20 nci ve “Mülkiyet hakkı” kenar başlıklı 35 inci maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle İptal kararı verilmiştir.

Teklif maddesinin dayandığı Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesi olan hükümlünün özel hayatının korunması ve mülkiyet hakkı çerçevesinde ortaya koyduğu gerekçeler isabetlidir. Ceza infaz kurumunda bulunan bir hükümlünün hiçbir ayırım ve kapsam belirlenmeksizin haklarının gözetimi ve malvarlığının idaresi amacıyla vasi tayini yerine, vasi tayinini gerektiren koşullar olup olmadığının, hükümlünün hem temel hak ve hürriyetlerine daha az müdahale

edecek hem de menfaatini korumak için elverişli, kapsamı yeterli ve belirli farklı koruyucu önlemlerin tatbikinin değerlendirilmesi, hatta kanaatimizce hükümlünün bu konuda talebinin ve talep kapsamının da sorulması yerinde olacaktır.

Yapılan düzenlemeyle, hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan hükümlünün kısıtlanması esas olarak kendi isteğine bırakılmaktadır. Ancak, toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazı bakımından hükümlünün kısıtlanması hususu kişiliğinin veya malvarlığının korunması kriterine bağlanarak, bu konuda vesayet makamına takdir hakkı verilmektedir. Bu kriter muğlak bir kriter olmakla birlikte Anayasal eşitlik ilkesine ve kanunların genelliği ilkesine aykırılık taşımaktadır. Olması gereken hiçbir ayırım yapmadan bütün hükümlülerin kısıtlanmasını ve kısıtlanma kapsamını kendi talep ve takdirine bırakmaktır.

İlgili Anayasa Mahkemesi’nin vermiş olduğu kararın gerekçesinde yapılan hukuki değerlendirmeler bağlamında ele alındığında yapılan değişiklik, AYM Kararına ve esasî itibarıyla Anayasa’ya aykırılık taşımaktadır.

Teklifin 6 ıncı ve 7 inci maddesindeki değişiklik ile akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlamaya karar verilebilmesi için aranan resmî sağlık kurulu raporunun tanzimi usullerini düzenleyen Türk Medeni Kanunu Madde 409 (*Teklifin 6 ıncı maddesi*) ve Türk Medeni Kanunu Madde 439 (*Teklifin 7 nci maddesi*) ‘un ilgili hükümlerinde değişiklik yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesinin 25/1/2023 tarihli ve 2020/30 Esas 2023/12 Karar sayılı kararıyla, Türk Medeni Kanununun 409 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 436 ncı maddenin birinci fıkrasının altı numaralı bendinde yer alan “ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir.” ibaresi iptal edilmiş ve iptal kararının 27/6/2023 tarihli ve 32234 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (27/3/2024) yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Yapılan değişikliklerde TMK 409 uncu maddenin uygulanması için TMK 439’a yapılan atıf devam etmektedir. AYM’nin “kişi hürriyetini ölçüsüz biçimde ihlal ettiği” gerekçesiyle iptal ettiği 436 ıncı maddenin altıncı fıkrasında yer alan “ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir.” İbaresini aynen korunmuş, iptal gereği yerine getirilmemiştir. Bunun yerine ön hekim raporuna karşı itiraz mekanizması düzenlenmiştir.

Hekim ön raporuyla kişinin sağlık kuruluşuna yerleştirilmesine karşı itiraz yolu düzenlemesine rağmen, altıncı fıkraya eklenen “İtiraz denetim makamınca ivedilikle karara bağlanır.” İbaresini belirsizliği ve hak ihlali tehlikesini devam ettirmektedir. Anayasa Mahkemesi kararına uygun bir düzenleme yapılması için, iptal kararı verilen ibarenin iptali ve sağlık kuruluşuna yerleştirilme usulünün belirgin, etkin ve denetlenebilir olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Aksi halde teklif olunan TMK 439 uncu maddesinin altıncı fıkrasına eklenen “İtiraz denetim makamınca ivedilikle karara bağlanır.” şeklindeki ibarenin karara bağlama süresini muğlak bırakmayarak “3 gün” olarak düzenlemesi gerekir.

Teklifin 8 inci maddesindeki değişiklik teklifin 5 inci maddesine düştüğümüz şerh ile uyumlu şekilde değiştirilmeli, maddeler arası uyum sağlanmalıdır.

Teklifin 4, 10 uncu ve 11 inci maddelerindeki değişiklik ile Türk Ceza Kanunu’nun 220 inci maddesinin 6 ncı fıkrasında ve TCK ‘nın 314 üncü maddesinde değişiklik yapılmıştır.

Mevcut 5237 Sayılı TCK 220/6. Maddesi (*Değişik: 2/7/2012 – 6352/85 md.*) “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.(Ek cümle:11/4/2013-6459/11 md.) Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.” şeklinde düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin 26.10.2023 tarihli ve E. 2023/132, K. 2023/183 kararıyla; “..kuralın kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarını önleyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olmadığı ve bu yönüyle kanunilik şartını taşımadığı...” gerekçesiyle iptal edilmiş olup gerekçeli karar 08.12.2023 tarih ve 32393 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanmıştır.

Teklifin 10. maddesine göre; TCK 220 inci maddenin 6 ncı fıkrası “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır” şeklinde değiştirilmek istenmektedir.

Silahlı Örgüt başlıklı TCK 314 üncü maddesine 3 üncü fıkra olarak eklenilmesi öngörülen, Teklifin 11. Maddesi ise “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca

beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir" şeklindedir.

Aşağıda belirttiğimiz üzere 8. Yargı Paketi Taslağı olarak bilinen kanun teklifinin 10 ve 11. Maddelerinin AYM' nin iptal ve ihlal ile AİHM' in ihlal kararlarına uygun düşmediği veya bu kararların gereğini karşılamadığı açıktır.

AYM ' nin İptal Kararından Önce Örgüt Adına Suç İşleme Suçuna dair AİHM ve AYM' nin Verdiği İhlal ve İptal Kararları

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 14.11.2017 tarihli, 41226/09 başvuru numaralı Işıkırık/Türkiye Kararı'nda uygulamadaki Türk Ceza Kanunu 220. maddesinin 6. fıkrasının lafzının ve yerel mahkemeler tarafından yorumlanıp uygulanış biçiminin çok geniş olduğuna, bu nedenle öngörülebilir olmadığına ve kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

AİHM, Kararda Venedik Komisyonu'nun 11-12 Mart 2016 tarihli TCK'nin 216., 299., 301. ve 314. maddelerine ilişkin uzman görüşüne ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği'nin 2011, 2012 ve 2015 tarihlerinde Türkiye hakkında yayımladığı görüşlerine de yer vererek, TCK'nin 220. maddesinin 6. fıkrasının AİHS'in toplantı ve gösteri özgürlüklerini düzenleyen 11. madde bağlamında kanun tarafından öngörülebilir olma şartını taşımadığına karar vermiştir.

Ayrıca,

"....Başvurucu 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca 6 yıl 3 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve toplamda 4 yıl 8 ay boyunca hapiste kalmıştır. Başvurucu gibi göstericilerin yasa dışı silahlı örgüte üye olmak suçundan yargılandıklarında 5 ila 10 yıllık ilave bir hapis cezası alma riskiyle karşı karşıya kalmalarının çarpıcı düzeyde ağır ve bu kişilerin davranışlarıyla ciddi şekilde orantısız olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle somut olayda uygulandığı şekliyle 5237 sayılı Kanun'un 220. Maddesinin (6) numaralı fıkrasının ifade ve toplanma özgürlüğü haklarının kullanılması üzerinde ciddi bir caydırıcı etki yaratması kaçınılmazdır. Dahası söz konusu hükmün uygulanması, yalnızca cezalandırılmış kişileri Sözleşme'nin 10. ve 11. maddeleri ile korunan haklarını yeniden kullanmaktan caydırmakla kalmayacak, muhtemelen aynı zamanda toplumun diğer mensuplarını da gösterilere katılmaktan ve daha genel manada açıkça siyasi tartışmaya katılmaktan caydıracaktır..." değerlendirilmesi yaparak, maddenin hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik

ilkelerine aykırılık teşkil ettiği gibi, ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri hakkı gibi temel hakların kullanımı noktasında caydırıcılık etkisini ele alarak Sözleşme’ de korunan hakların ihlaline sebep olduğunu belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, kendisine yapılan **Hamit Yakut Başvurusu** üzerine pilot karar usulünü işleterek elindeki 103 başvurunun incelenmesini 03.08.2021 tarihinden itibaren 1 yılına ertelemiştir.

AYM, Hamit Yakut Pilot Kararı’nda TCK 220/6 hükmünün keyfi uygulamalara karşı yeterli hukuki güvenceleri sağlamadığını, içerik, amaç ve kapsam bakımından belirlilik ilkesini karşılamadığını ve hükmün kanun kalitesi koşullarını taşımadığını ve bunun öngörülemez mahkumiyetlere neden olduğunu, derece mahkemelerinin 220/6 hükmündeki "örgüt adına suç işlemek" ifadesini aşırı geniş şekilde yorumladığını tespit etmiştir.

Teklifin 10 uncu Maddesine Gerekçe Gösterilen Anayasa Mahkemesi Kararı

Maddeyle ilgili yapılması teklif olunan değişiklik, Anayasa Mahkemesi’nin 26/10/2023 tarihli 2023/132 Esas ve 2023/183 Karar sayılı İptal Kararı’na dayandırılmaktadır. Söz konusu başvuruda ilgili TCK Madde 220’nin altıncı fıkrasının Anayasa’nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İlgili kararda, 6.fıkranın ilk cümlesi Anayasa’ya uygunluk yönünden değerlendirilmiştir. Anayasa’nın 38. Maddesi’nde Suçun ve Cezanın Kanuniliği ilkesi güvence altına alınmıştır. Anayasa m.38 aynı zamanda Anayasa’nın 13. maddesinde ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin kuralın suç ve cezalar yönünden özel düzenlemesi olarak değerlendirilebilir.

Buna göre; ceza yaptırımına bağlanan fiilin kanunun açıkça suç sayması şartına bağlanmış olmasıyla suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin şekli bakımından kanun biçiminde çıkarılması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi fiile hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir.

İtiraz konusu kuralın şekli anlamda kanun hükmü olduğu ve erişilebilir nitelikte olduğu açıktır. Bununla birlikte kuralın belirli olduğunun söylenebilmesi için uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların da öngörülebilir olması gerekir. Bu itibarla kuralın kamu otoritelerinin Anayasa ile korunan temel haklara yönelik keyfi müdahalelerine karşı koruyucu önlem içerip içermediğinin belirlenmesi gerekir.

Kuralda yer alan örgüt adına işlenen suç kavramından ne anlaşılması gerektiğine dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği ve işlenen suçlar arasında bir ayırım yapılmadığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, niteliğine ya da ağırlığına bakılmaksızın, herhangi bir suçun örgüt üyesi olmayan bir kişi tarafından bir örgüt adına işlendiği değerlendirildiğinde, kişiler ayrıca örgüte üye olma suçundan da cezalandırılmaktadır. Bu durum son derece ağır bir itham ve ceza öngören bir suçun kapsamını ölçütleri belirsiz olacak biçimde genişletmektedir. Yargı makamlarının da örgüt adına işlenen suç kavramını her somut olayın özelliklerine göre farklı yorumladıkları ve belirliliğin yargısal yorumla da sağlamadığı anlaşılmaktadır.

Teklif Edilen Değişiklik Anayasa Mahkemesi Kararına Aykırılık Taşımaktadır

Yukarıda açıklanan nedenlerle teklife dayanak gösterilen Kararda Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırılık gerekçesiyle TCK 220/6 'nın iptaline karar verilmiştir.

Değişiklikle teklif olunan fıkra değişikliği; örgüt adına suç işlendiğinin kabulü halinde, kişinin örgüt üyesi gibi cezalandırılması yerine ayrı ve müstakil bir ceza yaptırımına tabii tutulmasını düzenlemektedir. Ancak Anayasanın 38 inci maddesi cezaların kanuniliğinden önce suçların kanuniliği korumaktadır.

Suçun kanuniliği ilkesi, yargılanan eylemlerin yasada suç olarak tanımlanmasını gerektirmektedir. TCK m. 220/6' da ise hangi suçların bu madde bağlamında yargılanacağına açıklık getirilmemiştir. Ayrıca neden böyle bir hükme ihtiyaç duyulduğu da gerekçede yer almamaktadır. Bir kişi bir suç işlediğinde zaten TCK ve ilgili mevzuatlarda karşılığı olan cezaya çarptırılmaktadır. Buna ek olarak özellikle örgütlü suçlarda çifte cezalandırma yapmanın bir yolu aranmış, Anayasaya ve temel evrensel ceza hukuku ilkelerine aykırı amorf bir yasa getirilmiştir. Yasada yapılan değişiklik kanunun yapısal sorunu olan bu hukuki ihtiyacı karşılamaktan ve hukuki gerekçeden yoksun olmaya devam etmektedir.

Bu nedenle değişikliğe rağmen ilgili maddenin, suçun kanuniliği ilkesini ihlal etmeye devam ettiği açıktır.

Kanun yapma tekniği bakımından ve hukuki belirlilik açısından bakıldığında, Kanunda 220. Maddede örgüt üyesi olma başlığı altında, kişileri ağır derecede yaftalayan ve güvencesiz kılan 6. Fıkranın, bu madde kapsamından tamamen çıkartılması gerekmektedir. Kişiler örgüt üyesi veya değildir. Buna rağmen örgüt adına suç işlediği varsayılan kişinin yargılandığı maddenin üyelik suçunu düzenleyen kanun kapsamında yer almaması gerekmektedir.

Bu haliyle yapılacak değişiklik, yeni mağduriyetler yaratmaya devam edecektir. Yalnızca belirli ve müstakil bir ceza öngörülmesi; yapılan değişikliğin Anayasa Mahkemesi kararına uygun, kanun kalitesi anlamında nitelikli, genel, somut ve açık bir kanun yapıldığı anlamına gelmemektedir.

Türkiye mahkemelerindeki uygulamada geniş olarak yorumlanan “örgüt adına suç işleme” kavramının daraltılması, sınırlanması ve kamu otoritesinin belirli suçlarda daha ağır yaptırım uygulama ihtiyacına neyin sebep olduğunu göstermesi bakımından yetersizdir.

Örgüt üyeliği ile ilgili aşağı yukarı somut kriterler belirlenmiştir. İlgili kanun, bu kapsamda değerlendirilemeyen suçlarda örgüt adına suç işleme göndermesiyle benzeri ağırlıkta cezalandırma yetkisini, yapılan değişiklikte de korumaktadır.

Eğer yasa tamamen iptal edilmiyorsa bile AİHM ve AYM Kararlarındaki değerlendirmeler esas alınarak, tıpkı örgüt üyeliği kriterleri gibi örgüt adına işlenen suçlar için de bazı kriterlerin belirlenmesi; hangi suçların, hangi bağlamlarda, somut duruma göre “organik bağ” tespiti yöntemiyle bu kapsama alınacağı açıkça yazılmak zorundadır. Aksi halde yapılan değişiklik, uygulamada hiçbir olumlu değişiklik yaratmayacak, mevcut hukuksuzluğu gidermeyecektir.

Takdir yetkisinin geniş anlamda kanun uygulayıcılarda kalmaya devam etmesi, keyfi şekilde bu madde kapsamında ek cezalar verilmesine devam edileceğinin göstergesidir.

Ayrıca AİHM ve AYM’ nin verdiği İptal kararlarındaki hukuki amaca ulaşılabilmesi için yalnızca 220/6 değil 220/7. Fıkrasının da kaldırılması gerekmektedir. Basit bir ifade ve eylem sonucunda kişilerin, eylemin kanunda tanımlanmış cezası haricinde ek bir ceza ile karşı karşıya kalarak mağdur olma halleri devam edecektir. Bu nedenlerle ilgili fıkraların tamamen iptali gerekmektedir.

Teklifin 11 inci Maddesindeki Değişiklik ile, 10 uncu maddenin gerekçesi olan Anayasa Mahkemesi kararına dayanılarak TCK 314 üncü maddeye “*Örgüte üye olmamakla birlikte*

örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.” şeklinde fıkra eklenmiştir.

Madde 10 için geçerli olan açıklama, değerlendirme ve şerhlerimiz bu madde için de geçerlidir. İlgili kararda İptal kararına gerekçe gösterilen “örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme” suçunun muğlaklığı, herhangi bir somut kriter belirlenmemesi, hukuki belirsizlik ve hukuki öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle eklenen üçüncü maddenin kanun maddesinden çıkartılması gerekmektedir.

Teklifin 13 üncü maddesindeki değişiklik ile Ceza Muhakemeleri Kanunu’nun 142. Maddesinde değişiklik yapılarak, koruma tedbirleriyle ilgili 141. Madde kapsamında yapılacak tazminat başvurularının bir kısmı yönünden Tazminat Komisyonu kurulması, 141.maddenin (e) , (f) ve (l) bentleri kapsamındaki istemlerin Komisyon tarafından incelenmesi, bu bentler dışındaki diğer istemlerin mevcut halinde olduğu gibi Ağır Ceza Mahkemesi tarafından incelenmeye devam etmesi düzenlenmiştir.

Yapılan değişiklik Anayasa’ya ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne aykırılık teşkil etmekte, uygulamada yeni hukuki sorunlar yaratmaktadır. Kurulacak Tazminat Komisyonu’yla süreçlerin hızlanacağı iddia edilse de; yargısal güvenceden uzak, bağımsız mahkemeler yerine idari bir birim tarafından verilen, talimata açık kararlar, süre kaybından daha büyük mağduriyetler yaratma tehlikesi taşır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 5. Maddesinde özgürlük ve güvenlik hakkı düzenlenmiş olup, buna göre herkesin özgürlük ve güvenlik hakkına sahip olduğu, istisnai sayılan haller dışında hiç kimsenin özgürlüğünden yoksun bırakılamayacağına yer verilmiş, ihlal halinde tazminat öngörülmüştür. Anayasa’nın 19. Maddesinde de kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı düzenlenmiş olup, maddede kişiyi özgürlüğünden mahrum bırakmaya neden olabilecek istisnai haller ile bunların koşullarına yer verildikten sonra son fıkrasında, *“bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zarar tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, devletçe ödenir”* hükmü yer almaktadır.

Tazminat hukukunun genel prensiplerine göre yapılacak değerlendirme, inceleme ve tazminat miktarının belirlenmesi mevcut kanun ile Ağır Ceza Mahkemesi’ne verilmiştir. Mahkemenin görevli olmasının sebebi, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre yargı gücüne sahip bağımsız organın tüm gerekli incelemeleri yapabilmesi, tanık dinleyebilmesi, gerek

gördüğünde bilirkişi incelemesi yaptırabilmesi kısacası yargılama yapma yetkisine sahip olmasıdır. Mahkeme tüm bu yetkilerini kullanarak ulaştığı sonuçlara göre karar vermektedir.

Doktrinde ve yerleşik yargı kararlarında, Anayasa 19/9 ve CMK 142/6 maddelerine göre, maddi ve manevi tazminat bakımından tazminat hukukunun genel prensipleri gözetileceğinden, Borçlar Kanunu'ndaki maddi ve manevi tazminata ilişkin hükümler amaca uygun olduğu ölçüde koruma tedbirleri sonucu meydana gelen zararın tespitinde uygulanacağı belirtilmektedir. Buradan da anlaşılabacağı üzere yapılan değerlendirme, bir yargısal faaliyettir.

Anayasa'nın 9'uncu maddesi “*Yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır*” şeklinde yargı yetkisini münhasıran bağımsız mahkemelere vermiştir. Anayasanın 138 ve 139'uncu maddelerine bakarsak bağımsız mahkemeler şöyle tanımlanmıştır: “Bağımsız mahkemeler hiçbir organ, makam, merci veya kişi tarafından yargı yetkisini kullanırken kendilerine emir ve talimat verilemeyen, genelge gönderilemeyen, tavsiye ve telkinde bulunulamayan, kararları yasama ve yürütme organlarını bağlayan, kararları bu organlarca hiçbir surette değiştirilemeyen ve yerine getirilmesi geciktirilemeyen görevlerinde bağımsız ve teminatlı hâkimlerden meydana gelen kuruluşlardır.”

Ancak yapılan değişiklikle kurulacak Tazminat Komisyonu'nun yapısına baktığımızda, 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun esas alınacaktır. Kanunun 4. Maddesi, Komisyon yapısını ve çalışma usulünü düzenler. Buna göre, Komisyon, Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulan, üyeleri Bakanlık tarafından belirlenen, bir yargı mercii değil idari bir birim niteliğindedir. Nitekim Komisyon kararlarına karşı itiraz mercii de Bölge İdare Mahkemeleri olarak gösterilmiştir.

Yine 6384 sayılı Kanunda, kurulacak Komisyonun yapısı ve karar verirken dikkate aldığı usule dair yeterli düzenlemeler yer almamaktadır. Tazminat talebinde bulunacak kişiler bakımından komisyonun nasıl bir değerlendirme yapacağı, yapılacak değerlendirme için duruşma açılıp açılmayacağı, tanık ve delil ikamesi yapıp yapılmayacağı, bilirkişi incelemesi gibi hususlar belirsizdir. Dosya üzerinden yapılan incelemelerin ne derece doğru olacağı şüphelidir.

Anayasa'nın 19/9. Maddesi gereğince koruma tedbirleri dolayısıyla açılacak tazminat davalarında maddi ve manevi tazminat miktarı “*tazminat hukukunun genel prensiplerine göre*” belirleneceğinden, mahkemelerce görülecek davalar yerine idari bir merci olan Tazminat Komisyonu tarafından verilecek karar ile tazminatın belirlenmesi Anayasaya aykırılık

oluşturacaktır. Açıkça bir yargılama faaliyeti olan bu değerlendirmenin bağımsız mahkemelerden alınarak idari bir birime verilmesi Anayasa 9. Maddeye aykırıdır.

Bir diğer sorun da verilecek kararlara karşı başvurulacak yargı organlarının farklı olmasının yaratacağı sorunlardır. Tutarsız, çelişkili ve birbirinden farklı usuller sonucu verilecek nihai ve kesin kararlar, yeni mağduriyetler yaratacaktır. Şöyle ki Değişikliğe göre; Tazminat Komisyonu’nun verdiği kararlara karşı itiraz mercii 6384 sayılı Kanun gereğince Ankara Bölge İdare Mahkemesi iken, Ağır Ceza Mahkemeleri’nin verdiği kararlar Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay denetimine tabiidir. Yapılan değişiklikle Ağır Ceza Mahkemesinin kararı yerinde görülmezse Bölge Adliye Mahkemesi tarafından işin esasına dair karar verileceği ve bu kararın kesin olacağı teklif edilmektedir. Bu haliyle dahi iki farklı usul sonucu incelenecek kararlar arasında ikilik çıkma ihtimali oldukça yüksek olup, hukuki belirlilik ve tutarlılık ilkelerine aykırıdır.

Teklifin 15 inci maddesindeki değişiklik ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun Hükmün Açıklanmasının Geriye Bırakılması kurumunu düzenleyen 231 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi’nin 01.06.2023 Tarihli 2022/120 Esas; 2023/107 Karar Sayılı kararı ile maddenin beş ila on dördüncü fıkraları iptal edilmiştir.

Teklif edilen düzenlemeye göre, maddenin 5 fıkrası;

“(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, HAGB kararı verilebilecektir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı tutulacaktır. HAGB, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade edecektir.”* şeklindedir.

Sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden hükmün açıklanmasının geri bırakılması, esas itibarıyla bünyesinde iki karar barındıran bir kurumdur. İlk karar teknik anlamda hüküm sayılan, ancak açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi nedeniyle hukuken varlık kazanamayan bu nedenle hüküm ifade etmeyen, şartlara uyulması halinde düşme hükmüne dönüşecek, şartlara uyulmaması halinde ise varlık kazanacak olan mahkûmiyet hükmü; ikinci karar ise, bu ön hükmün üzerine inşa edilen ve önceki hükmün varlık kazanmasını engelleyen hükmün açıklanmasının geri bırakılması

karardır. Bu ikinci kararın en temel ve belirgin özelliği, varlığı devam ettiği sürece, ön hükmün hukuken sonuç doğurma özelliği kazanamamasıdır.

Müsadereye hükmedilebilmesi için bir suçun işlenmesi zorunlu olmakla birlikte bu suçtan dolayı bir kimsenin mahkûm edilmesi gerekmemektedir. Ancak, bir cezai sonuç olan güvenlik tedbirlerinin uygulanabilmesi için bir suçun işlenmiş olması net olarak gerekmektedir. Bir suçun işlendiğinin kabul edilmesi de hiç şüphesiz hukuk devletinde mahkemenin bu konuda bir karar vermiş olmasına bağlıdır. Ancak HAGB yapısı itibarıyla bir hüküm doğurmayan karardır. Buna rağmen HAGB verildiğinde müsadere kararı da verilmesi bu kararın hukuki sonucuna aykırı bir durum teşkil etmektedir.

Baktığımızda yeni yasanın, yasanın mevcut halinden farkı yoktur. Mevcut düzenlemenin tekrarıdır ancak AYM kararı doğrultusunda müsadereye ilişkin hükümler hariç tutulmuştur.

Bu nedenle verilen hükmün, müsadere hükümleri açısından sonuç doğurmaya devam etmesi başta yasa içi tutarlılık ve mülkiyet hakkı bağlamında oluşturacağı riskler açısından kabul edilebilir değildir. Müsadereye ilişkin hükümlerin farklı bir usule bağlanması, hakkında karar verilen kişinin haklarını ihlal etmeyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Mevcut madde metninden “*Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmaz.*” ibaresi çıkartılmıştır.

Yapılan değişiklik aslında ilgili fıkranın tekrarıdır. Yalnızca, AYM kararı doğrultusunda HAGB verilebilmesi için sanığın rızasının varlığı şartı kaldırılmıştır. Değişiklikle HAGB kararı verilmesini istemeyen sanığa da HAGB kararı verilebilir hale gelmiştir.

Ancak düzenleme ele alınırken Anayasa Mahkemesi’nin kararının hukuki yorumu eksik ve yanlış yapılmıştır. AYM kararında amaçlanan HAGB hükmünün rızaya bağlanmaması değil, rıza alındığı zaman istinaf kanun yoluna başvurma hakkından feragat etme sonucunun doğmasıdır. Çünkü mevcut düzenlemede kişi HAGB’ yi kabul ederse istinafa gidememekte, bu durum hak arama özgürlüğünü engellemektedir. Yapılacak düzenleme rıza olsa bile istinafa gidebilme imkânını sağlamak yönünde olmalıdır.

Yine Anayasa Mahkemesi’nin kararına göre güvenlik güçlerinin mahkeme tarafından işkence kapsamına alınmayan kötü mumale, görevi kötüye kullanma vb. Suçlarına dair HAGB kararları cezasızlık zırhlı oluşturmaktadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 22 Eylül 2023 tarihli

toplantısında aldığı kararda Türkiye’ye yönelik olarak işkence dışındaki kötü muamele, zor kullanma yetkisinin aşılması, darp etme ve görevi kötüye kullanma suçlarında idari izin sisteminin kaldırılmasını, yargıdaki cezasızlık kültürü sorunu ile mücadele edilmesini, soruşturma ve kovuşturmaların uzun sürmesinin ciddi bir sistematik cezasızlık yarattığını, seçenek yaptırımlar, erteleme ve HAGB’nin uygulanmaması gerektiğini tekrar etmiştir. Hem AYM kararı hem de AKBK’nin tavsiyesi doğrultusunda güvenlik güçlerinin özellikle halka karşı işlediği suçlarda HAGB kararları ile cezasız kalmaması için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Teklif edilen düzenlemeye göre, maddenin 11 inci ve 12 inci fıkrası:

“(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenirse veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranılırsa; mahkeme hükmü açıklayacak.

Ancak mahkeme, yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek;

a) cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine

b) koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine

c) seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek

Yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilecek.

Açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz edilebilecek. İtiraz mercii ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilecek.

(12) 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 286 ncı madde hükümleri uygulanır. 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi halinde temyiz yoluna gidilebilir. İstinaf ve temyiz yolunda karar ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenir.” şeklinde değiştirilmiştir.

Hükmün Açıklanmasının Geriye Bırakılması kararına karşı itiraz yolunu değiştirmiş ve bir itiraz mekanizması öngörmüştür. Mevcut yasada HAGB kararına yalnızca itiraz edilebilirken, değişiklikle İstinaf ve Temyiz yolu açılmıştır. Ancak yapılan değişiklik, itiraz

incelemesindeki keyfilikleri kaldırabilecek nitelikte değildir. Zira itiraz mercii ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilecektir. HAGB kararına karşı yargısal denetim, maddede sayılan sınırlı koşullarda yapılacağı için amaçlanan denetim ve güvenilirlik sağlanamayacaktır.

Uygulamada HAGB kararı cezası az ve hafif suçlarda uygulanmakta; yapılan incelemelerde özellikle 2911 sayılı Kanun kapsamında ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı vb. suçlar bakımından mahkemelerin beraat vermemek için kaçış yolu olarak kullandıkları bilinmektedir. Bu suç tipleri bakımından açılan itiraz yollarının yeterli, etkili ve geniş kapsamlı olmayacağı aşikardır.

Teklifin 16 ıncı maddesindeki değişiklik ile Kaçağın Tanımı başlıklı Ceza Muhakemesi Kanunu Md. 247’nin üçüncü fıkrasında değişiklik yapmaktadır.

Mevcut yasanın üçüncü fıkrası; *“Kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilir. Ancak, daha önce sorgusu yapılmamış ise, mahkûmiyet kararı verilemez.”* şeklindedir.

Anayasa Mahkemesi 22.03.2023 tarihli 2022/145 E.; 2023/59 K. Sayılı kararı ile, ilgili fıkrayı kaçak hakkında ceza verilmesine yer olmadığı ya da güvenlik tedbiri uygulanması gibi aleyhe sonuçlar doğurabilecek nitelikteki kararı kapsamaması ve bunlar bakımından usuli güvence öngörülmemesi sebebiyle iptal etmiştir.

Ancak yapılan düzenleme, üçüncü fıkrayı,

“Kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilir. Ancak, daha önce sorgusu yapılmamış ise, mahkûmiyet ve ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez” şeklinde değiştirmiştir.

Bu düzenleme kaçak sanık hakkında, yokluğunda yapılacak kovuşturma sonucunda tespit edilen koşulların varlığı halinde verilebilecek olan olumlu Ceza Verilmesine Yer Olmadığı Kararı’nın verilmesi engellenmiş ancak hakkında olumsuz koşullar yaratacak olan Güvenlik Tedbirleri Uygulanmasına dair hükümlerin verilmesine imkân sağlanmıştır. Bu yönlü değişiklik, Anayasa Mahkemesi’nin vermiş olduğu kararın hukuki amaç ve yorumuna aykırıdır. Yapılan düzenleme AYM Kararıyla uyumlu hale getirilmelidir.

Teklifin 22 inci maddesinde ihdas edilen kanunla 5271 sayılı Kanunda yapılan düzenlemeler bakımından uygulamada tereddüt yaşanmaması için geçiş hükümleri düzenlenmektedir.

Buna ek olarak ihdas edilen Geçici Madde'nin beşinci fıkrası;

“5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 282, 314 ve 315 inci maddelerinde veya 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde düzenlenen suçların bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde 133 üncü madde gereğince kayyım atanmasına karar verildiği takdirde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl süreyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kayyım olarak atanabilir. Bu halde kayyımlık hak ve yetkilerine ilişkin olarak 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20 nci maddesi hükümleri kıyasen uygulanır.” şeklinde düzenlenmiştir.

Oldukça önemli ve Anayasaya aykırılık teşkil eden bu madde, adeta süreleri düzenleyen madde içerisine Truva atı gibi yerleştirilmiştir. Maddeye göre, fıkra içerisinde sayılan suçların bir şirketin faaliyetleri çerçevesinde işlendiğine dair yargısal bir süreç başlatıldığında şirkete TMSF tarafından yönetici atanabilecek; bu yöneticilere ve fon yönetimince atanan kayyımlara tam sorumsuzluk zırhı kuşatılacaktır. Fıkra da atıf yapılan 6758 Sayılı Kanunu'nun 20nci maddesiyle, TMSF yöneticileri ve fon yönetimi tarafından kayyımlara her türlü suç ve cezadan bağışık tutma; görevleri süresince yaptıkları işlem ve eylemlerden dolayı adli, mali, idari ve cezai sorumsuzluk hakkı tanınmıştır.

Bahse konu Kanunun 20nci maddesinde, açıkça şu hüküm vardır: *“Fonun kayyım olarak atandığı banka/şirketleri ve ortaklık paylarını soruşturma, kovuşturma veya iflas ve tasfiye süresince yönetmek ve temsil etmek üzere atananlar, görevlendirilenler veya atananlar tarafından temsil yetkisini haiz olmak üzere görevlendirilenler ile 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin onuncu fıkrasına göre malvarlığı değerlerinin yönetimi amacıyla atananlar, görevlendirilenler veya atananlar tarafından temsil yetkisini haiz olmak üzere görevlendirilenler ve bu kapsamda icra edilen iş ve işlemler hakkında 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 37 nci maddesi uygulanır.”*

6755 s. Kanunun 37nci maddesi, atanmış kayyımı her türlü görev, fiil nedeniyle hukuki, idari, mali, cezai sorumluluktan muaf saymaktadır.

Bu maddeyle TMSF tarafından atanan yönetici ve kayımlara giydirilen sorumsuzluk ve cezasızlık zırhı başta AİHS olmak üzere Anayasaya ve en nihayetinde hukukun en temel ilkelerine aykırılık taşımaktadır. Hiç kimse, kanunda sayılan ve meşru olarak belirlenmiş olan özel durumların haricinde, yapıp ettikleri, işledikleri suç veya yaptığı hatalardan dolayı hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluktan muaf tutulamaz.

Özellikle Türkiye’de yargının durumu, yargısal süreçlerin sonucunda verilen kararların haksızlığı, fıkra kapsamında sayılan suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma açılmasının keyfiliği ve hukuki belirsizliği dikkate alındığında, isnat edilen bir suçlama karşısında bu denli ağır sonuçlar doğurucu tedbirler alınması büyük bir hukuki kriz yaratma riski taşımaktadır.

Şirketine bu maddeye dayanarak TMSF tarafından geçici veya uzun süreli yönetici ya da kayyım atanan kişiler, yargılama sonucunda beraat etseler dahi, uygulanan olağanüstü ağırlıktaki tedbir ve bu tedbir sonucunda uğradığı zararlarla ilgili sorumlular hakkında hiçbir işlem ve hukuki süreç yürütemez hale gelecektir.

Bu durum başta temel haklardan olan Mülkiyet hakkı olmak üzere pek çok bağlantılı hakkın ihlali anlamına gelmekte, hakkında tedbir uygulanan kişi hakkında telafi edilemez boyutlarda mağduriyetler yaratmaktadır. Ayrıca hukuk ve adalet ilişkisi bakımından, görevi boyunca yaptığı hiçbir hata veya işlediği suçtan sorumlu tutulmayan kişiler toplum vicdanı ve hukuk düzeni tarafından kabul edilemez olup, yasanın amacının hukuki olmadığının göstergesidir.

Teklif edilen 22nci maddenin sorunlu beşinci fıkrasının ihdas edilen madde metninden çıkartılması gerekmektedir.

Teklifin 24’üncü maddesindeki değişiklik 6384 sayılı Kanunun “Kapsam” başlıklı ikinci maddesinde değişiklik yapmak suretiyle Komisyonun görev alanını genişletmektedir.

Makul sürede yargılanma hakkı bakımından yapılan bireysel başvurular hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından 05.07.2022 tarihli 2021/58970 BB No; 25.07.2023 tarihli 2023/18536 BB No kararları uyarınca bu değişiklik yapılmıştır. AYM, bu başvuruların üzerinde ağır iş yükü oluşturduğunu ve bu durumun yapısal bir sorun olduğunu vurgulamış; Bireysel başvurudan önce başvurulabilecek etkin bir mekanizma kurulması gerektiğine işaret etmiştir.

Değişiklik ile, 6384 sayılı Kanun çerçevesindeki Tazminat Komisyonu’nun görev kapsamı;

“a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla manevi tazminat,

b) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca koruma tedbirleri nedeniyle oluşan maddi ve manevi her türlü zararın tazmini, istemiyle Komisyona yapılan müracaatları da kapsar.” Şeklinde genişletilmiştir.

Bu madde değişikliği, teklifin 13üncü maddesindeki şerhimizle ilişkili olarak ve aynı gerekçelerle kabul edilebilir değildir. Teklifin 24 üncü maddesiyle 6384 sayılı Kanunun 2 nci maddesine eklenen 3ncü fıkranın *b) bendi*, Anayasa’nın 19. Maddesine göre *“bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zarar tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, devletçe ödenir”* kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla bu tazminatların, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre değerlendirmesi gerekmekte ve bu da bir yargısal faaliyet anlamına gelmektedir.

Yargısal bir faaliyetin yapısı ve görevi itibariyle Adalet Bakanlığı tarafından teşekkül ettirilen idari bir birim tarafından yapılması görev ve yetki bakımından ihlal oluşturacak ve pek çok hukuki soruna sebebiyet verecektir.

Ayrıca, bugüne dek Ağır Ceza Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi tarafından yargısal faaliyet kapsamında bir dava niteliği taşıyan bu başvuruların idari bir birim olan Komisyon’a taşınması, avukatlar bakımından da sorun teşkil edecektir. Nitekim 8. Yargı Paketi’nin görüşüldüğü Adalet Komisyonu toplantılarında Türkiye Barolar Birliği’ni temsilen katılan katılımcıların da ifade ettiği gibi *“aynı işi yapan, aynı emek ve mesaiyi harcayan avukatlar, tazminat davalarının sonucunda vekalet ücretine hak kazanmaktayken, idari birim olan Komisyon tarafından verilen kararlar hakkında böyle bir tasarruf söz konusu olmayacağı için gelir kaybına uğrayacaklardır.”*

Teklifin 39 uncu maddesinde yapılan değişiklik ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası kapsamındaki emeklilere Ramazan ve Kurban Bayramlarında ödenen bayram ikramiyesi 3000 TL’ye çıkartılmak istenmektedir.

Öncelikle yasa yapım tekniği ve TBMM İç Tüzüğü’ne aykırılıklar teşkil eden bu yasa usul bakımından hatalıdır. İlgili maddenin konusu, kapsamı, ihtiyaç duyulan teknik bilgi ve yetki bakımından Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından görüşülmesi gereken yasa, Adalet Komisyonu’nda görüşülmüştür.

Teklif edilen değişiklik, miktar bakımından kabul edilemezdir. Türkiye’deki emeklilerin mevcut durumu, yüksek enflasyon, ekonomik kriz ve alım gücü açısından değerlendirildiğinde toplum vicdanını yaralayan cinstendir. 16 milyon 200 bin emeklinin olduğu ölkede, milyonlarca emekli yoksulluk ve hatta açlık sınırının altındaki maaşlarla hayatlarını idame ettirmeye mecbur bırakılmaktadır.

Emekliler 2000’li yılların başından itibaren hak kayıpları yaşamaya devam etmektedir. Bu mağduriyetlerin temel kaynağı ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’dur. 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı yasa ile emekliliğe erişim hakkı zorlaşmış, emeklilik yaşı yükseltilmiş, emekli aylığı elde etme koşulları değişmiş ve emekli aylıkları düşmeye başlamıştır. Türkiye, en iyi emeklilik koşullarını ortaya koyan Küresel Emeklilik Endeksinde son sıralarda yer almaktadır. 2023 verilerine göre Türkiye 46.3 endeks değeri ile sıralamada 44. sırada bulunmaktadır. Buna rağmen 5510 Sayılı Kanun’da bütüncül, etkili ve çözümçül değişiklikler yapılmamış, iş bu teklifin de içinde bulunduğu yargı paketinin içerisine tek bir maddelik ikramiye düzenlemesi konularak emeklilerin temel sorunları görmezden gelinmiştir.

Emeklilere bayram ikramiyesi uygulaması, 2018 yılında 1.000 TL olarak başlamış, bu miktar o o dönem için asgari ücretin yüzde 62’sine denk gelmiştir. Bugün itibariyle emeklilere 3.000 TL olarak teklif edilen bayram ikramiyesi bu oranı yüzde 18’e kadar düşürmek anlamına gelmektedir. Ayrıca basit bir matematik hesabıyla dahi, ikramiye ödemelerinin başladığı 2018’den bu yana enflasyon oranında artırım yapılsaydı bu miktarın bugün 10.636 TL olacağı bilgisi ortadadır. 2018’den bu yana bazı yıllarda zam yapılmış bazı yıllarda yapılmamış, böylece yasal bir düzenlemeyle sözde koruma altına alınan bu hak hukuki belirlilik kapsamında kazanılmış hak olmaktan da çıkmıştır. Konjonktürel ve keyfi uygulamalarla istikrarsız düzenlemelere tabii kılınmıştır.

Türkiye Emekliler Derneęi ve yüzlerce emeklinin partimize defaten ilettiği talepleri; beslenme, barınma, ısınma gibi en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz hale gelen emekliler hakkında insanca yaşama imkânı verecek düzenlemeler yapılması, somut olarak ise en düşük emekli maaşlarının asgari ücret seviyesine çekilmesidir.

Emeklilerle ilgili meclis çatısında yapılmayan iyileştirilmelerin bayram ikramiyesi hususunda da devam ettiği görölmekle, 3000 TL gibi düşük bir miktarın kabulü tarafımızca mümkün değildir. Enflasyonist ortam ve günümüz alım gücü gözetildiğinde, teklif edilen değişiklik

maddesinde “3.000 TL” olarak yer alan ibarenin “11.000 TL” olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

Onur Düşünmez
Hakkari

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

23.02.2024
Zülküf Uçar
Van

MUHALEFET ŞERHİ

16/02/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonuna havale edilen 2/2023 esas numaralı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yürürlük ve yürütme maddeleriyle birlikte 42 madde ve 1 geçici madde olarak görüşülmüştür. Teklif 20/02/2024 tarihinde Adalet Komisyonunda yapılan görüşmeler sonucunda 41 madde ve 1 geçici madde olarak 42 madde halinde kabul edilmiştir. Teklitten çıkarılan madde ile kanun teklifinin adı da değişmiş ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi şeklinde yeniden adlandırılmıştır.

Teklifte;

- ❖ 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
- ❖ 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu
- ❖ 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
- ❖ 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
- ❖ 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
- ❖ 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun
- ❖ 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
- ❖ 12/4/2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu
- ❖ 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu
- ❖ 4/11/2004 tarihli 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
- ❖ 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
- ❖ 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
- ❖ 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu
- ❖ 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu
- ❖ 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
- ❖ 7/11/2013 tarih ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
- ❖ 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

❖ 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname de olmak üzere toplam 17 farklı kanun ve 1 kanun hükmünde kararnamede değişiklik yapılmak istenmiş,

Ancak; 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname’ye ilişkin teklif geri çekilmiştir. Komisyonunda kabul edilen haliyle teklifle 17 farklı kanunda değişiklik öngörülmektedir.

USUL ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Yasama süreci; şeffaflık, katılımcılık ve hesap verilebilirlik gibi temel ilkeleri içermeliyken, Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin, bu temel ilkelere uyulmadan kanunlaştırılmak istendiği görülmektedir.

İki farklı komisyona havale edilen teklif, yalnızca esas komisyonu olan Adalet Komisyonunda görüşülmüştür. Kendi ihtisas alanlarına giren düzenlemeleri içeren kanun tekliflerinin, tali komisyonlarında incelenmemesi, tekliflerin etkin ve verimli bir müzakere ortamında görüşülememesi sorunun ortaya çıkarmaktadır. Nitekim; kanun teklifinde kamu kaynaklarının kullanımı içeren maddeler bulunmasına karşın, tali komisyon olan Plan ve Bütçe Komisyonu toplanmamış, görüş bildirmemiş, teklif doğrudan esas komisyona havale edilmiştir. Zira kanunun temel ilkelerine göre "İhtiyaçların uygun şartlarla, zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılması" gerekmektedir ve dolayısıyla işbu kanun teklifinin Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmeden Adalet Komisyonuna havale edilmiş olması ile kanunun temel ilkelerine aykırı bir tutum sergilenmesine neden olunmuştur. Yine kanun tekliflerinin konusu ve kapsamına göre esas ve tali komisyonlara havalesi TBMM İçtüzüğü’nün 23 üncü maddesi uyarınca gerçekleştirilmektedir. İçtüzüğü’nün ilgili maddesi; “Tali komisyonlar, işin kendilerini ilgilendiren yönü veya maddeleri üzerine görüş bildiren komisyonlardır.” hükmünü açıkça emreder. Ancak iktidarın uygulamada acele kanunlaştırma iradesi nedeniyle tali komisyonlarda görüşme yolunun devre dışı bırakıldığı ve bu komisyonlardan kendilerine tali olarak havale edilen teklifi görüşmeyeceklerine dair bir yazı alınarak sadece esas komisyonlarda görüşülmek suretiyle kanunlaştırma sürecinin tamamlandığı görülmektedir. Bu durum önemli pek çok konunun ilgili ihtisas komisyonlarında görüşülmesinin önüne geçerek parlamentomuzun yasama faaliyetinin kalitesini olumsuz etkilemektedir. Kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak üzere muhalefet partilerinin ve

muhatap sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin müzakere taleplerine kapalı olmak parlamentoların asli sorumluluğuna ve demokrasilerin varlık sebebine aykırı düşmektedir.

Öte yandan teklifin Meclise sunulduğu tarih 16 Şubat 2024 iken, komisyon görüşmelerinin çok yakın bir tarih olan 20 Şubat 2024 günü gerçekleştirilmesi, komisyona üye muhalefet partisi milletvekillerinin yeterince çalışma yapmasına, ilgili kurum, meslek mensubu ve sivil toplum kuruluşlarından görüş almalarına olanak tanımamıştır. İnceleme sürecinin yanında, komisyon süreci de kısa tutulmaya çalışılan ve hızla kanunlaştırılmaya çalışılan kanun teklifleri AK Parti hükümetlerinin alışlagelmiş bir yasa yapma tekniğine dönüşmüştür, iktidar partisi bu yolla adeta Türkiye Büyük Millet Meclisini itibarsızlaştırmanın önünü açmıştır.

İktidar partisinin görmezden geldiği diğer bir husus ise, kamu kaynaklarının kullanımını doğrudan etkileyen bu teklifin, komisyon görüşmelerinde etki analizinin sunulmamış olmasıdır. Kanuni bir zorunluluk olmasına rağmen (31856 sayılı ve 4 Haziran 2022 tarihli Resmî Gazete 'de “Düzenleyici Etki Analizi Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar” hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı) önceki birçok kanun tekliflerinde olduğu gibi bu teklif üzerine de bir etki analizi yapılmadığı görülmüştür. Teklifte yer alan düzenlemelere ilişkin etki analizinin yapılmamış olması, gerek komisyon üyesi milletvekilleri, gerekse kamuoyu tarafından teklifin anlaşılamamasına yol açmaktadır ve toplumda ne tür bir etkiye sahip olacağı anlaşılamamaktadır. Bu nedenle uygulamada öngörülebilirlik için kanun tekliflerinin tamamının etki analizi yapılmalı ve teklif bu analizle birlikte Komisyona sunulmalıdır. Madde üzerinden açıklamak gerekirse; komisyonda teklif sahibi tarafından Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda yapılan değişiklik ile “2.000'er TL ” ibaresinin “3.000'er TL” yapılması yönündeki teklifte bütçeye ne denli bir yük oluşturacağı anlaşılamamıştır. Ayrıca belirlenen bu miktarın hangi kriterleri gözeterek ve ne tür bir hesaplama sonucu bulunduğu da bilinmemektedir. Teklifte yer alan düzenleme etki analizinin önemini göstermektedir. Kanun teklifleri hazırlanırken etki analizi ile birlikte hazırlanması, teklifi ilgilendiren kişi veya kurumların belirtilmesi, mağduriyet yaşamasını engelleyecektir. Ayrıca; kanun maddelerinin ekonomik süreçlere uyumlu halde düzenlenmesi sürekli olarak mevcut iktidarın lutfen yaptığı bir düzenleme olmaktan çıkacaktır. Düzenleme bu sayede toplumun her kesimi tarafından ön görülebilir olacaktır, ek olarak ;yasama süreci kaliteli ve güvenli olacağından Meclisimiz sürekli olarak belli konularda iktidarın seçim propagandası yapmak amacıyla hazırladığı teklifleri görüşmekle zaman kaybetmeyecektir.

Yine teklifin hızla ve özensiz hazırlandığını Teklifin 37 nci maddesinde açıkça görmekteyiz. 37 nci madde, kanun yapım tekniklerine uygun değildir. Teklif sahipleri

tarafından yapılan bu hata komisyon sürecinde de görmezden gelinmiştir. 37 nci madde hükmünde 1 inci ve 2 nci fıkralarda süreler düzenlenirken, 3 üncü fıkrada parasal alt ve üst sınır düzenlenmektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 37 nci maddesi ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu, 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun olmak üzere toplam 11 farklı kanunda değişiklik öngörülmektedir.

Kanun tekliflerinde bir madde ile belirli bir amaca yönelik birden fazla kanunda değişiklik yapılması mümkündür. Ancak bu değişikliklerin aynı amaca yönelik olması gerekmektedir. Teklifin 37 nci maddesinde hem sürelerle ilişkin düzenlemeler yapılmış, hem de para miktarları değiştirilmek istenmiştir. Bu yöntem kanun yapım tekniğine aykırı olup bir maddede birbirinden ilgisiz konular hakkında çok sayıda kanun maddesinde değişiklik yapılması teklifteki madde sayısını düşürse de, kanun yapım sürecinin kalitesini zedelemektedir.

Ayrıntılı olarak izah edilen konular, iktidar partisinin yasa yapma sürecini ne derece hafife aldığını açıkça göstermektedir. Yine Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 74 üncü maddesinin 3 üncü fıkrasında yer alan “Komisyonlar, şartlarına uymayan Kanun tekliflerini, sahiplerine tamamlatmaya yetkilidirler.” hükmü de komisyon tarafından hiçe sayılmış, madde metni hiç bir değişikliğe uğramadan komisyondan çıkmıştır. İktidar partisi birçok uygulamada tecrübe edildiği gibi, kanun yapım sürecinde de hukuk devleti normlarından uzaklaşmakta sakınca görmemektedir.

TEKLİFİN GENELİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Adalet Komisyonunda görüşülen ve kamuoyunda 8 inci Yargı Paketi olarak adlandırılan “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” incelendiğinde, teklifin 17 farklı kanunda değişiklik yaparak kapsamlı değişikliklere neden olduğu tespit edilmiştir.

İlgili kanun teklifinde temel başlıklar olarak; Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği hükümlere yeni düzenlemeler yapılmakta, ceza ve hukuk yargılamalarında süreler yeknesak

hale getirilmekte, bir güne karşılık gelen adli para cezasının miktarı artırılmakta ve buna bağlı olarak mahsup, ön ödeme ve istinaf kanun yoluna başvuru hükümlerinde yer alan parasal sınırlar değiştirilmekte, bazı adli kontrol tedbirlerinin uygulanmasından mağdur olan kişilere tazminat talep etme imkânı getirilmekte ve Ceza Muhakemesi Kanunundaki tazminat talep edilebilecek hallerden bir kısmı bakımından idari bir başvuru yolu düzenlenmekte, makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle ortaya çıkacak zararların tazmini için yeni bir idari başvuru yolu oluşturulmakta, Tazminat Komisyonu adı altında çok yetkili bir komisyon ihdas edilmekte, Kişisel Verilerin Korunması Kanununda verilerin işlenmesi ve aktarılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmaktadır. Son olarak ise her ne kadar bu hususları destekleyip eksik bulsak da teklifin amacı, niteliği ve ruhuna uymayan şekilde deprem bölgesindeki sanayi altyapılarına destek uygulamalarının artırılması ile emeklilerimize verilen bayram ikramiyesinin artırılmasına ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

8 inci Yargı Paketi olarak bilinen ilgili kanun teklifinde, iktidar geçmişte yaptığı birçok kanun teklifinde olduğu gibi yine “yaptık oldu” anlayışı ile hareket etmiştir. Hukuk, toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünüdür. Hukuk bir bilim dalı olup, birçok alt dalı bulunmakta ve bu alt dallar, hukukun farklı alanlarına odaklanır. Öyle ki bu alanların birbirleriyle bağlantıları olsa da hepsi birer farklı alan olup bu alanların uzmanlığı ve uzmanları mevcuttur. İlgili kanun teklifinin içeriği değerlendirildiğinde, her ne kadar yapılan düzenlemelerin çoğu hukuka ilişkin olsa da muhakeme hukuku, ceza hukuku, insan hakları hukuku, kişisel verileri koruma hukuku gibi birbirinden farklı uzmanlık alanlarında düzenlemeler yapan hususlar bu kanun teklifinde topluca getirilmiştir. Bu topluluk ve birbirleriyle benzeşmeyen pek farklı tipteki düzenlemeler, mevcutta sorun olarak tespit edilen konulara doğru ve yararlı giderimin sağlanmasını engellemektedir. Dolayısıyla sorunlu olan alanlara “yaptık oldu, düzelttik sorun halloldu” bakış açısıyla geçici ve giderim sağlamayan çözümleri içeren düzenlemeler yapılması mantığını eleştirmektediriz.

Teklifin geneline baktığımızda, kanun yapma sürecinin başlangıcı olan teklif metni hazırlanmasından komisyon sürecinin tamamlanmasına kadar özensizliklerin bulunduğu gözümüzden kaçmamıştır. Benzer hususları içeren teklif maddelerinin arasında farklı konuları içeren teklif maddelerinin yer alması ve maddelerin teklif metninde sıralanmasının sistematiksizliği kanun yapma ve değerlendirme sürecinde zorluklara ve uyumsuzluklara sebep olmuştur. Ayrıca teklifin bir maddesiyle birbirinden ilgisiz konular hakkında değişiklik yapılmak istenilmiştir. Yine destekleyip, yetersiz bulmakla birlikte hukukun herhangi bir alanıyla alakası olmayan, deprem bölgesindeki sanayi altyapılarına destek uygulamalarının

artırılması ile emeklilerimize verilen bayram ikramiyesinin miktarının artırılması hususlarına ilişkin düzenlemelerin de ilgili kanun teklifinde bulunması gibi hususlar kanun yapım sürecindeki özensizlik iddialarımızı kanıtlar niteliktedir.

İlgili kanun teklifini esas açısından değerlendirdiğimizde ise; teklifte kanun yollarına başvuru sürelerinin yeknesak hâle getirilmesini, temyiz ve istinaf sürelerinin başlangıcında tefhim yerine tebliğin esas alınmasını, yine para miktarlarının artırılmasını ve hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararlarında istinaf ve temyiz yolunun açılması gibi hususları olumlu bulmaktayız. Bunların dışında, insan hakları tazminat komisyonu kurulması hususunu, Anayasa Mahkemesince iptal edilen bazı hükümlere ilişkin yapılan düzenlemelerin Anayasa Mahkemesi tarafından verilen iptal kararlarını karşılamadığından cihetle eksikliklerini, TMSF tarafından atanacak kayımlara tanınan dokunulmazlık zırhını, kişisel verileri güvensiz kılan düzenlemeleri yanlış ve emeklilerimize verilmesi öngörülen bayram ikramiyesinin miktarının yetersizliği hususlarını da eksik bulmaktayız.

İYİ Parti olarak hukukun gelişmesi ve daha adaletli bir Türkiye Cumhuriyeti için yapılacak çalışmaları desteklemekle birlikte görüşülmekte olan ve kamuoyunda 8 inci Yargı Paketi olarak bilinen “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”nin daha iyi bir giderim sunarak hazırlanması gerektiğini belirtip bu vesileyle muhalefet şerhimizi kamuoyunun takdirine sunuyoruz.

MADDELER ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Madde 6 – 7

Maddeler ile Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen Türk Medeni Kanununun 436 ncı maddesinde düzenlenen hastanın zorla 20 gün süreyle yatırılabilmesine imkân tanınan maddeyle birlikte; iptal edilen TMK nın 409 uncu maddesinde yeniden düzenleme yapılmaktadır.

Anayasanın 19 uncu maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği teminat altına alınmıştır. Maddede hürriyeti kısıtlayıcı güvenlik tedbirlerinin bir mahkeme kararına dayanması gerektiği belirtilmiştir. Toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastasının tedavisi için işletilecek sürecin de kanunla belirlenmesi gerektiği şart koşulmuştur.

Maddede haklarında düzenleme yapılan kişilerin tehlike teşkil eden akıl hastası olmadığı aşıkardır. Bu nedenle tehlikeli olmayan kişilere ilişkin bu hükmün uygulanabilmesi

mümkün değildir. Anayasada sıkı şartlara bağlanan ve çerçevesi çizilen kişilerin hürriyetinden yoksun bırakılması durumunun herkes için uygulanabilmesi mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi tarafından da bu nedenlerle iptal kararı verilmiş ve hastaların özgürlüklerinin kısıtlanmalarına karar verilmelerine dayanak teşkil edecek resmi sağlık kurulu raporu düzenlenmeden önce; kişilerin sağlık kuruluşlarına istemsiz biçimde 20 gün süre ile yatırılabilmesi kişi özgürlüğüne aykırı bulunmuştur.

Teklifte yer alan maddeler ile resmi sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla gerektiğinde kişinin, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebileceği, yerleştirme kararının derhal ilgiliye ve yakınlarına bildirileceği, ilgili ve yakınlarının bu karara karşı bildirimden itibaren on gün içinde denetim makamına itiraz edebileceği ve nihayetinde itirazın denetim makamınca ivedilikle karara bağlanacağı durumu düzenlenmek istenmiştir. Teklifte yalnızca hürriyeti kısıtlayan bu duruma itiraz hakkı tanınmaktadır. Ancak yine ilgili kişi hekim ön raporu ile kişi yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna zorla yatırılabilir. Bu durum Anayasada güvence altına alınan kişi hürriyetine yine aykırıdır. Bu madde ile iptal edilen hüküm aynı mahiyette olup Anayasa Mahkemesi kararını karşılamamaktadır. Anlatılan nedenlerle ilgili maddelerin tekliften çıkarılması gerekmektedir.

Madde 10 – 11

Anayasa Mahkemesi, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiiline ilişkin ayrıca ceza verilmesine dair hükmü iptal etmiştir. Mahkeme iptal kararının gerekçesinde bir fiilden iki ayrı ceza verilmesini, suçun unsurlarının belirlenmemesini ve bu cezanın örgüt üyesine verilen ceza ile aynı olmasını Anayasaya aykırı bulmuştur. Teklifte yer alan 10 uncu maddenin gerekçesinde bu suçun her ne kadar müstakil bir suç olarak düzenlendiği yazılsa da teklifte bu fiil yine aynı suçun fıkrası olarak tasarlanmıştır. Bir başka deyişle örgüt adına suç işleyen kişinin hem işlediği suçtan hem de bu fıkra düzenlenenden örgüt adına suç işleme suçundan ayrı ayrı cezalandırılması düzenlenmiştir.

Teklifte yer alan 11 inci madde ise yine Anayasa Mahkemesi kararına uyum gerekçesiyle sunulmuştur. Ancak bu madde de mahkeme kararını karşılamamaktadır. Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinde yer alan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna dair 10 uncu maddede yapılmak istenen değişiklikle aynı doğrultuda, 11 inci madde ile de silahlı örgüt suçunda örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin ayrıca cezalandırılması öngörülmektedir.

Teklifte yer alan bu iki maddenin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira her iki maddenin de teklif sahiplerince müstakil suç olarak düzenlendiği ifade edilse de Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen hiçbir eksiklik karşılanmamıştır. Teklifte yer alan maddelerin iptal edilen hükümlerden farkı yalnızca suçların ceza miktarlarının yazılmış olmasıdır. Mevcut halinde örgüte üye olmayan ancak bu suçları işleyen kişilere örgüt üyeleri ile aynı ceza verilmektedir. Teklifte yalnızca aynı cezanın miktarı yıl olarak belirlenmektedir. Yani aynı düzenleme farklı cümlelerle tekrar ifade edilmeye çalışılmıştır. Maddelerde “örgüt adına suç” ile “yardım etme” fiilleri tanımlanmamıştır. Teklifte yer alan bu madde kanımızca yine Anayasa Mahkemesince iptal edilebilecektir.

Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilen Türk Ceza Kanununun 220’nci maddesinin altıncı fıkrasındaki belirsizlik yedinci fıkrasında da bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi yedinci fıkra hakkında kendisine başvuru olmaması nedeniyle fıkra da yer alan aynı sorunu değerlendirememiştir. Ancak hukuk devletinin gereği olarak kanunlar açık ve belirli olmalıdır. Yine Roma hukukundan bugüne gelen non bis in idem (aynı fiilden dolayı iki kez yargılama olmaz) ilkesi ile ceza hukukunun temel ilkelerinden suçta ve cezada kanunilik bağlamında belirlilik, öngörülebilirlik ve kıyas yasağına uygun olarak maddede gerekli tanımlamalar yapılmalıdır. Teklifte yer alan düzenleme bu gereklilikleri taşımamaktadır.

Bu amaçla komisyonda vermiş olduğumuz önergemizle TCK’nın 220 nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiili ve maddenin yedinci fıkrasında yer alan örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte yardım etme suçlarının ayrıntılı olarak tanımlanması ve verilecek cezaların işlenen suça orantılı biçimde arttırılması teklif edilmiştir. Aynı tanımlamanın silahlı örgüt suçları için de uygulanması önergemizde yer almış ve mahkeme kararına uygun olarak Anayasaya uyumsuzluğa son verilmesi ile işlenen suçun cezasının ağırlaştırılması hedeflenmiştir. Uygulamadaki sorunları çözecek biçimde ilgili suçların ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlenmesine dair önergemiz komisyonda AK Parti ve MHP oyları ile reddedilmiştir.

Madde 13 – 23 – 24 – 25 – 26 – 27 – 28 – 29 – 30 – 31 – 32

Teklifte yer alan bu maddelerle 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanunun adı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Kanun olarak değiştirilmesi ve kanunun amacının düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Adı değiştirilen bu komisyonun görev alanı da genişletilmektedir. Böylece ceza hukuku kapsamındaki soruşturma

ve kovuşturmalar nedeniyle devletten talep edilebilen maddi ve manevi tazminatlardan bazılarının ağır ceza mahkemesi yerine tazminat komisyonundan talep edilmesi ile ceza hukuku, özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılacak manevi tazminat taleplerinin Anayasa Mahkemesi yerine tazminat komisyonuna yapılması düzenlenmektedir. Yapılmak istenilen düzenleme ile tazminat isteminin bir komisyona yapılması ve komisyonun bu istemi bir karara bağlamasına yönelik uygulama yerinde değildir.

Hukuk devleti; Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalara kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Yargı yetkisini kullanacak olan mercii, çözülmesi istenen uyuşmazlığa doğrudan veya dolaylı olarak taraf olmayan ve uyuşmazlığın taraflarından tamamen bağımsız olan kişi veya kişilerden oluşması gerekmektedir. Oysa tazminat komisyonun yapısı doğrudan yürütme erkinin bir parçası olan Adalet Bakanı tarafından belirlenecektir. Komisyonu oluşturacak dokuz kişinin her ne kadar hakim ve savcılardan oluşturulması planlansa da, bu hakim – savcıların Adalet Bakanı tarafından belirlenecek olması, “tabii hakim” ilkesiyle çelişmektedir. Tabii hâkim ilkesinin amacı, bir uyuşmazlık doğumundan sonra mahkeme oluşturulmasının önüne geçmektir. Komisyon başkanının Adalet Bakanı tarafından belirlenmesi ve komisyona ilişkin yetkinin de bu başkan elinde toplanması yargı yetkisiyle donatılmış bir idari yapıya işaret etmektedir. Tazminat Komisyonuna “de facto” mahkeme yetkisi verilmek istenmektedir. Öyle ki; Komisyon, tazminatın miktarını belirlerken gerekli gördüğü araştırmaları yapmaya veya üyelerden birine yaptırmaya ya da Cumhuriyet başsavcılıklarından bilirkişi incelemesi yapılmasını talep etmeye yetkili hale getirilmek istenmektedir.

Devletin ödeyeceği tazminatın belirlenmesinde bağımsız mahkemelerin karar vermesi anayasal güvence altına alınmış hakların bir tezahürüdür. Aksi halde tazminat komisyonu tarafından verilecek karara ilişkin yargı yolu açık olacağından başkaca sorunlar gündeme gelecektir. Tazminat komisyonu kararlarına karşı yapılacak itirazlar sonucunda idari yargı alanında görevli mahkemeler ile bilirkişi raporu alınacak Cumhuriyet başsavcılıklarının da iş yükü artacaktır. Yani düzenleme esasen yargı yükünü azaltma saikiyle getirilse de, yargı yükü katlanarak büyüyecek sorunlar yalnızca büyütülerek ötelenmiş olacaktır. Bahsedilen düzenlemelerden en fazla mağdur olacak kesim yargılama sürecinde hak ihlali ile karşılaşan kişiler olacaktır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesinde “Herkes gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, gerek cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda

karar verecek olan, yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul süre içinde hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.” ibaresi bulunmaktadır. Düzenleme ile kurulacak komisyon, bu hakkı zedeleyecek nitelikte ve kişilerin adil yargı hakkının önünde engel oluşturacaktır.

Mahkeme sıfatını haiz olmayan komisyon, oluşan mağduriyetlerin sübjektif olarak değerlendirmesini yapmayacaktır. Komisyonun benzer olaylarda benzer tazminat miktarına yönelik idari yaklaşımı hukuka aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca manevi tazminatlar açısından da standart bir uygulama doğru olmayacaktır. Her somut olayın ayrı değerlendirilmesi gerekirken idari yapıdaki komisyon ile esasında anayasal hak kayıpları olan mağduriyetler basit kırtasiye işleri gibi sonuçlandırılacaktır. Komisyonca matbu formlar üzerinden verilecek kararlar ancak başka sorunlara gebe olacaktır.

Bu doğrultuda hak ihlaline uğrayan kişinin başvuracağı yol olan tazminat isteminin bağımsız mahkemeler tarafından görülmesi gerekmektedir. Devletin ödeyeceği tazminatın belirlenmesinde bağımsız mahkemelerin karar vermesi Anayasal güvence altına alınmış hakların bir güvencesidir. Anayasanın 125 inci maddesinin ilk cümlesi olan “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.” ifadesi bu madde ile çelişmektedir. Elbette komisyonun kararlarına karşı yargıya başvuru hakkı korunmaktadır ancak idarenin sorumluluğu nedeniyle kişilerin yargı yoluna başvurabilmesi için öncelikle komisyon yolunu tüketmesi gerekecektir. Zaten hak ihlali yaşamış vatandaşların bu şekilde bir kez daha anayasal hakkı ihlal edilecektir. Bu nedenlerle ilgili maddelerin kanun metninde çıkarılması gerekmektedir.

Madde 22

Madde ile Ceza Muhakemesi Kanununda yapılan süre değişikliklerinin uygulanma tarihlerine ilişkin geçişler düzenlenmiştir. Geçiş hükümlerinin son fıkrasında ise maddeyle hiç ilgisi bulunmayan ve adeta bu maddeye gizlenmeye çalışılmış “kayımlık” konusu yer almaktadır. Geçici maddenin son fıkrasında bir şirketin faaliyeti çerçevesinde suç işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde beş yıl süreyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanabilmesine imkan tanınmaktadır.

Kanun yapım tekniğine aykırı biçimde bir geçici madde ile birbiriyle ilgisiz konularda değişiklik öngörülmüştür. Madde; kanun teklifinin maddi anlamda farklı konularını sistematik bir biçimde sıralayan ve numaralarla gösterilen temel parçasıdır. Her madde ile bir konu düzenlenir. Madde kısa, öz ve anlaşılır olmalıdır. Ancak 22 nci maddenin ilk fıkralarından

tamamen başka bir konu hakkında olan son fıkranın burada düzenlenmesi sistematik uyumsuzluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Maddede yer alan suçlar hakkında kuvvetli şüphe bulunması durumunda atanacak kayyımlara 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20 nci maddelerindeki hükümlerin kıyasen uygulanması öngörülmektedir. Bu maddelerde ise 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler İle Bazı Kurum Ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 37 nci maddesine atıf yapılmaktadır. Yapılan üç atıf, kanun teklifinde yer alan düzenlemenin açık ve anlaşılır olmasını engellemektedir. Belli ki asıl amaç da zaten budur. Zira yapılan son atıf ile kayyımlara; görev ve fiilleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumsuzluk getirilmektedir.

15 Temmuz hain darbe girişimi sonrasında milli güvenliğin sağlanması amacıyla ilan edilen OHAL kapsamında çıkarılan kanunlara darbe girişiminden sekiz yıl sonra atıf yapılması kabul edilebilir değildir. Zira o günün şartlarında gerekli olan ve darbe girişimi sonrasında devlet güvenliği için verilen hukuki, idari, mali ve cezai sorumsuzluk zırhı bugün kayyımlara verilmek istenmektedir. Bu husus o günün şartlarında makul görülebilecekken günümüzde keyfi ve kötüye kullanılabilir biçimde değerlendirilebilecektir. OHAL'in 2018 yılında sonlanması üzerinden altı yıl sonra dahi OHAL kanunlarına atıf yapılması OHAL yetkilerinin olağanlaştırılması anlamına gelmektedir.

Kayyım atanacak kişilere hukuki, idari, mali ve cezai sorumsuzluk verilmesi aynı zamanda Anayasanın kanun önünde eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine de aykırı bulunmaktadır. Teklifte yer alan düzenlemenin kapsamı dışında kalan kayyımlar veya diğer tüm vatandaşlarımız hukuki, mali ve cezai sorumlulukla kanun karşısında hesap vermekle yükümlüken, düzenleme kapsamında atanacak kayyımlara suç işleme hakkı tanınmaktadır. Düzenleme belirli kişilere sağlayacağı bu hukuk dışı imtiyazlar nedeniyle kabul edilebilir değildir.

Madde 33 – 34

Teklifte yer alan 33 üncü maddenin g bendi ile kişisel verilerin işlenmesi “siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tâbi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla; mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına

veyahut bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere yönelik olması” durumunda mümkün kılınmaktadır. Teklifte yer alan değişiklikle her ne kadar özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi mevcut düzenlemeyle paralel biçimde yasaklanmış olsa da, bu istisna, genel kural ile çelişmektedir. Ayrıca bu verilerin işlenebilmesi son derece sakıncalı olup, “fişleme” olarak kötüye kullanılabilir.

Ülkemizde ne yazık ki kişisel verinin korunamadığı bir gerçektir. Bu durumun en basit örneği vatandaşlarımızın telefon numaralarının reklam firmaları tarafından ulaşılabilmesiyle görülmektedir. Kişisel veriler kimi firmalar tarafından ele geçirilmekte ve vatandaşlarımıza reklam amaçlı SMS gönderilmesi ile bu firmalar çıkar sağlamaktadır. Hatta bazı durumlarda kişisel bilgiler bu firmalarca elde edilerek reklamlar kişiye özel hazırlanmaktadır. Daha kötüsü dolandırıcılar tarafından da iletişim bilgilerine ve özel bilgilere ulaşılabilir. Dolandırıcılar hedef kitlelerini bu kişisel bilgilere göre belirlemekte, yaşanan veri sızıntısı maddi ve manevi zararlara sebep olmaktadır.

Bu denli güvensiz bir ortamda kişisel verilerin; siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf veya derneklerin amaçlarına uygun olması kaydıyla işlenebilmesine yasal bir zemin temin edilmek istenmektedir.

Teklifte yer alan 34 üncü madde ile ise vatandaşlarımızın kişisel verilerinin güvenliğine kastedilmektedir. Madde ile kişisel verilerin yurtdışına aktarılması usulü düzenlenmek istenilmektedir. Özellikle maddenin dokuzuncu fıkrasında yer alan husus milli güvenliği dahi tehdit edebilecek niteliktedir. Bu fıkada Türkiye’nin menfaatinin ciddi şekilde zarar göreceği durumda dahi kurulun izni ile kişisel verilerin yurtdışına aktarılmasının önünü açmaktadır. Bu durum kesinlikle kabul edilebilir değildir. Bu denli hassas bir konunun kurul yetkisine verilmek istenmesinin nedeni anlaşılmamaktadır. Türkiye’nin menfaatinin zarar göreceği konuların kapsamı oldukça geniştir. Milli güvenlik ve devlet sırları da bu kapsamda değerlendirilebilecek olursa -ki maddenin lafından bu anlaşılmaktadır- teklifte yer alan bu madde ile telafisi mümkün olmayan ve ülkemizi zor durumda bırakacak uluslararası boyutta sorunlar doğabilecektir. Anlatılan nedenlerle ilgili maddelerin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir.

Madde 39

Teklifte yer alan madde ile Ramazan ve Kurban Bayramlarında 2.000 lira olarak ödenen bayram ikramiyesinin tutarı, 3.000 liraya artırılmak istenilmektedir. Ancak bayram ikramiyesinin ödenmeye başladığı 2018 yılında 1.000 lira olarak ödenmeye başlanan ilk

bayram ikramiyesi 217 ABD dolarına karşılık gelirken teklifte yer alan 3.000 lira günümüzde 97 ABD dolarına karşılık gelmektedir.

Dolar bazında azalan bayram ikramiyesinin Türk lirası bazında da alım gücü düşmüştür. 2018 yılında ödenen 1.000 lira bayram ikramiyesi ile 25 kilo kıyma alınırken teklif edilen tutarla ancak 7,5 kilo kıyma alınabilmektedir. Aynı şekilde 2018 yılında 1.000 lira ile 158 litre benzin alınırken 2024 yılında 3.000 lira ile 73 litre alınabilmektedir. Bu itibarla teklif edilen rakam yetersiz kalmaktadır.

2018 yılında 1.000 lira olarak ödenen bayram ikramiyesi 2021 yılında yalnızca 100 lira artırılarak 1.100 lira olarak verilmeye ödenmeye devam etmiştir. İktidar göstermelik olarak yaptığı bu artışın ardından 2023 yılında ödemeyi 2.000 TL olarak yapmaya başlamıştır. Bu iki artış da enflasyon karşısında hayli düşük kalmış ve Türk lirasının alım gücünün iktidarın politikası olarak düşürüldüğü dönemde makul olmamıştır.

Bu düzenleme daha öncesinde yaşanan enflasyon kayıplarını dahil etmediğimizde dahi 30.03.2023'ten itibaren meydana gelen değer kayıplarını karşılamaktan çok uzaktır. 30.03.2023'ten, 31.01.2024'e kadar geçen 10 aylık süreçte bile fiyatlar genel seviyesindeki artış yüzde 56,25'tir. Bir yıllık süreçte bu oranın yüzde 60'ın üzerinde olacağı tahmin edilmektedir. Kanunda teklif edilen değişiklik yalnızca 10 aylık enflasyonu dahi karşılamamaktadır.

Çalışma hayatları boyunca ülkemizin gelişimine büyük katkıları olan ve bu nedenle emekliliklerinde refah kaybı yaşamamaları gereken emeklilerimize ödenecek bayram ikramiyesi belirlenirken bütçe imkanları soruna kadar kullanılmalıdır. Vatandaşlarımızın emeklilik hayatlarını en iyi biçimde yaşayabilmeleri aynı zamanda sosyal devlet ilkesinin de bir sorumluluğudur. Yaklaşan Ramazan Bayramında emeklilerimize ödenecek bayram ikramiyesinin bir nebze de olsa rahatlatacak seviyede olması önemlidir. Enflasyon karşısında bugüne kadar erimiş olan bayram ikramiyesinin en az 6.900 liraya çıkarılması gerekirken iktidar yalnızca 3.000 lira önermektedir.

Tüm bu gerekçelerle emeklilerimize ödenen bayram ikramiyelerinin 7.000 liraya çıkarılmasına yönelik komisyonda vermiş olduğumuz önergemiz AK Parti ve MHP oyları ile reddedilmiş, emeklilerimizin yaklaşan Ramazan Bayramından itibaren geçerli olmak üzere 4.000 lira fazladan ödeme almasına engel olunmuştur.

Sonuç itibarıyla;

Teklifin bazı maddeleri toplumun beklentisi olarak tarafımızca olumlu görülüp desteklenmekle birlikte yukarıda detaylarıyla anlatılan gerekçeler sebebiyle bazı düzenlemelerin vatandaşlarımız için olumsuzluklar yaratacağı ortadadır. Teklif; emeklilerimiz özelinde yoksulluğa çözüm olamayacak düzenlemeleri uhdesinde barındırmaktadır. Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen hükümlere ilişkin yapılan düzenlemeler mahkeme gerekçesini karşılamamaktadır. TMSF tarafından atanacak olan kayımlara hukuki, idari, mali ve cezai sorumsuzluk verilmesi kötüye kullanılabilir. Kişisel verilerin yurtdışına aktarımına izin verilmekte hatta milli güvenliği tehdit edecek düzeyde yasal zemin oluşturulmaktadır. Tazminat komisyonu ile yargı yoluna başvurma hakkı zedelenmek istenmektedir. Dolayısıyla 2/2023 esas numaralı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifini yetersiz bulmaktayız. Bahse konu teklife ilişkin çekincelerimizi bu şerh aracılığıyla kamuoyunun dikkatine sunarız.

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

MUHALEFET ŞERHİ

2/2023 esas numaralı “**Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”ne Saadet Partisi Adalet Komisyonu üyesi olarak karşı olmamın nedenleri aşağıda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Kamuoyunda “8. Yargı Paketi” olarak adlandırılan, resmi adı ise “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” olan teklif, Adalet Komisyonu’nun 20-21 Şubat 2024 tarihli toplantılarında görüşülerek kabul edildi. Teklif hakkındaki genel değerlendirmelerimle içerdiği bazı maddelere ilişkin görüşlerimi aşağıda maddeler halinde sıralıyorum.

I. Teklifin Tümüne İlişkin Genel Değerlendirmelerimiz

1. Basında yer alan haberlerde teklifin “8. Yargı Paketi” olarak adlandırılması yanıltıcıdır. Çünkü böyle bir adlandırma, metnin tamamının yargısal süreçlere ilişkin hukukî sorunlara çözüm amacını içeren hükümlere yer verdiği izlenimini uyandırmaktadır. Oysa metnin sadece bazı hükümleri usul hukuku, bazı hükümleri ise ceza hukukuna ilişkin düzenlemeler içermektedir.

Örneğin teklifin 38’inci maddesinde 6 Şubat 2023’te ortaya çıkan deprem felaketinden etkilenen yerleşim yerlerine ilişkin sanayi altyapısının güçlendirilmesine yönelik destek ve uygulamaları bir yıldan iki yıla çıkaran bir düzenleme yer almaktadır. Keza teklifin 39’uncu maddesinde emeklilere verilen bayram ikramiyesine ilişkin 2.000 TL’den 3.000 TL’ye çıkarılmasını öngören bir düzenleme yer almaktadır.

Nihayet teklifin 33 ila 36’ncı maddeleri arasındaki düzenlemeler, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na değişiklik getirmektedir. Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi teklifin 8. Yargı Reformu Paketi olarak adlandırılması, gerçekçi değildir.

2. Yukarıda değindiğim gibi teklif, “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” şeklinde adlandırılmıştır. Bu adlandırmadan da anlaşılacağı gibi söz konusu teklif, torba kanun mahiyetindedir. Nitekim teklif, yürürlükteki 17 kanun ve 1 kanun hükmünde kararnamede değişiklikler içeren hükümlerden oluşmaktadır.

Burada uzun yıllardan beri süregelen ve artık yasama sürecimiz bakımından istisna olmaktan çıkıp asıl kurala dönüşen torba kanun uygulamasının hukuk devletiyle yarattığı çelişkiyi ifade etmek gerekir.

Bilindiği gibi Anayasamızın “Cumhuriyet’in Nitelikleri” başlıklı 2’nci maddesi, hukuk devleti ilkesine yer vermekte; Anayasanın 4’üncü maddesi ise bu ilkenin yer aldığı 2’nci madde dâhil ilk üç maddenin değiştirilmesini yasaklamaktadır. Bu, anayasa koyucunun Cumhuriyet’in niteliklerini belirleyen kavramlara verdiği önemi göstermektedir.

Hukuk devletinin amacı, devlet otoritesini hukuk kurallarıyla sınırlamak; böylece yönetimde keyfiliği önlemektir. Bu suretle hukuk devletinin yöneldiği nihaî hedef ise bireyin varlığını, onurunu, hak ve özgürlüklerini devlet otoritesinin keyfi tezahürlerinden korumaktır. Böylece bireyler, geleceğe güvenle bakabilecekleri, hayatlarını yürürlükteki hukuk kurallarına göre planlayabilecekleri bir ortama sahip olacaklardır.

Hukuk devletinin çeşitli unsurlarından biri de hukuk normlarının belirliliği ilkesidir. Hukuk normlarının belirliliği, bu normların ortalama bir yurttaş tarafından anlaşılabilir bir açıklıkta ve yalınlıkta olmasını gerektirmektedir. Öte yandan bu ilke, hukuk normlarının ortalama bir yurttaş tarafından erişilebilir olmasını da emretmektedir.

Bir hukuk devletinde hukuk normlarının belirlilik ilkesine dayanması doğaldır. Çünkü hukuk devletinin amacı, kamu gücünü kullanan bütün organ ve makamların fonksiyonlarını hukukla sınırlamak, yurttaşların da her tür eylem ve işleminde hukuka uygun davranmalarını garanti etmektir. Bu amacın ortaya çıkması ise ancak hukuk kurallarının belirliliği ilkesiyle mümkün olabilecektir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi de yerleşik içtihatlarında belirlilik ilkesini hukuk devletinin zorunlu unsurlarından biri olarak değerlendirmiştir. Mahkemeye göre,

“Anayasa’nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri “belirlilik”tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil, daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla, mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Aslanan muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli

bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.” (E. 2014/61, K. 2014/166, K.T: 7/11/2014)

Öte yandan Mahkeme, aynı kararında belirlilik ilkesiyle devlete güven arasındaki ilişkiyi şu sözlerle ifade etmiştir:

“Diğer taraftan, hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri olan hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Kanunlara güvenerek hayatını yönlendiren, hukuki iş ve işlemlere girişen bireyin, bu kanunların uygulanmasına devam edileceği yolunda oluşan beklentisinin mümkün olduğunca korunması hukuki güvenlik ilkesinin gereğidir. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.” (E. 2014/61, K. 2014/166, K.T: 7/11/2014)

Torba kanunlar ise yürürlükteki çeşitli kanunlar üzerinde değişiklikler içeren hukuk metinleridir. Üstelik bu metinlerin değiştirdiği kanunlar arasında konu yönünden herhangi bir bağlantı bulunmamaktadır. Bu ise bir yandan hukuk düzeninin bütünlüğünü ve istikrarını bozan bir sonuç yaratmakta; diğer yandan belirlilik ilkesini ihlâl eden boyutuyla bireyler bakımından hukuk kurallarının öngörülebilirliğini ortadan kaldırmaktadır.

Buna ek olarak, torba kanunların hemen hemen tamamında “falanca kanunun filanca maddesinin falanca fıkrasına aşağıdaki kelime ilave edilmiş; ... kelimesi çıkarılmıştır” gibi ifadeler yer almaktadır. Böylece torba kanunların hukuk âleminde yol açtığı değişikliklerin neler olduğunu anlamak, bırakın ortalama bir yurttaşı, hukukçular tarafından dahi anlaşılması zor bir tablo yaratmaktadır. Sık sık başvuru bu yöntem, iş yükü fevkalade ağır olan yargı makamlarının, görmektedir oldukları davalara uygulanması gereken yürürlükteki normu tespit etmelerinde güçlüklerle yol açmaktadır. Bu ise tüm ilişkilere ve uyumsuzluklara hukukun üstünlüğünün hâkim kılınması şeklindeki hukuk devletinin en aslî amacını aşındırmaktadır.

Bütün bu sebeplerle torba kanun uygulamasına son verilmesi gerekmektedir. Ne var ki bu uygulamaya son verilmediği gibi ülkemizin yasama sürecinde sadece torba kanun yapma geleneği hâkim kılınmıştır.

3. Teklif bir bütün olarak incelendiğinde, çelişkili düzenlemelere yer verdiği görülmektedir. Örneğin teklifin 10’uncu maddesinde yer alan hüküm, aşağıda açıklanacağı gibi, hukuk devletin suç ve cezanın kanuniliği ilkesini ihlâl etmektedir.

Öte yandan teklifin 22’nci maddesiyle getirilen sorumsuzluk düzenlemesi, gene aşağıda açıklanacağı gibi hukuk devleti ilkesiyle çelişmektedir.

Böyle olmakla beraber, teklifin genel gerekçesinde ve 17’nci maddenin gerekçesinde hukuk devletine atıflar yapıldığı görülmektedir.

Eğer teklifin asıl amacı hukuk devleti güvencelerini güçlendirmekse o halde teklifin hukuk devleti ilkesini ihlâl eden torba kanun olma mahiyeti ile hukuk devleti ilkesiyle çelişen 10’uncu ve 22’nci maddeleri nasıl izah edilecektir?

Bundan başka, teklifin 33 ila 36’ncı maddeleri arasında yer alan hükümler, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na değişiklikler getirmektedir. 33’üncü maddenin gerekçesinde şu ifade yer almaktadır: “Değişiklikle, özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları, güncel ihtiyaçlar ve Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü nazara alınarak yeniden düzenlenmektedir.” Benzer şekilde 34’üncü maddenin gerekçesinde ise aşağıdaki ifadeye yer verilmiştir:

“Avrupa Birliği, 2018 yılında yürürlüğe koyduğu Genel Veri Koruma Tüzüğüyle her geçen gün gelişen teknoloji ve dijitalleşme ile ticari hayatın dinamikliğinin doğurduğu ihtiyaçları nazara alarak, ilgili kişilerin haklarını da koruyacak şekilde Avrupa Birliği dışına veri aktarılması bakımından yeni yöntemler öngörmüştür. Maddeyle Kanunun 9 uncu maddesi Tüzüğün ilgili hükümleri esas alınarak değiştirilmektedir.”

Bilindiği gibi Avrupa Birliği hukuk sistemine hâkim olan temel değerlerden biri, Kopenhag Siyasi Kriterlerine uygunluktur. Bu kriterlerden biri ise hukuk devletin tüm unsurlarıyla güçlendirilmesidir. Eğer teklifin amacı Avrupa hukukuna uyum sağlamaksa teklifin içerdiği hukuk devletini ihlâl eden hükümler nasıl izah olunacaktır? Teklifi hazırlayanlar, hukuk devleti ihlallerini önemsemiyorlarsa o takdirde 33 ve 34’üncü madde gerekçelerindeki Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü düzenlemelerine uyum sağlama çabası nasıl açıklanacaktır?

II. Teklifin Çeşitli Hükümleri Hakkındaki Görüşümüz

1. Teklifin 10’uncu maddesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 220’nci maddesine 6’ncı fıkra olarak aşağıdaki hükmün ekleneceğini düzenlemektedir:

“(6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.”

Hüküm incelendiğinde, suç fiilinin müphem ve muğlak ifadelerle tanımlandığı, bu yönüyle yargı makamlarına geniş bir takdir yetkisi sunduğu görülmektedir. Böylece yargı makamları, bir fiilin bu fıkra hükmünü ihlâl edip etmediğini tespit ederken subjektif ölçülerle hareket edebileceklerdir. Diğer bir deyişle, kanun koyucuya ait olan suç yaratma yetkisini kullanacaklardır. Bu ise Anayasamızın 2’nci maddesinde yer alan ve hukuk devleti ilkesinde mündemiç olan suç ve cezanın kanuniliği ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Anayasa koyucumuz, suç ve cezanın kanuniliği ilkesine verdiği önem nedeniyle bu ilkenin 2’nci maddenin içerdığı hukuk devleti ilkesinde zaten mündemiç olduğu gerçeğiyle yetinmemiş; “Suç ve Cezalara İlişkin Esaslar” başlıklı 38’inci maddede bu ilkeye ayrıca ve açıkça yer vermiştir.

Bu nedenle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 220’nci maddesinin 6’ncı fıkrasına eklenmek üzere teklifin 10’uncu maddesinde yer alan düzenleme, Anayasamızın 2’nci ve 38’inci maddelerini ihlâl etmektedir.

Üstelik teklifin 10’uncu maddesi, Anayasa Mahkemesi’nin E. 2023/132, K. 2023/183, 26/10/2023 kararının gereğini yerine getirmek üzere düzenlenmiştir. Oysa Anayasa Mahkemesi’nin söz konusu kararı dikkatle okunduğunda, teklifin 10’uncu maddesiyle kaleme alınan düzenlemenin, kararın gereklerini yerine getirmediği, tam aksine Anayasa Mahkemesi’nin söz konusu kararındaki tespitlerle çeliştiği görülmektedir.

Kararın 22’nci paragrafına göre,

“Anayasa’nın” 38’inci “maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak açıklıkta, anlaşılır ve sınırları belirli olarak kanunda gösterilmesi gerekmektedir. Kişilerin yasak fiilleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır (AYM, E.2020/16, K.2020/33, 25/6/2020, § 15).” (E. 2023/132, K. 2023/183, 26/10/2023, § 22)

Dahası suç ve ceza yaratan bir normun, suçun tanımını tüm unsurlarıyla şüpheye yer bırakmayan bir açıklıkla ifade etmesi, bir fiilin suç mu yoksa anayasal bir hürriyetin kullanılması mı olduğunun tespitinde hayati bir önem taşımaktadır. Anayasa Mahkemesi’nin görüşü de bu yöndedir. Mahkemeye göre,

“[K]uralda yer alan *örgüt adına* kavramının belirsizliğinden kaynaklı geniş yorumu nedeniyle kuralla ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ya da örgütlenme veya din ve vicdan özgürlüğü gibi temel haklar üzerinde güçlü bir caydırıcı etki yaratılmaktadır.” (E. 2023/132, K. 2023/183, 26/10/2023, § 33)

Bundan başka, suç ve ceza yaratan bir normun suçu tereddüde yer bırakmayan bir açıklıkla tanımlaması, belirlilik ilkesinin bir gereğidir. Suçu tanımlayan norm, belirlilik ilkesine uygun olmadığı, müphem ve muğlak kavramlara yer verdiği takdirde kamu makamları için keyfi bir alan yaratacak; bu ise temel hak ve hürriyetlerin Anayasaya aykırı olarak sınırlandırılmasına yol açacaktır. Anayasa Mahkemesi bu hususu çok net olarak ifade etmektedir. Mahkemeye göre,

“Belirlilik, bir kuralın keyfiliğe yol açmayacak bir içerikte olmasını ifade eder. Temel hakların sınırlandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemenin içerik, amaç ve kapsam bakımından belirli ve muhataplarının hukuksal durumlarını algılayabilecekleri açıklıkta olması gerekir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu birtakım güvenceler içermesi gereklidir. Bir kanuni düzenlemede hangi davranış veya olgulara hangi hukuksal sonuçların bağlanacağı ve bu bağlamda kamusal makamlar için nasıl bir müdahale yetkisinin doğacağı belirli bir kesinlik ölçüsünde ortaya konmalıdır. Bu durumda bireylerin hak ve yükümlülüklerini öngörerek davranışlarını bu doğrultuda tanzim etmeleri mümkün olabilir (*Hayriye Özdemir*, §§ 56, 57; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri*, § 56; *Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş.*, § 38; *Metin Bayyar ve Halkın Kurtuluş Partisi*, § 57; norm denetimine ilişkin kararlarda belirliliğe ilişkin açıklamalar için çok sayıda karar arasından bkz. AYM, E.2009/51, K.2010/73, 20/5/2010; AYM, E.2011/18, K.2012/53, 11/4/2012).

Bireylerin kendilerine düşen yükümlülükleri öngörme ve davranışlarını ayarlama imkânını vermeyen normlar hukuk güvenliği ilkesini zedeler, bu da bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini engeller. Hukuksal durumların takdirindeki belirsizlik, temel haklar alanında getirilen güvencelerin işlevsiz hâle gelmesine neden olur (*Sara Akgül* [GK], B. No: 2015/269, 22/11/2018, § 108). (...) Ayrıca ilgili kanuni düzenleme temel haklara ne oranda

müdahale ediyorsa söz konusu düzenlemede aranacak belirlilik oranı da aynı doğrultuda yükselecektir (*Sara Akgül*, § 109; *Hayriye Özdemir*, § 58).” (Ömer Faruk Gergerlioğlu Başvurusu, No: 2019/10634, K.T: 01/07/2021, R.G. Tarih ve Sayı: 8/7/2021-31535, § 77-78).

Öte yandan teklifin 10’uncu maddesinin suçun tanımına ilişkin olarak yargı kuruluşlarına tanıdığı geniş takdir yetkisi, yargı kuruluşlarının benzer fiilleri farklı biçimde yorumlamalarıyla sonuçlanacak; böylece uygulamada Anayasanın eşitlik ilkesini ihlâl eden çeşitli sorunlar doğacaktır. Bu ise bireylerin Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru yoluyla müracaat etmelerine yol açacak; böylece Anayasa Mahkemesi’nin iş yükü artacaktır. Anayasanın 11’inci maddesinde yer alan anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı hükmü dikkate alındığında bu hükmün yasama organına hitap eden yönü, kanun koyucunun bir normu düzenlerken muhtemel anayasaya aykırılık sorunlarını dikkate almasını, mümkün olduğu ölçüde anayasaya aykırılık sorunu içermeyecek düzenlemeler kabul etmesini gerektirmektedir. Teklifin 10’uncu maddesinde yer alan hüküm, daha dikkatle ve özenle hazırlandığı takdirde bu tür sorunlar ortaya çıkmayacaktır.

Nihayet teklifin 10’uncu maddesinin Türk Ceza Kanunu’nun 220’nci maddesinin 6’ncı fıkrasına eklenmek üzere düzenlediği hüküm, maddenin önceki fıkralarıyla birlikte değerlendirildiğinde, fiilin ağırlığı ile ceza yaptırımı arasındaki dengenin bozulduğu görülmektedir. Gerçekten maddenin ilk fıkrasında çok ağır bir fiil düzenlenmiş; fiilin ağırlığı ile doğru orantılı olarak cezanın alt sınırı dört yıl, üst sınırı ise sekiz yıl olarak belirlenmiştir.

Maddenin 2’nci fıkrasında ilk fıkrasına kıyasla daha hafif bir fiil tanımlanmış; fiilin ağırlığıyla orantılı olarak cezanın alt sınırı iki yıl, üst sınırı ise dört yıl olarak belirlenmiştir.

Teklifin 10’uncu maddesiyle 220’nci maddenin 6’ncı fıkrasına eklenmek üzere kaleme alınan hüküm ise maddenin 2’nci fıkrasındaki fiile göre daha hafif bir nitelik taşımaktadır. Buna rağmen teklif, cezanın alt sınırı olarak iki yıl altı ay, üst sınırı olarak da altı yıl öngörmektedir. Bu ise fiilin ağırlığı ile ceza arasındaki oransal ilişkinin bozulduğunu göstermektedir.

Bütün bu gerekçelerle teklifin 10’uncu maddesindeki hükmün metinden çıkarılması gerektiği, Saadet Partisi Grubu tarafından bir önergeyle Komisyona sunulmuşsa da Komisyon önergeyi kabul etmemiştir.

2. Teklifin 22’nci maddesi, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’na Geçici 6’ncı maddeyi eklemektedir. Bu maddenin 5’inci fıkrasının ise 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20’nci maddesi hükümlerine yaptığı yollama neticesinde hukuk devleti ile çelişen sonuçlar doğmaktadır. Teklifin 22’nci maddesinin 5271 sayılı Kanuna eklediği Geçici 6’ncı maddenin 5’inci fıkrası ise şöyledir:

“(5) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282,314 ve 315 inci maddelerinde veya 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde düzenlenen suçların bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde 133 üncü madde gereğince kayyım atanmasına karar verildiği takdirde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl süreyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kayyım olarak atanabilir. Bu halde kayyımlik hak ve yetkilerine ilişkin olarak 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20 nci maddesi hükümleri kıyasen uygulanır.”

Bu hüküm ise 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20’nci maddesi hükümlerine yollama yapmaktadır.

Kendisine yollama yapılan 6758 sayılı Kanunun 20’nci maddesinin 1’nci fıkrasında ise şu hüküm yer almaktadır:

“(1) (Değişik: 26/5/2022-7407/17 md.) 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından devralınan banka/şirketler ve bunların varlıkları ile ilgili olarak Fona verilen yetkiler, bu Kanun ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna verilen kayyımlik görevi ile satış veya tasfiye işlemlerinde, bu şirketlerin yahut bunların sahiplerinin Fona borçlu olup olmadığına ve varlıkları üzerinde Fon haczi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kıyasen uygulanır. Yönetim ve denetimi veya kayyımlik yetkisi Fona devredilen veya Fonun kayyım olarak atandığı banka/şirketleri ve ortaklık paylarını soruşturma, kovuşturma veya iflas ve tasfiye süresince yönetmek ve temsil etmek üzere

atananlar, görevlendirilenler veya atananlar tarafından temsil yetkisini haiz olmak üzere görevlendirilenler ile 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin onuncu fıkrasına göre malvarlığı değerlerinin yönetimi amacıyla atananlar, görevlendirilenler veya atananlar tarafından temsil yetkisini haiz olmak üzere görevlendirilenler ve bu kapsamda icra edilen iş ve işlemler hakkında 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı **Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 37 nci maddesi uygulanır. Şirketlerin tasfiye işlemlerini yürütmek üzere Fon Kurulu tarafından görevlendirilen tasfiye komisyonu, adli işlemler veya davalar bakımından taraf ehliyetine sahiptir. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atandığı şirketlerin ya da ortaklık paylarının bu madde kapsamında satışından elde edilecek tutardan, Fonun satış, dava veya avukatlık masrafları düşüldükten sonra kalan tutar yargılamanın kesin hükmüle sonuçlandırılmasına kadar bir hesapta nemalandırılır. Şirket varlıklarının veya malvarlığı değerlerinin bu madde kapsamında satışından elde edilecek tutarlar ise, 5411 sayılı Kanunun 134 üncü maddesi uyarınca oluşturulan sıra cetveline göre dağıtılır. Sıra cetveline göre dağıtım yapıldıktan sonraki bakiye, bu Kanunun 19 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan işlemlerin tesisi için şirket hesaplarına aktarılır. Ortaklık paylarının satışında, satışa ilişkin masraflar ile dava veya avukatlık masrafları, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı bulunmayan hissedarların payından düşülmez.”**

8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Kanunun 37’nci maddesi ise şöyledir:

“(1) 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemleri ile bunların devamı niteliğindeki eylemlerin bastırılması kapsamında karar alan, karar veya tedbirleri icra eden, her türlü adli ve idari önlemler kapsamında görev alan kişiler ile olağanüstü hal süresince yayımlanan kanun hükmünde kararnameler kapsamında karar alan ve görevleri yerine getiren kişilerin bu karar, görev ve fiilleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluğu doğmaz.”

Teklifin 22’nci maddesinin 5271 sayılı Kanuna eklediği Geçici 6’ncı madde hükmü, iki yönden eleştirilmelidir. Birincisi, yaratılmak istenen normun ne olduğunu anlamak için kendisine

yollama yapılan ve fevkalade ayrıntılı, karmaşık ifadeler içeren başka hukuk metinlerini okumak ve incelemek gerekmektedir. Bu ise bir hukukçunun dahi teklifle getirilmek istenen normun ne olduğunu anlamasını fevkalade güçleştirmektedir. Bu yönüyle teklifin 22’nci maddesinin 5271 sayılı Kanuna eklediği Geçici 6’ncı maddenin 5’inci fıkrası, hukuk devletinin temel unsurlarından olan hukukî belirlilik ilkesini ihlâl etmektedir. Çünkü söz konusu düzenleme, ortalama bir yurttaş tarafından anlaşılabilir bir açıklıkta ve yalınlıkta olmayıp gene ortalama bir yurttaş tarafından erişilmesi güç bir düzenlemedir.

Öte yandan teklifin 22’nci maddesinin 5271 sayılı Kanuna eklediği Geçici 6’ncı maddenin 5’inci fıkrası, özü itibarıyla yaptığı yollamalar neticesinde bir sorumsuzluk hükmüne yer vermektedir. Fıkranın gerekçesi şöyledir:

“Maddenin beşinci fıkrasıyla, Türk Ceza Kanununun 282, 314 ve 315 inci maddelerinde veya Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde düzenlenen suçların bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde 133 üncü madde gereğince yargı mercilerince kayyım atanmasına karar verildiği takdirde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl süreyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanabilmesine imkân tanınmaktadır. Belirtmek gerekir ki. Fonun kayyımlık görevi soruşturma ve kovuşturma sürecince devam edecek olup, soruşturma ve kovuşturmanın sonuçlanması halinde ise bu görev sona erecektir. Ayrıca, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanması halinde, kayyımlık hak ve yetkilerine ilişkin olarak Bankacılık Kanunu ve Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20 nci maddesi hükümlerinin kıyasen uygulanacağı hüküm altına alınmaktadır.”

5’inci fıkra metninden, bu metnin yollamada bulunduğu hükümlerden ve fıkranın gerekçesinden ortaya çıkan sonuca göre faaliyetleri terörizmle ilişkilendirilen şirketlere yargı kuruluşları tarafından kayyum atanabilecek; kayyumluk görevi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından azamî beş yıl süreyle yerine getirilecek ve kayyumun hukukî, idarî, malî ve cezai sorumluluğu olmayacaktır.

Bu sorumsuzluk düzenlemesinin hukuk devleti ilkesiyle bağdaştırılması mümkün değildir. Çünkü bir hukuk devletinde hiç kimsenin suç işleme hürriyeti olamaz. Nitekim bu gerekçeyle 1982 Anayasasının Geçici 15’inci maddesinin 1’inci ve 2’nci fıkralarının Milli Güvenlik Konseyi

üyeleriyle bunların emirleri altında karar alanlara sunduğu sorumsuzluk güvencesi, 2010 Anayasa Değişikliğiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Sorumsuzluk içeren düzenlemelerin kimler lehine sorumsuzluk yarattığının hukuk devleti yönünden bir önemi yoktur. Diğer bir deyişle asker veya sivil herhangi bir aktöre bu tür bir sorumsuzluk tanınması, ebedî bir yargı bağıışıklığı sunulması, hukuk devletiyle bağdaşmamaktadır. Bu nedenle teklifin bu düzenlemesinin metinden çıkarılması, hukuk devletinin icaplarına uygun bir hükmün kaleme alınması gerekmektedir. Adalet Komisyonu'nda bu yönde öne sürülen görüşler, çoğunluk oylarıyla reddedilmiştir. Bu hassas konunun Genel Kurul'da dikkate alınması ve hükmün tekliften çıkarılması isabetli olacaktır. Aksi halde Anayasamızın 35'inci maddesiyle düzenlenen, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 1 numaralı Protokolü'nün 1'inci maddesiyle garanti edilen mülkiyet hakkı yönünden ağır ihlallerin ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır.

3. Teklifin 39'uncu maddesi, emeklilere Ramazan ve Kurban Bayramlarında ödenmekte olan 2.000'er TL tutarındaki bayram ikramiyesini 3.000'er TL'ye yükselten şu hükmeye yer vermektedir:

“31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 18 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "2.000'er TL" ibaresi "3.000'er TL" şeklinde değiştirilmiştir.”

Ülkemizin son yıllarda içinde bulunduğu ekonomik şartlar dikkate alındığında, tüm emeklilerin büyük bir geçim sıkıntısı içinde olduğu görülmektedir. Bu nedenle emeklilerin içinde bulunduğu ekonomik koşulların insan onuruyla bağdaşmadığı açıktır.

Oysa Anayasamızın 2'nci maddesinde yer alan, Cumhuriyet'in değiştirilemez nitelikleri arasında vurgulanan sosyal devlet ilkesi, herkesin insan onuruna yakışan bir hayat standardına sahip kılınması gerektiğini ifade etmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde bir süreden beri Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik sorunların toplumun çeşitli kesimleri üzerinde sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmayan sonuçlar yarattığı açıktır.

Devletin öncelikli hedefi, sosyal devletin tanımında yer alan gelir ve servet dağılımı dengesinin korunması, sosyal adaletin sağlanması gibi hususları uygulanır kılacak ekonomik

politikalara yönelmek; böylece toplumun bütün kesimleri için insan onuruna yaraşır hayat standardını garanti etmek olmalıdır.

Emeklilerimiz için Ramazan ve Kurban Bayramlarında bayram ikramiyesi verilmesi isabetli bir yaklaşımdır. Ancak 2.000 TL’den 3.000 TL’ye yapılacak bir yükseltme, bir emeklinin çocukları ve torunlarına bayram sofrası kurmasını dahi sağlayamayacaktır. Bu nedenle artış oranının gerçekçi olmadığı belirtilmelidir.

Bundan daha önemlisi, hukuk devleti yönünden çelişkili hükümlere yer veren bu torba kanunun 39’uncu maddesine tüm milletvekillerinin vicdanını etkileyecek bir hükmün konulmasıdır. Bu hüküm, ister istemez, milletvekilleri üzerinde zaman baskısı yaratarak bu torba kanunun Komisyon’da ve Genel Kurul’da hızla görüşülerek kabul edilmesi ve yürürlüğe konulmasını teşvik etmektedir. Oysa bu torba kanun teklifinin içerdiği, yukarıda hukuk devletiyle yarattığı çelişkileri vurguladığım hükümleri, kamuoyunda geniş bir tartışmayı hak etmektedir. Teklifin kamuoyu görüşleri dikkate alınarak katılımcılık esasıyla değiştirilmesi, bu zaman baskısının ortadan kaldırılmasını gerektirmektedir.

Bu gerekçeyle Saadet Partisi Grubu olarak Adalet Komisyonu’nda teklifin 39’uncu maddesinin metinden çıkarılarak tek hükümlük münferit bir kanun teklifine dönüştürülmesini; Komisyon’dan ve Genel Kurul’dan hızla geçirilmesini, bir değişiklik önergesiyle sunduk. Ancak önergemiz kabul görmedi.

III. Genel Bir Gözlem:

20-21 Şubat 2024 tarihli Adalet Komisyonu toplantılarında görüşmekte olduğumuz torba kanun teklifinin hukuk sistemimize olumlu katkılar sunacağını düşündüğümüz hükümlerini muhalefet partileri olarak destekledik. Bu hükümler oybirliğiyle kabul edildi.

Buna karşılık Komisyon’da yer alan muhalefet partilerinin metnin içeriğinin geliştirilmesine, düzeltilmesine katkı sunmayı amaçlayan yapıcı önerilerinin hiçbiri Komisyon’da kabul görmedi. Bu öneriler, iktidar blokunun oylarıyla peşinen reddedildi.

Bu nedenle Komisyon görüşmelerinde yasama sürecimize ilişkin olarak önemli gördüğüm bir hususa işaret ettim. 2 Haziran 2023’ten bu yana yasama faaliyetlerini sürdüren 28. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde muhalefet partilerinin Genel Kurul’a sundukları Türkiye’nin en hayati sorunlarına çözüm bulma amacını taşıyan araştırma önergeleri, iktidar blokunun

oylarıyla peşinen reddedilmektedir. Benzer bir durum, Genel Kurul’da torba kanunların görüşülmesi sırasında sunulan değişiklik önermeleri kapsamında da yaşanmaktadır.

Üyesi bulunduğum Adalet Komisyonu, bir kanun teklifini görüşmek üzere ilk kez 20-21 Şubat 2024’te toplanmış; bu toplantılarda da muhalefet partilerinin en yapıcı ve rasyonel değişiklik önermeleri, iktidar bloku tarafından reddedilmiştir.

Bu ise geçmiş yılların yasama faaliyetleriyle mukayese edildiğinde ülkemizin demokrasi standartlarını zayıflatan bir durumdur. Çok daha önceki yıllarda Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu’nda ve komisyonlarda muhalefetin yapıcı önerilerinin peşinen reddedilmediği, parlamento çoğunluğu tarafından makul bulunan önerilerin kabul edildiği örnekler mevcuttur. Bugün parlamento çatısı altında iktidar bloku ve muhalefet partileri arasında yasama sürecinde ortaya çıkan uzlaşmazlık tablosu, siyasal kutuplaşmayı derinleştirmekte; sayısal çoğunluğun hâkimiyetine yol açan demokrasiyle bağdaşması mümkün olmayan bir atmosfer yaratmaktadır. İktidar bloku ve muhalefet arasındaki diyalogu daha yapıcı hale getirerek yasama sürecine müzakere, uzlaşma gibi usullerin hâkim kılınması, Türkiye’de demokrasinin geleceğine önemli katkılar sunacaktır.

Serap Yazıcı Özbudun
Antalya

KARABÜK MİLLETVEKİLİ CEM ŞAHİN VE
İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ŞENGÜL KARSLI
İLE 124 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE BAZI
KANUNLARDA VE 659 SAYILI KANUN
HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Müddet, hafta olarak belirlenmiş ise başladığı güne son hafta içindeki karşılık gelen günde biter.”

MADDE 2- 2004 sayılı Kanunun 309/p maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve dördüncü fıkrasına “itirazı” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile istinaf” ibaresi eklenmiştir.

“Tasdik veya ret kararına karşı borçlu ve tasdik duruşması sırasında itirazda bulunmuş olan alacaklılar; tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde istinaf yoluna, istinaf incelemesi üzerine verilen karara karşı da tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurabilir.”

MADDE 3- 2004 sayılı Kanunun 364 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birinci fıkrada belirtilen kararlara karşı, tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir; temyiz yoluna başvurma ve incelemesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır.”

MADDE 4- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “220 nci maddesinin altıncı” ibaresi “314 üncü maddesinin üçüncü” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 407 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 407- Kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği üzerine kısıtlanır veya kendisine kayyım atanır.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN

**CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE BAZI
KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Müddet, hafta olarak belirlenmiş ise başladığı güne son hafta içindeki karşılık gelen günde biter.”

MADDE 2- 2004 sayılı Kanunun 309/p maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve dördüncü fıkrasına “itirazı” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile istinaf” ibaresi eklenmiştir.

“Tasdik veya ret kararına karşı borçlu ve tasdik duruşması sırasında itirazda bulunmuş olan alacaklılar; tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde istinaf yoluna, istinaf incelemesi üzerine verilen karara karşı da tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurabilir.”

MADDE 3- 2004 sayılı Kanunun 364 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birinci fıkrada belirtilen kararlara karşı, tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir; temyiz yoluna başvurma ve incelemesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır.”

MADDE 4- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “220 nci maddesinin altıncı” ibaresi “314 üncü maddesinin üçüncü” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 407 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 407- Kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği üzerine kısıtlanır veya kendisine kayyım atanır.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karşı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği bulunmasa dahi kişiliğinin veya malvarlığının korunması bakımından gerekli görülmesi hâlinde kısıtlanabilir. Cezayı yerine getirmekle görevli makam hapis cezasının infazına başladığını derhâl vesayet makamına bildirir.

Vesayet makamı karar vermeden önce hükümlüyü dinler.

Bu Kanunun kayımlığa ilişkin hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu madde için de uygulanır.”

MADDE 6- 4721 sayılı Kanunun 409 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Resmî sağlık kurulu raporunun tanzimi için gereklilik bulunması halinde 436 ncı madde hükümleri uygulanır.”

MADDE 7- 4721 sayılı Kanunun 436 ncı maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“6. Resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla; kişinin vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle kıl, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilir, kişiye gerekli tıbbi müdahaleler yapılabilir ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir. Hekim ön raporu üzerine verilen yerleştirme kararı derhal ilgiliye ve yakınlarına bildirilir. İlgili veya yakınları, bu karara karşı bildirimden itibaren on gün içinde denetim makamına itiraz edebilir, yapılan itiraz kararın icrasını durdurmaz. İtiraz denetim makamınca ivedilikle karara bağlanır.”

MADDE 8- 4721 sayılı Kanunun 471 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 471- Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis hâlinin hukuka uygun bir şekilde sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği bulunmasa dahi kişiliğinin veya malvarlığının korunması bakımından gerekli görülmesi hâlinde kısıtlanabilir. Cezayı yerine getirmekle görevli makam hapis cezasının infazına başladığını derhâl vesayet makamına bildirir.

Vesayet makamı karar vermeden önce hükümlüyü dinler.

Bu Kanunun kayımlığa ilişkin hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu madde için de uygulanır.”

MADDE 6- 4721 sayılı Kanunun 409 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Resmî sağlık kurulu raporunun tanzimi için gereklilik bulunması halinde 436 ncı madde hükümleri uygulanır.”

MADDE 7- 4721 sayılı Kanunun 436 ncı maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“6. Resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla; kişinin vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle kıl, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilir, kişiye gerekli tıbbi müdahaleler yapılabilir ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir. Hekim ön raporu üzerine verilen yerleştirme kararı derhal ilgiliye ve yakınlarına bildirilir. İlgili veya yakınları, bu karara karşı bildirimden itibaren on gün içinde denetim makamına itiraz edebilir, yapılan itiraz kararın icrasını durdurmaz. İtiraz denetim makamınca ivedilikle karara bağlanır.”

MADDE 8- 4721 sayılı Kanunun 471 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 471- Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis hâlinin hukuka uygun bir şekilde sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

Hapis hâlinin devamı süresince aşağıdaki şartların varlığı hâlinde vesayet sona erdirilebilir:

1. Toplam beş yıldan az olan hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama kararları bakımından kişinin isteminin bulunması,

2. Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama kararları bakımından kişinin talebi üzerine kişiliğinin veya malvarlığının korunması sebebinin ortadan kalkması.”

MADDE 9- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası” ibaresi “En az yüz ve en fazla beşyüz Türk Lirası” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 5237 sayılı Kanunun 220 nci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.”

MADDE 11- 5237 sayılı Kanunun 314 üncü maddesine ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(3) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.”

MADDE 12- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan “Yakalama” ibaresi “Yakalama, adli kontrol” şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasına (k) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve ikinci fıkrasında yer alan “(e) ve (f) bentlerinde” ibaresi “(e), (f) ve (1) bentlerinde” şeklinde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Hapis hâlinin devamı süresince aşağıdaki şartların varlığı hâlinde vesayet sona erdirilebilir:

1. Toplam beş yıldan az olan hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama kararları bakımından kişinin isteminin bulunması,

2. Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama kararları bakımından kişinin talebi üzerine kişiliğinin veya malvarlığının korunması sebebinin ortadan kalkması.”

MADDE 9- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası” ibaresi “En az yüz ve en fazla beşyüz Türk Lirası” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 5237 sayılı Kanunun 220 nci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.”

MADDE 11- 5237 sayılı Kanunun 314 üncü maddesine ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(3) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.”

MADDE 12- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan “Yakalama” ibaresi “Yakalama, adli kontrol” şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasına (k) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve ikinci fıkrasında yer alan “(e) ve (f) bentlerinde” ibaresi “(e), (f) ve (1) bentlerinde” şeklinde değiştirilmiştir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

“İ) Konutunu terk etmemek veya uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek şeklindeki adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,”

MADDE 13- 5271 sayılı Kanunun 142 nci maddesinin ikinci ve sekizinci fıkralarına sırasıyla aşağıdaki cümleler eklenmiş ve beşinci fıkrasında yer alan “onbeş gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

“Ancak, 141 inci maddenin birinci fıkrasının (e), (f) ve (İ) bentleri kapsamındaki istemler bakımından 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Bu fıkra uyarınca 6384 sayılı Kanun kapsamında olmasına rağmen ağır ceza mahkemesine yapılan istemler, Komisyona gönderilir. Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren ve girmeyen istemler birlikte yapılmış işe ağır ceza mahkemesi görev alanına girmeyen istemleri ayırmak suretiyle Komisyona gönderir. Bu hallerde ağır ceza mahkemesine yapılan istem tarihi esas alınır.”

“Karar yerinde görülmezse bölge adliye mahkemesince işin esası hakkında karar verilir. Bölge adliye mahkemelerince bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir.”

MADDE 14- 5271 sayılı Kanunun 144 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yakalanan” ibaresi “yakalanan, adli kontrol altına alınan” şeklinde ve aynı fıkranın (e) bendinde yer alan “gözüaltına alınmasına” ibaresi “gözüaltına alınmasına, adli kontrol altına alınmasına” şeklinde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“İ) Konutunu terk etmemek veya uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek şeklindeki adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,”

MADDE 13- 5271 sayılı Kanunun 142 nci maddesinin ikinci ve sekizinci fıkralarına sırasıyla aşağıdaki cümleler eklenmiş ve beşinci fıkrasında yer alan “onbeş gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

“Ancak, 141 inci maddenin birinci fıkrasının (e), (f) ve (İ) bentleri kapsamındaki istemler bakımından 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Bu fıkra uyarınca 6384 sayılı Kanun kapsamında olmasına rağmen ağır ceza mahkemesine yapılan istemler, Komisyona gönderilir. Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren ve girmeyen istemler birlikte yapılmış işe ağır ceza mahkemesi görev alanına girmeyen istemleri ayırmak suretiyle Komisyona gönderir. Bu hallerde ağır ceza mahkemesine yapılan istem tarihi esas alınır.”

“Karar yerinde görülmezse bölge adliye mahkemesince işin esası hakkında karar verilir. Bölge adliye mahkemelerince bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir.”

MADDE 14- 5271 sayılı Kanunun 144 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yakalanan” ibaresi “yakalanan, adli kontrol altına alınan” şeklinde ve fıkranın (e) bendinde yer alan “gözüaltına alınmasına” ibaresi “gözüaltına alınmasına, adli kontrol altına alınmasına” şeklinde değiştirilmiştir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesinin beş ilâ ondördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,

gerekir.

(7) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.

(8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesinin beş ilâ ondördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,

gerekir.

(7) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.

(8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine,

karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur.

(9) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.

(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir. Açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz edilebilir. İtiraz mercii ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine,

karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur.

(9) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.

(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir. Açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz edilebilir. İtiraz mercii ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

(12) 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 286 ncı madde hükümleri uygulanır. 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi halinde temyiz yoluna gidilebilir. İstinaf ve temyiz yolunda karar ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenir.

(13) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

(14) Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 247 nci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“(3) Kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilir. Ancak, daha önce sorgusu yapılmamış ise, mahkûmiyet ve ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez.”

MADDE 17- 5271 sayılı Kanunun 252 nci maddesinin iki ilâ altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) İtiraz üzerine hükmü veren mahkemece dosya, o yerde birden fazla asliye ceza mahkemesi bulunması halinde tevzi kriterlerine göre belirlenen asliye ceza mahkemesine gönderilir ve bu mahkemece duruşma açılarak genel

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(12) 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 286 ncı madde hükümleri uygulanır. 272 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi halinde temyiz yoluna gidilebilir. İstinaf ve temyiz yolunda karar ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenir.

(13) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

(14) Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 247 nci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“(3) Kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilir. Ancak, daha önce sorgusu yapılmamış ise, mahkûmiyet ve ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez.”

MADDE 17- 5271 sayılı Kanunun 252 nci maddesinin iki ilâ altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) İtiraz üzerine hükmü veren mahkemece dosya, o yerde birden fazla asliye ceza mahkemesi bulunması halinde tevzi kriterlerine göre belirlenen asliye ceza mahkemesine gönderilir ve bu mahkemece duruşma açılarak genel

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

hükümlere göre yargılamaya devam olunur. Tek asliye ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde ise, aynı mahkemede yetkili başka bir hakim varsa bu hakim tarafından; aksi halde adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanınca görevlendirilen hakim tarafından duruşma açılır ve genel hükümlere göre yargılamaya devam olunur. Taraflar gelmese bile duruşma yapılır ve yokluklarında 223 üncü madde uyarınca hüküm verilebilir. Taraflara gönderilecek davetiyede bu husus yazılır. Duruşmadan önce itirazdan vazgeçilmesi hâlinde duruşma yapılmaz ve itiraz edilmemiş sayılır.

(3) Mahkeme, ikinci fıkra uyarınca hüküm verirken, 251 inci madde kapsamında basit yargılama usulüne göre verilen hükümle bağlı değildir. Ancak, itirazın sanık dışındaki kişiler tarafından yapıldığı hâllerde 251 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca indirim uygulanır.

(4) İtiraz üzerine verilen hükmün sanık lehine olması hâlinde, bu hususların itiraz etmemiş olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da itiraz etmiş gibi verilen kararlardan yararlanır.

(5) İkinci fıkra uyarınca verilen hükümlere karşı genel hükümlere göre kanun yoluna başvurulabilir.

(6) Birinci fıkradaki itirazın, süresinde yapılmadığı veya kanun yoluna başvuru hakkı bulunmayan tarafından yapıldığı mahkemesince değerlendirildiğinde dosya, 268 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderilir. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapar ve kararını gereği için mahkemesine gönderir.”

“(7) Birinci fıkradaki itirazın, yargılama giderine, vekâlet ücretine veya maddi hataya ilişkin olması halinde 268 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulanır. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapar ve kararını gereği için mahkemesine gönderir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

hükümlere göre yargılamaya devam olunur. Tek asliye ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde ise, aynı mahkemede yetkili başka bir hakim varsa bu hakim tarafından; aksi halde adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanınca görevlendirilen hakim tarafından duruşma açılır ve genel hükümlere göre yargılamaya devam olunur. Taraflar gelmese bile duruşma yapılır ve yokluklarında 223 üncü madde uyarınca hüküm verilebilir. Taraflara gönderilecek davetiyede bu husus yazılır. Duruşmadan önce itirazdan vazgeçilmesi hâlinde duruşma yapılmaz ve itiraz edilmemiş sayılır.

(3) Mahkeme, ikinci fıkra uyarınca hüküm verirken, 251 inci madde kapsamında basit yargılama usulüne göre verilen hükümle bağlı değildir. Ancak, itirazın sanık dışındaki kişiler tarafından yapıldığı hâllerde 251 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca indirim uygulanır.

(4) İtiraz üzerine verilen hükmün sanık lehine olması hâlinde, bu hususların itiraz etmemiş olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da itiraz etmiş gibi verilen kararlardan yararlanır.

(5) İkinci fıkra uyarınca verilen hükümlere karşı genel hükümlere göre kanun yoluna başvurulabilir.

(6) Birinci fıkradaki itirazın, süresinde yapılmadığı veya kanun yoluna başvuru hakkı bulunmayan tarafından yapıldığı mahkemesince değerlendirildiğinde dosya, 268 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderilir. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapar ve kararını gereği için mahkemesine gönderir.”

“(7) Birinci fıkradaki itirazın, yargılama giderine, vekâlet ücretine veya maddi hataya ilişkin olması halinde 268 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulanır. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapar ve kararını gereği için mahkemesine gönderir.”

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 18- 5271 sayılı Kanunun 273 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün” ibaresi “hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta” şeklinde, üçüncü ve beşinci fıkralarında yer alan “yedi gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 19- 5271 sayılı Kanunun 291 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “hükmün açıklanmasından itibaren on beş gün” ibaresi “hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 20- 5271 sayılı Kanunun 294 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Cumhuriyet savcısı temyiz dilekçesinde, temyiz isteğinin sanığın yararına veya aleyhine olduğunu açıkça belirtir.”

MADDE 21- 5271 sayılı Kanunun 275 inci maddesinin ikinci fıkrası, 293 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve 295 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 22- 5271 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 6- (1) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla bu Kanunda yapılan düzenlemeler bakımından aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Eski hale getirme kurumuna ilişkin olarak 41 inci maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklik, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında kalkan engeller bakımından uygulanır. Bu tarihten önce kalkan engeller bakımından bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

b) Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz süresine ilişkin olarak 173 üncü maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklik, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 18- 5271 sayılı Kanunun 273 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün” ibaresi “hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta” şeklinde, üçüncü ve beşinci fıkralarında yer alan “yedi gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 19- 5271 sayılı Kanunun 291 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “hükmün açıklanmasından itibaren on beş gün” ibaresi “hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 20- 5271 sayılı Kanunun 294 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Cumhuriyet savcısı temyiz dilekçesinde, temyiz isteğinin sanığın yararına veya aleyhine olduğunu açıkça belirtir.”

MADDE 21- 5271 sayılı Kanunun 275 inci maddesinin ikinci fıkrası, 293 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve 295 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 22- 5271 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 6- (1) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla bu Kanunda yapılan düzenlemeler bakımından aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Eski hale getirme kurumuna ilişkin olarak 41 inci maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklik, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında kalkan engeller bakımından uygulanır. Bu tarihten önce kalkan engeller bakımından bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

b) Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz süresine ilişkin olarak 173 üncü maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklik, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

uygulanır. Bu tarihten önce verilen kararlar hakkında bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

c) Kanun yollarına başvuru şekli ve süreleri ile bu sürelerin tebliğden itibaren başlamasına ve cevap sürelerine ilişkin 268,273,276,277, 291,294,296,297,308,308/A, 319 ve 320 nci maddelerde yapılan değişiklikler, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilen kararlar hakkında bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişikliklerden önceki hükümler ile yürürlükten kaldırılan hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

d) Temyiz süresi ile bu sürenin kararın tebliğinden itibaren işlemeye başlamasına ve cevap süresine ilişkin 291, 296 ve 297 nci maddelerde yapılan değişiklikler, 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olup da 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında da uygulanır.

e) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla yürürlükten kaldırılan; 275 inci maddenin ikinci fıkrası, 293 üncü maddenin ikinci fıkrası ve 295 inci maddesi hükümlerinin, 1/6/2024 tarihinden önce verilen kararlar bakımından uygulanmasına devam olunur.

(2) a) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onbirinci ve onikinci fıkrasında yapılan kanun yoluna ilişkin değişiklikler, 1/6/2024 tarihi ve sonrasında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hakkında uygulanır.

b) 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hakkında itiraz kanun yolunun uygulanmasına devam olunur. Bu itirazlar, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onikinci fıkrasında yapılan değişiklikten önceki hükümlere göre sonuçlandırılır.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

uygulanır. Bu tarihten önce verilen kararlar hakkında bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

c) Kanun yollarına başvuru şekli ve süreleri ile bu sürelerin tebliğden itibaren başlamasına ve cevap sürelerine ilişkin 268, 273, 276, 277, 291, 294, 296, 297, 308, 308/A, 319 ve 320 nci maddelerde yapılan değişiklikler, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilen kararlar hakkında bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişikliklerden önceki hükümler ile yürürlükten kaldırılan hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

d) Temyiz süresi ile bu sürenin kararın tebliğinden itibaren işlemeye başlamasına ve cevap süresine ilişkin 291, 296 ve 297 nci maddelerde yapılan değişiklikler, 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olup da 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında da uygulanır.

e) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla yürürlükten kaldırılan; 275 inci maddenin ikinci fıkrası, 293 üncü maddenin ikinci fıkrası ve 295 inci maddesi hükümlerinin, 1/6/2024 tarihinden önce verilen kararlar bakımından uygulanmasına devam olunur.

(2) a) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onbirinci ve onikinci fıkrasında yapılan kanun yoluna ilişkin değişiklikler, 1/6/2024 tarihi ve sonrasında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hakkında uygulanır.

b) 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları hakkında itiraz kanun yolunun uygulanmasına devam olunur. Bu itirazlar, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onikinci fıkrasında yapılan değişiklikten önceki hükümlere göre sonuçlandırılır.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

c) 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla ilgili olarak 231 inci maddenin onbirinci fıkrası gereğince hükmün açıklanması veya yeniden kurulması halinde, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onbirinci fıkrasında yapılan değişiklikten önceki kanun yoluna ilişkin hükümler uygulanır.

d) 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları bakımından sanığın kabul etmesi şartı aranmaya devam olunur.

(3) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 141 inci maddede yapılan düzenlemeler, 1/6/2024 tarihinden sonra kesinleşen karar veya hükümler bakımından uygulanır.

(4) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 142 nci maddede yapılan değişiklikler, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında yapılan istemler bakımından uygulanır. Bu tarihten önce yapılan istemlere, kesinleşinceye kadar bu maddeyi ihdas eden Kanunla 142 nci maddede yapılan değişiklikten önceki hükümlere göre yargı mercilerince bakılmaya devam olunur. Bu fıkra da yer alan düzenlemeler ile bu maddeyi ihdas eden Kanunla 142 nci maddede yapılan değişiklikler, mülga 7/5/1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun uyarınca yapılan veya yapılacak olan istemler hakkında da kıyasen uygulanır.

(5) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282,314 ve 315 inci maddelerinde veya 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde düzenlenen suçların bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde 133 üncü madde gereğince kayyım atanmasına karar verildiği takdirde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl süreyle Tasarruf Mevduatı

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

c) 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla ilgili olarak 231 inci maddenin onbirinci fıkrası gereğince hükmün açıklanması veya yeniden kurulması halinde, bu maddeyi ihdas eden Kanunla 231 inci maddenin onbirinci fıkrasında yapılan değişiklikten önceki kanun yoluna ilişkin hükümler uygulanır.

d) 1/6/2024 tarihinden önce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları bakımından sanığın kabul etmesi şartı aranmaya devam olunur.

(3) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 141 inci maddede yapılan düzenlemeler, 1/6/2024 tarihinden sonra kesinleşen karar veya hükümler bakımından uygulanır.

(4) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla 142 nci maddede yapılan değişiklikler, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında yapılan istemler bakımından uygulanır. Bu tarihten önce yapılan istemlere, kesinleşinceye kadar bu maddeyi ihdas eden Kanunla 142 nci maddede yapılan değişiklikten önceki hükümlere göre yargı mercilerince bakılmaya devam olunur. Bu fıkra da yer alan düzenlemeler ile bu maddeyi ihdas eden Kanunla 142 nci maddede yapılan değişiklikler, mülga 7/5/1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun uyarınca yapılan veya yapılacak olan istemler hakkında da kıyasen uygulanır.

(5) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282, 314 ve 315 inci maddelerinde veya 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde düzenlenen suçların bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde 133 üncü madde gereğince kayyım atanmasına karar verildiği takdirde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl süreyle Tasarruf Mevduatı

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karslı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

Sigorta Fonu kayyım olarak atanabilir. Bu halde kayyımlık hak ve yetkilerine ilişkin olarak 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20 nci maddesi hükümleri kıyasen uygulanır.”

MADDE 23- 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanunun adı “Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun” şeklinde ve 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, Tazminat Komisyonunun görevleri ile çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.”

MADDE 24- 6384 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasına “suretiyle,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvurulara ilişkin” ibaresi eklenmiş, ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(3) Bu Kanun;

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla manevi tazminat,

b) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca koruma tedbirleri nedeniyle oluşan maddi ve manevi her türlü zararın tazmini, istemiyle Komisyona yapılan müracaatları da kapsar.”

MADDE 25- 6384 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan “Komisyonu,” ibaresi “Tazminat Komisyonunu,” şeklinde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Sigorta Fonu kayyım olarak atanabilir. Bu halde kayyımlık hak ve yetkilerine ilişkin olarak 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 ve 20 nci maddesi hükümleri kıyasen uygulanır.”

MADDE 23- 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanunun adı “Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun” şeklinde ve 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, Tazminat Komisyonunun görevleri ile çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.”

MADDE 24- 6384 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasına “suretiyle,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvurulara ilişkin” ibaresi eklenmiş, ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(3) Bu Kanun;

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla manevi tazminat,

b) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca koruma tedbirleri nedeniyle oluşan maddi ve manevi her türlü zararın tazmini, istemiyle Komisyona yapılan müracaatları da kapsar.”

MADDE 25- 6384 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan “Komisyonu,” ibaresi “Tazminat Komisyonunu,” şeklinde değiştirilmiştir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 26- 6384 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(6) Müracaatın ve ispat belgelerinin değerlendirilmesinde ve verilecek tazminat miktarının saptanmasında Komisyon, gerekli gördüğü araştırmaları yapmaya veya üyelerden birine yaptırmaya ya da Cumhuriyet başsavcılıklarından bilirkişi incelemesi yapılmasını talep etmeye yetkilidir.

(7) Komisyonun giderleri, Bakanlık bütçesinden karşılanır.”

MADDE 27- 6384 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin başlığı “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuş olanların Komisyona yapacağı müracaatın şekli ve süresi” şeklinde değiştirilmiş, maddeye dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(5) Müracaat, elektronik ortamda da yapılabilir. Müracaatların elektronik ortamda yapılmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.”

MADDE 28- 6384 sayılı Kanuna 5 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılacak müracaatın şekli ve süresi

MADDE 5/A- (1) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca Komisyona müracaat, soruşturma, kovuşturma veya yargılama sürecinde ya da en geç bunların kesin bir kararla sonuçlandığının öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde yapılır. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde müracaat edemeyenler, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte müracaat edebilirler.

(2) Müracaatta bulunan kişinin dilekçesinde, açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemi, zararın nitelik ve niceliğini belirtmesi ve bunların belgelerini dilekçesine eklemesi gereklidir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 26- 6384 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(6) Müracaatın ve ispat belgelerinin değerlendirilmesinde ve verilecek tazminat miktarının saptanmasında Komisyon, gerekli gördüğü araştırmaları yapmaya veya üyelerden birine yaptırmaya ya da Cumhuriyet başsavcılıklarından bilirkişi incelemesi yapılmasını talep etmeye yetkilidir.

(7) Komisyonun giderleri, Bakanlık bütçesinden karşılanır.”

MADDE 27- 6384 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin başlığı “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuş olanların Komisyona yapacağı müracaatın şekli ve süresi” şeklinde değiştirilmiş, maddeye dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(5) Müracaat, elektronik ortamda da yapılabilir. Müracaatların elektronik ortamda yapılmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.”

MADDE 28- 6384 sayılı Kanuna 5 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılacak müracaatın şekli ve süresi

MADDE 5/A- (1) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca Komisyona müracaat; soruşturma, kovuşturma veya yargılama sürecinde ya da en geç bunların kesin bir kararla sonuçlandığının öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde yapılır. Haklı bir mazeret nedeniyle süresi içinde müracaat edemeyenler, mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte müracaat edebilirler.

(2) Müracaatta bulunan kişinin dilekçesinde, açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemi, zararın nitelik ve niceliğini belirtmesi ve bunların belgelerini dilekçesine eklemesi gereklidir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

(3) Komisyon, dilekçedeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğini ilgiliye bildirir. Dilekçedeki eksikliğin süresinde tamamlanmaması halinde müracaat, Komisyonca reddolunur.

(4) Bu madde uyarınca yapılacak müracaatlar hakkında 5 inci maddenin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları uygulanır.”

MADDE 29- 6384 sayılı Kanuna 5 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istemine ilişkin usul ve esaslar

MADDE 5/B- (1) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendi uyarınca Komisyona müracaat, karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde yapılır.

(2) Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ağır ceza mahkemesinin görevi kapsamında olmasına rağmen Komisyona yapılan istemler, ağır ceza mahkemesine gönderilir. Komisyonun görev alanına giren ve girmeyen istemler birlikte yapılmış ise Komisyon görev alanına girmeyen istemleri ayırmak suretiyle ağır ceza mahkemesine gönderir. Bu hallerde Komisyona yapılan istem tarihi esas alınır. Komisyon ile ağır ceza mahkemesi arasında görev konusunda anlaşmazlık çıkması halinde Komisyonun görevine giren işlerin tespiti amacıyla ağır ceza mahkemesi veya Komisyon, kesin olarak karar verilmek üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesine başvurur.

(3) Komisyon, tazminat istemlerine ve tazminatın geri alınmasına ilişkin yapacağı değerlendirmede Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci, 143 üncü ve 144 üncü maddelerini uygular. Komisyon tarafından verilen tazminatlarla ilgili olarak Ceza Muhakemesi

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(3) Komisyon, dilekçedeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğini ilgiliye bildirir. Dilekçedeki eksikliğin süresinde tamamlanmaması halinde müracaat, Komisyonca reddolunur.

(4) Bu madde uyarınca yapılacak müracaatlar hakkında 5 inci maddenin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları uygulanır.”

MADDE 29- 6384 sayılı Kanuna 5 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istemine ilişkin usul ve esaslar

MADDE 5/B- (1) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendi uyarınca Komisyona müracaat, karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde yapılır.

(2) Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ağır ceza mahkemesinin görevi kapsamında olmasına rağmen Komisyona yapılan istemler, ağır ceza mahkemesine gönderilir. Komisyonun görev alanına giren ve girmeyen istemler birlikte yapılmış ise Komisyon görev alanına girmeyen istemleri ayırmak suretiyle ağır ceza mahkemesine gönderir. Bu hallerde Komisyona yapılan istem tarihi esas alınır. Komisyon ile ağır ceza mahkemesi arasında görev konusunda anlaşmazlık çıkması halinde Komisyonun görevine giren işlerin tespiti amacıyla ağır ceza mahkemesi veya Komisyon, kesin olarak karar verilmek üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesine başvurur.

(3) Komisyon, tazminat istemlerine ve tazminatın geri alınmasına ilişkin yapacağı değerlendirmede Ceza Muhakemesi Kanununun 141 inci, 143 üncü ve 144 üncü maddelerini uygular. Komisyon tarafından verilen

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

Kanununun 143 üncü maddesi uyarınca Cumhuriyet savcısının tazminatın geri alınmasına ilişkin yazılı istemleri Komisyona yapılır.

(4) Bu madde uyarınca yapılacak müracaatlar hakkında 5 inci maddenin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları ile 5/A maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanır.”

MADDE 30- 6384 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “müracaat” ibaresi “2 nci maddenin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında yapılan müracaatlar” şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasına “Komisyon,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Anayasa Mahkemesi ve” ibaresi eklenmiş, maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(3) Komisyon, usul ekonomisini gözeterek benzer nitelikteki müracaatları birleştirerek karar verebilir.”

MADDE 31- 6384 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasına “Bu Kanun,” ibaresinden sonra gelmek üzere “2 nci maddenin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında yapılan müracaatlar bakımından” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 32- 6384 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3- (1) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasının (a) bendi kapsamında olup;

a) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Anayasa Mahkemesinde inceleme süreci devam eden bireysel başvuruları, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren,

b) Anayasa Mahkemesinin incelemenin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediği gerekçesiyle düşme kararı verdiği bireysel başvuruları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten veya düşme kararının tebliğinden itibaren,

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

tazminatlarla ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 143 üncü maddesi uyarınca Cumhuriyet savcısının tazminatın geri alınmasına ilişkin yazılı istemleri Komisyona yapılır.

(4) Bu madde uyarınca yapılacak müracaatlar hakkında 5 inci maddenin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları ile 5/A maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanır.”

MADDE 30- 6384 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “müracaat” ibaresi “2 nci maddenin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında yapılan müracaatlar” şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasına “Komisyon,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Anayasa Mahkemesi ve” ibaresi eklenmiş, maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(3) Komisyon, usul ekonomisini gözeterek benzer nitelikteki müracaatları birleştirerek karar verebilir.”

MADDE 31- 6384 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasına “Bu Kanun,” ibaresinden sonra gelmek üzere “2 nci maddenin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında yapılan müracaatlar bakımından” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 32- 6384 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3- (1) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasının (a) bendi kapsamında olup;

a) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Anayasa Mahkemesinde inceleme süreci devam eden bireysel başvuruları, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren,

b) Anayasa Mahkemesinin incelemenin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediği gerekçesiyle düşme kararı verdiği bireysel başvuruları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten veya düşme kararının tebliğinden itibaren,

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

c) Anayasa Mahkemesinin incelemenin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediği gerekçesiyle verdiği düşme kararı üzerine veya 10/10/2023 tarihinden itibaren doğrudan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuruları, bu Mahkemenin münhasıran iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gerekçesine dayanan kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren,

üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine Komisyon inceler.

(2) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamında Komisyona müracaat, müracaatta bulunan kişinin kimlik bilgileri ve adresi ile Anayasa Mahkemesine başvuru tarihi ve numarasını içeren imzalı bir dilekçeyle yapılır. Dilekçeye, Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvuruya ilişkin form, kabul edilemezlik veya düşme kararı ve bu kararın tebliğine dair belge ile ihlal iddiasına ilişkin diğer bilgi ve belgeler eklenir. Birinci fıkranın (c) bendi kapsamında Komisyona müracaat, 5 inci maddede belirlenen usule göre yapılır.

(3) Komisyon, dilekçedeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğini ilgiliye bildirir. Dilekçedeki eksikliğin süresinde tamamlanmaması halinde müracaat, Komisyonca reddolunur.

(4) Komisyona, Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki istemler bakımından 1/6/2024 tarihinden sonra müracaat edilebilir.

(5) Komisyonun iş yoğunluğu dikkate alınarak Adalet Bakanı tarafından, Komisyon bünyesinde ilave heyetler oluşturulması amacıyla üye ataması yapılabilir. Bu üyeler Komisyon üye tam sayısına dâhil değildir. Bu durumda oluşturulacak ilave heyet sayısı beşi geçemez. Bu fıkra hükmü, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle uygulanır. Adalet Bakanı bu süreyi iki yıl daha uzatabilir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

c) Anayasa Mahkemesinin incelemenin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediği gerekçesiyle verdiği düşme kararı üzerine veya 10/10/2023 tarihinden itibaren doğrudan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuruları, bu Mahkemenin münhasıran iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gerekçesine dayanan kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren,

üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine Komisyon inceler.

(2) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamında Komisyona müracaat, müracaatta bulunan kişinin kimlik bilgileri ve adresi ile Anayasa Mahkemesine başvuru tarihi ve numarasını içeren imzalı bir dilekçeyle yapılır. Dilekçeye, Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvuruya ilişkin form, kabul edilemezlik veya düşme kararı ve bu kararın tebliğine dair belge ile ihlal iddiasına ilişkin diğer bilgi ve belgeler eklenir. Birinci fıkranın (c) bendi kapsamında Komisyona müracaat, 5 inci maddede belirlenen usule göre yapılır.

(3) Komisyon, dilekçedeki bilgi ve belgelerin yetersizliği durumunda eksikliğin bir ay içinde giderilmesini, aksi hâlde istemin reddedileceğini ilgiliye bildirir. Dilekçedeki eksikliğin süresinde tamamlanmaması halinde müracaat, Komisyonca reddolunur.

(4) Komisyona, Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki istemler bakımından 1/6/2024 tarihinden sonra müracaat edilebilir.

(5) Komisyonun iş yoğunluğu dikkate alınarak Adalet Bakanı tarafından, Komisyon bünyesinde ilave heyetler oluşturulması amacıyla üye ataması yapılabilir. Bu üyeler Komisyon üye tam sayısına dâhil değildir. Bu durumda oluşturulacak ilave heyet sayısı beşi geçemez. Bu fıkra hükmü, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle uygulanır. Adalet Bakanı bu süreyi iki yıl daha uzatabilir.”

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 33- 24/3/2016 tarihli ve 6698

sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(2) Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi yasaktır. Ancak bu verilerin işlenmesi;

- a) İlgili kişinin açık rızasının olması,
- b) Kanunlarda açıkça öngörülmesi,
- c) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını

açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin, kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,

ç) İlgili kişinin alenileştirdiği kişisel verilere ilişkin ve alenileştirme iradesine uygun olması,

d) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması,

e) Sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olması,

f) İstihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım alan hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olması,

g) Siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tâbi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla; mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına veyahut bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere yönelik olması,

halinde mümkündür.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 33- 24/3/2016 tarihli ve 6698

sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi yasaktır. Ancak bu verilerin işlenmesi;

- a) İlgili kişinin açık rızasının olması,
- b) Kanunlarda açıkça öngörülmesi,
- c) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını

açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin, kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,

ç) İlgili kişinin alenileştirdiği kişisel verilere ilişkin ve alenileştirme iradesine uygun olması,

d) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması,

e) Sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olması,

f) İstihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanlarındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olması,

g) Siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tâbi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla; mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına veyahut bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere yönelik olması,

halinde mümkündür.”

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 34- 6698 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 9- (1) Kişisel veriler, 5 inci ve 6 ncı maddelerde belirtilen şartlardan birinin varlığı ve aktarımın yapılacağı ülke, uluslararası kuruluş veya ülke içerisindeki sektörler hakkında yeterlilik kararı bulunması halinde, veri sorumluları ve veri işleyenler tarafından yurt dışına aktarılabilir.

(2) Yeterlilik kararı, Kurul tarafından verilir ve Resmî Gazete’de yayımlanır. Kurul, ihtiyaç duyması halinde ilgili kurum ve kuruluşların görüşünü alır. Yeterlilik kararı, en geç dört yılda bir değerlendirilir. Kurul, değerlendirme sonucunda veya gerekli gördüğü diğer hallerde, yeterlilik kararını ileriye etkili olmak üzere değiştirebilir, askıya alabilir veya kaldırabilir.

(3) Yeterlilik kararı verilirken öncelikle aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Kişisel verilerin aktarılacağı ülke, ülke içerisindeki sektörler veya uluslararası kuruluşlar ile Türkiye arasında kişisel veri aktarımına ilişkin karşılıklılık durumu.

b) Kişisel verilerin aktarılacağı ülkenin ilgili mevzuatı ve uygulaması ile kişisel verilerin aktarılacağı uluslararası kuruluşun tâbi olduğu kurallar.

c) Kişisel verilerin aktarılacağı ülkede veya uluslararası kuruluşun tâbi olduğu bağımsız ve etkin bir veri koruma kurumunun varlığı ile idari ve adli başvuru yollarının bulunması.

ç) Kişisel verilerin aktarılacağı ülkenin veya uluslararası kuruluşun, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili uluslararası sözleşmelere taraf veya uluslararası kuruluşlara üye olma durumu.

d) Kişisel verilerin aktarılacağı ülkenin veya uluslararası kuruluşun, Türkiye’nin üye olduğu küresel veya bölgesel kuruluşlara üye olma durumu.

e) Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 34- 6698 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 9- (1) Kişisel veriler, 5 inci ve 6 ncı maddelerde belirtilen şartlardan birinin varlığı ve aktarımın yapılacağı ülke, ülke içerisindeki sektörler veya uluslararası kuruluşlar hakkında yeterlilik kararı bulunması halinde, veri sorumluları ve veri işleyenler tarafından yurt dışına aktarılabilir.

(2) Yeterlilik kararı, Kurul tarafından verilir ve Resmî Gazete’de yayımlanır. Kurul, ihtiyaç duyması halinde ilgili kurum ve kuruluşların görüşünü alır. Yeterlilik kararı, en geç dört yılda bir değerlendirilir. Kurul, değerlendirme sonucunda veya gerekli gördüğü diğer hallerde, yeterlilik kararını ileriye etkili olmak üzere değiştirebilir, askıya alabilir veya kaldırabilir.

(3) Yeterlilik kararı verilirken öncelikle aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Kişisel verilerin aktarılacağı ülke, ülke içerisindeki sektörler veya uluslararası kuruluşlar ile Türkiye arasında kişisel veri aktarımına ilişkin karşılıklılık durumu.

b) Kişisel verilerin aktarılacağı ülkenin ilgili mevzuatı ve uygulaması ile kişisel verilerin aktarılacağı uluslararası kuruluşun tâbi olduğu kurallar.

c) Kişisel verilerin aktarılacağı ülkede veya uluslararası kuruluşun tâbi olduğu bağımsız ve etkin bir veri koruma kurumunun varlığı ile idari ve adli başvuru yollarının bulunması.

ç) Kişisel verilerin aktarılacağı ülkenin veya uluslararası kuruluşun, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili uluslararası sözleşmelere taraf veya uluslararası kuruluşlara üye olma durumu.

d) Kişisel verilerin aktarılacağı ülkenin veya uluslararası kuruluşun, Türkiye’nin üye olduğu küresel veya bölgesel kuruluşlara üye olma durumu.

e) Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

(4) Kişisel veriler, yeterlilik kararının bulunmaması durumunda, 5 inci ve 6 ncı maddelerde belirtilen şartlardan birinin varlığı, ilgili kişinin aktarımın yapılacağı ülkede de haklarını kullanma ve etkili kanun yollarına başvurma imkânının bulunması kaydıyla, aşağıda belirtilen uygun güvencelerden birinin taraflarca sağlanması halinde veri sorumluları ve veri işleyenler tarafından yurt dışına aktarılabilir:

a) Yurt dışındaki kamu kurum ve kuruluşları veya uluslararası kuruluşlar ile Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları arasında yapılan uluslararası sözleşme niteliğinde olmayan anlaşmanın varlığı ve Kurul tarafından aktarıma izin verilmesi.

b) Ortak ekonomik faaliyette bulunan teşebbüs grubu bünyesindeki şirketlerin uymakla yükümlü oldukları, kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümler ihtiva eden ve Kurul tarafından onaylanan bağlayıcı şirket kurallarının varlığı.

c) Kurul tarafından ilan edilen, veri kategorileri, veri aktarımının amaçları, alıcı ve alıcı grupları, veri alıcısı tarafından alınacak teknik ve idari tedbirler, özel nitelikli kişisel veriler için alınan ek önlemler gibi hususları ihtiva eden standart sözleşmenin varlığı.

ç) Yeterli korumayı sağlayacak hükümlerin yer aldığı yazılı bir taahhütnamenin varlığı ve Kurul tarafından aktarıma izin verilmesi.

(5) Standart sözleşme, imzalanmasından itibaren beş iş günü içinde veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından Kuruma bildirilir.

(6) Veri sorumluları ve veri işleyenler, yeterlilik kararının bulunmaması ve dördüncü fıkrafta öngörülen uygun güvencelerden herhangi birinin sağlanamaması durumunda, arızı olmak kaydıyla sadece aşağıdaki hallerden birinin varlığı halinde yurt dışına kişisel veri aktarabilir:

a) İlgili kişinin, muhtemel riskler hakkında bilgilendirilmesi kaydıyla, aktarıma açık rıza vermesi.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(4) Kişisel veriler, yeterlilik kararının bulunmaması durumunda, 5 inci ve 6 ncı maddelerde belirtilen şartlardan birinin varlığı, ilgili kişinin aktarımın yapılacağı ülkede de haklarını kullanma ve etkili kanun yollarına başvurma imkânının bulunması kaydıyla, aşağıda belirtilen uygun güvencelerden birinin taraflarca sağlanması halinde veri sorumluları ve veri işleyenler tarafından yurt dışına aktarılabilir:

a) Yurt dışındaki kamu kurum ve kuruluşları veya uluslararası kuruluşlar ile Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları arasında yapılan uluslararası sözleşme niteliğinde olmayan anlaşmanın varlığı ve Kurul tarafından aktarıma izin verilmesi.

b) Ortak ekonomik faaliyette bulunan teşebbüs grubu bünyesindeki şirketlerin uymakla yükümlü oldukları, kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümler ihtiva eden ve Kurul tarafından onaylanan bağlayıcı şirket kurallarının varlığı.

c) Kurul tarafından ilan edilen, veri kategorileri, veri aktarımının amaçları, alıcı ve alıcı grupları, veri alıcısı tarafından alınacak teknik ve idari tedbirler, özel nitelikli kişisel veriler için alınan ek önlemler gibi hususları ihtiva eden standart sözleşmenin varlığı.

ç) Yeterli korumayı sağlayacak hükümlerin yer aldığı yazılı bir taahhütnamenin varlığı ve Kurul tarafından aktarıma izin verilmesi.

(5) Standart sözleşme, imzalanmasından itibaren beş iş günü içinde veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından Kuruma bildirilir.

(6) Veri sorumluları ve veri işleyenler, yeterlilik kararının bulunmaması ve dördüncü fıkrafta öngörülen uygun güvencelerden herhangi birinin sağlanamaması durumunda, arızı olmak kaydıyla sadece aşağıdaki hallerden birinin varlığı halinde yurt dışına kişisel veri aktarabilir:

a) İlgili kişinin, muhtemel riskler hakkında bilgilendirilmesi kaydıyla, aktarıma açık rıza vermesi.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karşı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

b) Aktarımın, ilgili kişi ile veri sorumlusu arasındaki bir sözleşmenin ifası veya ilgili kişinin talebi üzerine alınan sözleşme öncesi tedbirlerin uygulanması için zorunlu olması.

c) Aktarımın, ilgili kişi yararına veri sorumlusu ve diğer bir gerçek veya tüzel kişi arasında yapılacak bir sözleşmenin kurulması veya ifası için zorunlu olması.

ç) Aktarımın üstün bir kamu yararı için zorunlu olması.

d) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için kişisel verilerin aktarılmasının zorunlu olması.

e) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için kişisel verilerin aktarılmasının zorunlu olması.

f) Kamuya veya meşru menfaati bulunan kişilere açık olan bir sicilden, ilgili mevzuatta sicile erişmek için gereken şartların sağlanması ve meşru menfaati olan kişinin talep etmesi kaydıyla aktarım yapılması.

(7) Altıncı fıkranın (a), (b) ve (c) bentleri, kamu kurum ve kuruluşlarının kamu hukukuna tâbi faaliyetlerine uygulanmaz.

(8) Veri sorumlusu ve veri işleyenler tarafından, yurt dışına aktarılan kişisel verilerin sonraki aktarımları ve uluslararası kuruluşlara aktarımlar bakımından da bu Kanunda yer alan güvenceler sağlanır ve bu madde hükümleri uygulanır.

(9) Kişisel veriler, uluslararası sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği durumlarda, ancak ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görüşü alınarak Kurulun izniyle yurt dışına aktarılabilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

b) Aktarımın, ilgili kişi ile veri sorumlusu arasındaki bir sözleşmenin ifası veya ilgili kişinin talebi üzerine alınan sözleşme öncesi tedbirlerin uygulanması için zorunlu olması.

c) Aktarımın, ilgili kişi yararına veri sorumlusu ve diğer bir gerçek veya tüzel kişi arasında yapılacak bir sözleşmenin kurulması veya ifası için zorunlu olması.

ç) Aktarımın üstün bir kamu yararı için zorunlu olması.

d) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için kişisel verilerin aktarılmasının zorunlu olması.

e) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için kişisel verilerin aktarılmasının zorunlu olması.

f) Kamuya veya meşru menfaati bulunan kişilere açık olan bir sicilden, ilgili mevzuatta sicile erişmek için gereken şartların sağlanması ve meşru menfaati olan kişinin talep etmesi kaydıyla aktarım yapılması.

(7) Altıncı fıkranın (a), (b) ve (c) bentleri, kamu kurum ve kuruluşlarının kamu hukukuna tâbi faaliyetlerine uygulanmaz.

(8) Veri sorumlusu ve veri işleyenler tarafından, yurt dışına aktarılan kişisel verilerin sonraki aktarımları ve uluslararası kuruluşlara aktarımlar bakımından da bu Kanunda yer alan güvenceler sağlanır ve bu madde hükümleri uygulanır.

(9) Kişisel veriler, uluslararası sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği durumlarda, ancak ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görüşü alınarak Kurulun izniyle yurt dışına aktarılabilir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

(10) Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.

(11) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 35- 6698 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiş, ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“d) 9 uncu maddenin beşinci fıkrasında öngörülen bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 50.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,”

“(2) Birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde öngörülen idari para cezaları veri sorumlusu, (d) bendinde öngörülen idari para cezası veri sorumlusu veya veri işleyen gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanır.”

“(3) Kurulca verilen idari para cezalarına karşı, idare mahkemelerinde dava açılabilir.”

MADDE 36- 6698 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3- (1) 9 uncu maddenin bu maddeyi ihdas eden Kanunla değiştirilmeden önceki birinci fıkrası, maddenin yürürlüğe giren değişik haliyle birlikte 1/9/2024 tarihine kadar uygulanmaya devam olunur.

(2) 1/6/2024 tarihi itibarıyla sulh ceza hâkimliklerinde görülmekte olan başvurular, bu hâkimliklerce görülmeye devam olunur.”

MADDE 37- (1) 2004 sayılı Kanunun;

a) 164 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 182 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(10) Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.

(11) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 35- 6698 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiş, ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“d) 9 uncu maddenin beşinci fıkrasında öngörülen bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 50.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,”

“(2) Birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde öngörülen idari para cezaları veri sorumlusu, (d) bendinde öngörülen idari para cezası veri sorumlusu veya veri işleyen gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanır.”

“(3) Kurulca verilen idari para cezalarına karşı, idare mahkemelerinde dava açılabilir.”

MADDE 36- 6698 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3- (1) 9 uncu maddenin bu maddeyi ihdas eden Kanunla değiştirilmeden önceki birinci fıkrası, maddenin yürürlüğe giren değişik haliyle birlikte 1/9/2024 tarihine kadar uygulanmaya devam olunur.

(2) 1/6/2024 tarihi itibarıyla sulh ceza hâkimliklerinde görülmekte olan başvurular, bu hâkimliklerce görülmeye devam olunur.”

MADDE 37- (1) 2004 sayılı Kanunun;

a) 164 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 182 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

c) 254 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 293 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

d) 308/a maddesinin birinci fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

e) 308/e maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

f) 320 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “on gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

g) 353 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ğ) 363 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “on gündür.” ibaresi “iki haftadır.” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanununun 6 ncı maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 5237 sayılı Kanunun;

a) 63 üncü maddesinde yer alan “yüz” ibaresi “beşyüz” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 75 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “otuz” ibaresi “yüz” şeklinde değiştirilmiştir.

(4) 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “alt sınırı dörtyüzellimilyon, üst sınırı yüzmilyar Türk Lirası” ibaresi “alt sınırı ikibinbeşyüz, üst sınırı beşyüzbin Türk Lirası” ve üçüncü fıkrasında yer alan “yüzmilyon” ibaresi “beşyüz” şeklinde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

c) 254 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 293 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

d) 308/a maddesinin birinci fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

e) 308/e maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

f) 320 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “on gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

g) 353 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ğ) 363 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “on gündür.” ibaresi “iki haftadır.” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanununun 6 ncı maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 5237 sayılı Kanunun;

a) 63 üncü maddesinde yer alan “yüz” ibaresi “beşyüz” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 75 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “otuz” ibaresi “yüz” şeklinde değiştirilmiştir.

(4) 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “alt sınırı dörtyüzellimilyon, üst sınırı yüzmilyar Türk Lirası” ibaresi “alt sınırı ikibinbeşyüz, üst sınırı beşyüzbin Türk Lirası” ve üçüncü fıkrasında yer alan “yüzmilyon” ibaresi “beşyüz” şeklinde değiştirilmiştir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

(5) 5271 sayılı Kanunun;

a) 41 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 173 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “onbeş gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 251 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on beş gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 268 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

d) 272 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan “üçbin” ibaresi “onbeşbin” şeklinde değiştirilmiştir.

e) 276 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

f) 277 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

g) 296 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ğ) 297 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” ve üçüncü fıkrasında yer alan “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

h) 308 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “otuz gün” ibaresi “bir ay” şeklinde değiştirilmiştir.

ı) 308/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan “otuz gün” ibaresi “bir ay” ve “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

i) 319 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

j) 320 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “yedi günlük” ibaresi “iki haftalık” şeklinde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(5) 5271 sayılı Kanunun;

a) 41 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 173 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “onbeş gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 251 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “on beş gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 268 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

d) 272 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan “üçbin” ibaresi “onbeşbin” şeklinde değiştirilmiştir.

e) 276 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

f) 277 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

g) 296 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ğ) 297 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” ve üçüncü fıkrasında yer alan “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

h) 308 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “otuz gün” ibaresi “bir ay” şeklinde değiştirilmiştir.

ı) 308/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan “otuz gün” ibaresi “bir ay” ve “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

i) 319 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

j) 320 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “yedi günlük” ibaresi “iki haftalık” şeklinde değiştirilmiştir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

(6) 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun geçici 1 inci maddesinde yer alan “yüz” ibaresi “beşyüz” şeklinde değiştirilmiştir.

(7) 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesinde yer alan “üçbin” ibaresi “onbeşbin” şeklinde değiştirilmiştir.

(8) 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun;

a) 28 inci maddesinin onuncu fıkrasında yer alan “Üçbin” ibaresi “Onbeşbin” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 29 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(9) 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 41/E maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(10) 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun;

a) 43 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 337 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 346 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

d) 398 inci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(6) 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun geçici 1 inci maddesinde yer alan “yüz” ibaresi “beşyüz” şeklinde değiştirilmiştir.

(7) 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesinde yer alan “üçbin” ibaresi “onbeşbin” şeklinde değiştirilmiştir.

(8) 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun;

a) 28 inci maddesinin onuncu fıkrasında yer alan “Üçbin” ibaresi “Onbeşbin” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 29 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(9) 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 41/E maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(10) 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun;

a) 43 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 337 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 346 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

d) 398 inci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “tefhim veya” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “bir hafta” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Sengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

(11) 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 70 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “on beş gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 38- 12/4/2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun geçici 17 nci maddesinin birinci, yedinci ve onbirinci fıkralarında yer alan “bir yıl” ibareleri “iki yıl” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 39- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 18 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “2.000’er TL” ibaresi “3.000’er TL” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 40- 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, bu fıkradan sonra gelmek üzere maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve mevcut üçüncü fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(2) İdareler lehine karara bağlanan ve tahsil olunan vekâlet ücretleri, emanet hesaplarda takip edilerek hukuk biriminde görev yapan ve 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 10 uncu maddesi kapsamında yer almayan, dava ve icra dosyasını idarelerin vekili sıfatıyla takip eden ve avukatlık ruhsatnamesi bulunan; hukuk birimi amirleri, hukuk müşavirleri, muhakemat müdürleri ile avukatlar arasında aşağıdaki usul ve esaslar dâhilinde dağıtılır.

a) Tek personelin görev yaptığı hukuk birimlerinde tahsil olunan vekâlet ücretinin % 60’ı ilgili personele ödenir.

b) Birden fazla personelin görev yaptığı hukuk birimlerinde tahsil olunan vekâlet ücretinin % 45’i dava ve icra dosyasını takip edene ödenir

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(11) 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 70 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “on beş gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 38- 12/4/2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun geçici 17 nci maddesinin birinci, yedinci ve onbirinci fıkralarında yer alan “bir yıl” ibareleri “iki yıl” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 39- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 18 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “2.000’er TL” ibaresi “3.000’er TL” şeklinde değiştirilmiştir.

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

ve % 20'si dava ve icra dosyasını takip edenler de dâhil olmak üzere hukuk biriminde görev yapan ve bu fıkra kapsamında yer alan personel arasında limit dâhilinde eşit olarak dağıtılır.

c) (a) ve (b) bentlerine göre yapılacak dağıtımdan artan miktar taşra teşkilatı bulunan idarelerde idarelerin merkez muhasebe birimlerinin emanet hesaplarına gönderilir, taşra teşkilatı bulunmayan idarelerde ise merkez muhasebe birimlerinin emanet hesaplarında takip edilir. Bu tutar idarenin merkez ve taşra teşkilatı hukuk biriminde görev yapan ve bu fıkra kapsamında yer alan personele limit dâhilinde dağıtılır. Bu dağıtım sonunda arta kalan tutar üçüncü bütçe yılı sonunda ilgili idarenin bütçesine gelir kaydedilir.

ç) Ödenecek vekâlet ücretinin yıllık tutarı; (20.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak aylık brüt tutarın oniki katını geçemez, yıllık tutarın tespitinde tahakkukun yapıldığı tarihteki katsayı dikkate alınır.”

“(3) Hukuk biriminde ilk defa göreve başlayanlara ikinci fıkra uyarınca vekâlet ücreti ödenmesinde söz konusu birimde altı ay görev yapma şartı aranır.

(4) Hukuk biriminde görev yapanlardan herhangi bir sebeple bu görevlerinden ayrılanlara, takip ettikleri ve vekâlet ücreti tahsil edilen dosyalar sebebiyle, ayrılış tarihi itibarıyla en fazla üç yıl süreyle vekâlet ücreti ödenir.”

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunla;

a) 2004 sayılı Kanunda itiraz yolu ile istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süreleri ve bu sürelerin tebliğ veya ilandan itibaren başlamasına,

b) 4675 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde yer alan itiraz yoluna başvuru süresine,

c) 5326 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan itiraz yoluna başvuru süresine,

ç) 5395 sayılı Kanunun 41/E maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan itiraz yoluna başvuru süresine,

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunla;

a) 2004 sayılı Kanunda itiraz yolu ile istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süreleri ve bu sürelerin tebliğ veya ilandan itibaren başlamasına,

b) 4675 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde yer alan itiraz yoluna başvuru süresine,

c) 5326 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan itiraz yoluna başvuru süresine,

ç) 5395 sayılı Kanunun 41/E maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan itiraz yoluna başvuru süresine,

(Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karşı ile 124 Milletvekilinin Teklifi)

d) 6100 sayılı Kanunda itiraz yolu ile istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süreleri ve bu sürelerin tebliğden itibaren başlamasına,

e) 6502 sayılı Kanunun 70 inci maddesinde yer alan itiraz yoluna başvuru süresine,

ilişkin yapılan değişiklikler, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilen kararlar hakkında bu Kanunla yapılan değişikliklerden önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

MADDE 41- (1) Bu Kanunun;

a) 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 9 uncu, 12 nci, 13 üncü, 14 üncü, 17 nci, 18 inci, 19 uncu, 20 nci, 21 inci, 33 üncü, 34 üncü, 35 inci, 36 ncı maddeleri 1/6/2024 tarihinde,

b) 37 nci maddesinin birinci, ikinci, beşinci, yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu ve onbirinci fıkraları ile üçüncü fıkrasının (b) bendi 1/6/2024 tarihinde,

c) 37 nci maddesinin dördüncü fıkrasıyla 5252 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklik 1/6/2024 tarihinde,

ç) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 42- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

d) 6100 sayılı Kanunda itiraz yolu ile istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süreleri ve bu sürelerin tebliğden itibaren başlamasına,

e) 6502 sayılı Kanunun 70 inci maddesinde yer alan itiraz yoluna başvuru süresine,

ilişkin yapılan değişiklikler, 1/6/2024 tarihinde ve sonrasında verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilen kararlar hakkında bu Kanunla yapılan değişikliklerden önceki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

MADDE 40- (1) Bu Kanunun;

a) 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 9 uncu, 12 nci, 13 üncü, 14 üncü, 17 nci, 18 inci, 19 uncu, 20 nci, 21 inci, 33 üncü, 34 üncü, 35 inci, 36 ncı maddeleri 1/6/2024 tarihinde,

b) 37 nci maddesinin birinci, ikinci, beşinci, yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu ve onbirinci fıkraları ile üçüncü fıkrasının (b) bendi 1/6/2024 tarihinde,

c) 37 nci maddesinin dördüncü fıkrasıyla 5252 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklik 1/6/2024 tarihinde,

ç) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 41- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

